T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE GÖREV YAPMAKTA OLAN SPOR YÖNETİCİLERİ VE ANTRENÖRLERİN DOPİNG HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİN VE DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Baran Abdullah SARIÇİÇEK

Ocak-2025
BATMAN

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE GÖREV YAPMAKTA OLAN SPOR YÖNETİCİLERİ VE ANTRENÖRLERİN DOPİNG HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİN VE DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Baran Abdullah SARIÇİÇEK

Danışman
Doç. Dr. Nevzat DİNÇER

Diğer Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Enes BELTEKİN Doç. Dr. Samet AKTAŞ Doç. Dr. Nevzat DİNÇER

Ocak-2025
BATMAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Baran Abdullah SARIÇİÇEK tarafından hazırlanan "Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde Görev Yapmakta Olan Spor Yöneticileri ile Antrenörlerin Doping Hakkında ki Düşüncelerinin ve Doping Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi" adlı tez çalışması 06/01/2025 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliğiyle Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Başkan Doç. Dr. Enes BELTEKİN	……..…..
Danışman Doç. Dr. Nevzat DİNÇER	……..
Üye Doç. Dr. Samet AKTAŞ	……

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış / akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez ve seminer yazım kılavuzu kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmamda bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

DECLARATION PAGE

I declare that all the information in this thesis has been obtained within the framework of ethical behavior / academic rules and that all kinds of statements and sources of information that do not belong to me have been fully referenced in this study, which was prepared in accordance with the rules of the thesis and seminar writing guide of the Institute of Social Sciences of Batman University.

Baran Abdullah SARIÇİÇEK
06/01/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE GÖREV YAPMAKTA OLAN SPOR YÖNETİCİLERİ VE ANTRENÖRLERİN DOPİNG HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİN VE DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Baran Abdullah SARIÇİÇEK

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim

Danışman: Doç. Dr. Nevzat DİNÇER

2025, 124 Sayfa

Bu çalışmamızda, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkındaki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamız, nicel araştırma tekniklerinden biri olan betimsel nitelikte tarama modeli kapsamında yapılandırılmıştır. Bu model, var olan durumları, oldukları şekliyle betimlemeyi amaç edinen bir yaklaşımdır (Karasar, 2015). Çalışmamızın evrenini 2024 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde görev yapan spor yöneticileri ve antrenörler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2024 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde görev yapan 150 spor yöneticisi ve antrenörü oluşturmuştur.

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde görev yapan olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkında ki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerini incelemektir. Ülkemizde kıymetli spor yöneticilerimizin astları ve üstleriyle olan iletişimi, bilgi aktarımı ve yönlendirmeleri; değerli antrenörlerimizin ise sporcularıyla olan iletişimi, bilgi aktarımı, yönlendirmeleri ve sağlıklı bir şekilde ilerlemeleri oldukça önemli bir konudur. Çalışmamızla doping konusu üzerinde durarak, gelecekteki nesillere bilimsel alanda ışık tutmayı, yol gösterici olmayı ve sağlıklı bir şekilde ilerlemelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce, verilerin uygun hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışmada frekans, yüzde analizi ve Ki Kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlam düzeyi $p<0.05$ olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, çalışmaya katılan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun dopingin serbest bırakılmasına kesinlikle karşı çıktıkları ve dopingin kullanılmaması gerektiğini, spor ahlakına aykırı olduğunu ve haksız rekabete yol açtığını ifade ettikleri görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Antrenör, Doping, Spor, Yönetici.

ABSTRACT

MS THESIS

OPINIONS OF SPORTS MANAGERS AND COACHES WORKING IN GAZİANTEP METROPOLITAN MUNICIPALITY ABOUT DOPING AND DETERMINING THEIR DOPING KNOWLEDGE LEVELS

Baran Abdullah SARIÇİÇEK

Batman University Graduate Education Institute
Physical Education and Sports Department

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nevzat DİNÇER

2025, 124 Pages

In this study, it is aimed to examine the thoughts of sports managers and coaches working in Gaziantep Metropolitan Municipality about doping and their knowledge levels about doping. Our study is structured within the scope of the descriptive screening model, which is one of the quantitative research techniques. This model is an approach that aims to describe existing situations as they are (Karasar, 2015). The universe of our study consists of sports managers and coaches working in Gaziantep Metropolitan Municipality in 2024. The sample of the study consists of 150 sports managers and coaches working in Gaziantep Metropolitan Municipality in 2024.

The purpose of this research is to examine the thoughts and knowledge levels of sports managers and coaches working in Gaziantep Metropolitan Municipality about doping. In our country, the communication, information transfer and guidance of our valuable sports managers with their subordinates and superiors; and the communication, information transfer, guidance and healthy progress of our valuable coaches with their athletes are very important issues. Our study aims to shed light on the scientific field for future generations by focusing on the subject of doping, to be a guide and to contribute to their healthy progress.

SPSS 22.0 package program was used to analyze the data obtained in the study. Before proceeding to the analysis of the data, it is of great importance to make the data suitable. Frequency, percentage analysis and Chi Square test were used in this study. The statistical significance level was determined as $p<0.05$. As a result, when the thoughts and knowledge of the sports managers and coaches participating in the study were examined, it was seen that the majority of the participants were absolutely against the legalization of doping and stated that doping should not be used, that it is against sports ethics and that it leads to unfair competition.

Keywords: Coach, Doping, Sport, Manager.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın başından gerçekleşme aşamasına kadar engin bilgilerini, rehberliği ve desteğiyle bana yol gösteren; akademik serüvenimde yalnızca eğitmen değil, aynı zamanda ilham kaynağı olan kıymetli hocam Doç. Dr. Nevzat DİNÇER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her aşamasında, ilk adımlarımı attığım eğitim yolculuğumdan yüksek lisans eğitimime kadar maddi ve manevi desteğiyle yanımda duran; sevgisi, fedakarlığı ve sarsılmaz inancıyla bana güç veren kıymetli annem Emine SARIÇİÇEK'e,

Bana bir arkadaş olan, hayata hazırlayan, bilgi ve tecrübelerini aktararak her daim yanımda olan, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen babam Mehmet SARIÇİÇEK'e,

Her zaman yanında hissettiren, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen çok kıymetli ablam Dilan Arzu AKBAŞ'a, kıymetli eşi Bora AKBAŞ'a, dünyalar tatlısı, yakışıklı yeğenim Umut AKBAŞ'a ve AKBAŞ ailesine,

Sırdaşım, arkadaşım, ikizim Ayşen Betül YAŞAR'a ve kıymetli eşi Emre YAŞAR'a ve YAŞAR ailesine,

Evimizin en küçüğü, kıymetli kardeşim Mustafa Burak SARIÇİÇEK'e, sevgi ve minnet dolu kalbimle teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca öz değerlerimden ödün vermeden, çevreme ve aileme karşı sorumluluk bilinciyle hareket etmenin gururunu taşıyorum. Karşıma çıkan her engelin, daha da güçlenmem için bir fırsat olduğuna inanıyor; mücadele etmekten, yılmadan devam etmekten asla vazgeçmiyorum. Başarı, yalnızca bir son değil; sabır, emek ve kararlılıkla inşa edilen kutsal bir yolculuktur.

Sözlerimi, her zaman söylediğim bir cümleyi sizinle paylaşarak bitirmek istiyorum: "Başarıya gidilen yolda çekilen çile kutsaldır."

Baran Abdullah SARIÇİÇEK
BATMAN – 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖNSÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **x**

ÇİZELGELER LİSTESİ ..... **xi**

1.GİRİŞ **1**

1.1. Problem Durumu 5

1.1.1. Alt problemler 5

1.2. Araştırmanın Amacı 5

1.3. Sınırlılıklar 6

2.KAYNAK ARAŞTIRMASI **7**

2.1. Dopingin Tarihsel Süreci 7

2.2. Dopingin Tanımı 14

2.3. Dopinge Temel Oluşturan Faktörler 19

2.3.1.Dopinge karşı mücadele 23

2.3.2.Türkiye'de dopingle mücadele 26

2.3.3. Dünya'da dopingle mücadele 27

2.3.4. Dünya anti doping ajansı (WADA) 27

2.3.4.1. Dünya anti doping kodu 28

2.3.5. Tedavi amaçlı kullanım istisnası (TAKİ) 29

2.3.6. Doping kontrol işlemleri 31

2.2.6.1.Doping kontrolünde uygulanacak prosedür 33

2.2.6.2.Doping numunesi alım işlemleri 34

2.3.7. Doping kullanımının hukuki sonucu 35

2.4. Doping Maddelerinin Organizmaya Etkisi ve Zararları 36
2.5. Sporda kullanılan Doping Maddeleri 40
2.5.1. Sporda doping kullanımı yasak olan farmokolojik maddeler 40
2.5.1.1. Narkotik analjezikler 41
2.5.1.2. Uyarıcılar 42
2.5.1.3. Anabolitik steroidler 42
2.5.1.4. Beta bloke ediciler 43
2.5.1.5. Diüretikler (Maskeleyici ajanlar) 43
2.5.1.6. Peptit hormonlar ve analoglar 43
2.5.1.7. Anti östrojen aktivite ajanları 43
2.6. Sporcularda Kullanımı Yasak Olan Yöntemlerin Sınıflaması 44
2.6.1. Oksijen taşınmasını arttıran yöntemler 44
2.6.1.2. Kan dopingi 45
2.6.1.2.1. Kan dopingi metodu 46
2.6.1.2.2. Kan dopinginin olumlu etkileri 47
2.6.1.2.3. Kan dopinginin olumsuz etkileri 48
2.6.1.3. Modifiye hemoglobin ürünleri 48
2.6.2. Kimyasal ve fiziksel uygulamalar 49
2.6.2.1. Gen dopingi 50
2.6.2.1.1. Gen dopinginin belirlenmesi 50
2.6.2.1.2. Gen dopinginin riskleri 51
3. YÖNTEM 53
3.1. Araştırmanın Modeli 53
3.1.2. Araştırmanın evren ve örneklemi 53
3.1.3. Veri toplama araçları 53
3.1.4. Veri analizi 53
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 54

4.1. Demografik Özellikler 54
4.1. Tartışma 93
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 98
5.1. Sonuç 98
5.2. Öneriler 98
KAYNAKLAR 101
EKLER 107
EK-1 Etik Kurul Kararı 107
EK-2 Anket Kullanım İzni 108
EK-2 Anketi Uygulama İzni 109
EK-3 Dopingle İlgili Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi 110

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

N : Gözlem/denek sayısı

p : Anlamlılık

Kısaltmalar

WADA : Dünya Anti-Doping Ajansı

IOC : Uluslararası Olimpiyat Komitesi

FIFA : Uluslararası Futbol Federasyonu

IAFF : Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği

UEFA : Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

FIBA : Uluslararası Basketbol Federasyonu

TMOK : Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

TAKİ : Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası

TBF : Türkiye Bisiklet Federasyonu

TOF : Türkiye Okçuluk Federasyonu

TCF : Türkiye Cimnastik Federasyonu

I**SF** : Uluslararası Spor Federasyonları

TTF : Türkiye Tenis Federasyonu

THF : Türkiye Halter Federasyonu

EPO : Eritropoietin

TDMK : Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Sporda Doping İlaç Kullanımının Tarihçesi. 11
Çizelge 2. Çalışmanın Yapıldığı Kurumdaki Yönetici ve Antrenörün Cinsiyet Dağılımı. 54
Çizelge 3. Ölçeğin Güvenirlik ve Geçerlilik Analiz Sonuçları. 55
Çizelge 4. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 55
Çizelge 5. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı ulaşılabilir? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 56
Çizelge 6. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Psikolojik Dopinge İnanıyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 56
Çizelge 7. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Kullanımını Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 57
Çizelge 8. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Denerim Düşüncesine Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 57
Çizelge 9. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 57
Çizelge 10. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 58
Çizelge11. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 58
Çizelge12. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması (Anti Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 58
Çizelge13. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 59
Çizelge14. Anketin yapıldığı yöneticilerin ve antrenörlerin çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı? Sorusuna verdikleri cevapların incelenmesi. 59
Çizelge15. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 60
Çizelge16. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı Mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 60

Çizelge17. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Okulunuzda Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç (Doping) Kullanımı Hakkında Ders veya Bilgi Veriliyor Mu? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 60
Çizelge18. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Spor salonlarında Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 61
Çizelge19. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 61
Çizelge20. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli Mi? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 61
Çizelge21. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir. Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. . 62
Çizelge22. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi. 62
Çizelge 23. Soru 1 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 63
Çizelge 24. Soru 2 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 64
Çizelge 25. Soru 3 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 66
Çizelge 26. Soru 4 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 67
Çizelge 27. Soru 5 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 69
Çizelge 28. Soru 6 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 70
Çizelge 29. Soru 7 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 72
Çizelge 30. Soru 8 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 73
Çizelge 31. Soru 9 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 75
Çizelge 32. Soru 10 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 77
Çizelge 33. Soru 11 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 78
Çizelge 34. Soru 12 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 80
Çizelge 35. Soru 13 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 82
Çizelge 36. Soru 14 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 83
Çizelge 37. Soru 15 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 85
Çizelge 38. Soru 16 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 87
Çizelge 39. Soru 17 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 89
Çizelge 40. Soru 18 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 90
Çizelge 41. Soru 19 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması. 92

1.GİRİŞ

Sporcuların performanslarını arttırmak için çeşitli faktörlerin etkisi büyük önem taşır. Fiziksel antrenmanlar, kondisyon çalışmaları, beceri geliştirme, koordinasyon egzersizleri, kas gücü ve dayanıklılığı artırmak için yapılan egzersizler, sporcuların performansını artırmada önemli rol oynar. Öte yandan dengeli beslenme de performansın önemli bir bileşenidir; çünkü doğru beslenme, vücudun ihtiyaç duyduğu enerjiyi ve besin öğelerini sağlar, iyileşmeyi hızlandırır ve yorgunluğu azaltır.

Sporcuların hedeflere ulaşma arzusu, bazen sağlıklı ve ahlaki kuralların dışına çıkabilecek baskılar yaratabilir. Örneğin, doping gibi performans artırıcı maddelerin kullanımı, sporcuların sağlığını ciddi şekilde riske atabilir ve ahlaki ve etik değerleri zedeler. Aşırı antrenman ve beslenme alışkanlıkları da zararlı olmakla beraber uzun vadede sporcuların sağlığını olumsuz etkileyebilir. Sporcuların performanslarını artırmak için sağlıklı ve etik yöntemleri benimsemeleri önem arz etmektedir. Antrenörlerin, spor psikologlarının ve diğer uzmanların rehberliği altında gerçekleştirilmelidir. Sağlıklı ve sürdürülebilir performans artışı, hem kısa hem de uzun vadede başarıyı sürdürmek için önemlidir.

İnsanlık tarihi boyunca insanlar, iş verimini arttırmak, başarı elde etmek veya fiziksel performanslarını geliştirmek için çeşitli yollar aramışlardır. Bu çabaların bir parçası olarak spor, hem bedensel hem de zihinsel sağlığı geliştirmek için kullanılmıştır. Antik çağlardan itibaren, insanlar spor yaparak bedenlerini eğitmeye ve güçlendirmeye çalışmışlardır.

Antik toplumlarda spor etkinlikleri genellikle ödül ve dinsel değerlerle ilişkilendirilmiştir. Örneğin, antik Yunanistan'da Olimpiyat Oyunları, tanrılara adanmış bir tören olarak düzenlenirdi ve kazananlar övgü ve ödüllerle ödüllendirilirdi. Benzer şekilde, Roma İmparatorluğu'nda gladyatör dövüşleri sık sık dini ve törensel etkinliklerin bir parçasıydı.

Tarihin bilinen en eski zamanlarından itibaren sportif başarıyı, dışarıdan müdahale yolu ile kural dışı olarak etkilemek düşüncesi hep söz konusu olmuştur. Bunun yanı sıra sportmence ve centilmence davranışların varlığını da inkar edilemez. Sporcunun fiziksel ve psikolojik yapısının bozulmasına, sağlıksız bir yapıya girmesine hatta ölümlere neden olan doping uygulamaları, sadece maddi kökenli söz konusu bozuklukların değil, aynı zamanda ahlaki değerlerin de yok edilmesi suretiyle ideal insan tipi olan şampiyon ve rekortmen sporcu anlayışının da yozlaştırmaktadır (Öngel, 1997).

Bugün bile yaşadığımız döneme baktığımızda sporun; iş verimini arttırmak, başarı elde etmek ve kişisel gelişimi desteklemek için önemli bir araç olduğu kabul edilmektedir. Hem fiziksel hem de zihinsel sağlığa olan olumlu etkileri göz önünde bulundurulduğunda, sporun tarih boyunca insanların hayatlarını şekillendiren önemli unsurlardan biri olduğunu söyleyebiliriz.

"Doping" terimi genellikle sporcuların performansını artırmak amacıyla yasaklanmış maddelerin ve yöntemlerin kullanması olarak bilinir. Ancak terimin kökeni, Zulu savaşçılarının kullandığı içeceğe dayanır. İngilizce "dope" sözcüğü ise, uyuşturucu veya performans artırıcı maddelerin yanı sıra, belirli bir maddeye ilgili anlamı katarak kullanılmaktadır. Bu kavramların kökenleri ve farklı kullanımları gerçekten ilginç bir etimoloji örneğidir.

Ergojenik yardımların sporcular tarafından kullanılması, fiziksel performansı artırmak için çeşitli yöntemlerin, araçların veya maddelerin kullanılmasını içerir. Günümüzde sporun sunduğu maddi ve manevi avantajlar, sporun popülaritesini, katılımcı sayısını ve rekabeti artırmaktadır. Sporda başarı, genetik yapıya ve üst düzey antrenmana bağlıdır. Bu nedenle, bazı sporcular daha iyi performans göstermek veya elit seviyedeki sporcularla rekabet edebilmek için ergojenik yardımcıları kullanırken, diğerleri sporun gerektirdiği koşullara ulaşabilmek için bu yardımcılardan yararlanır.

Doping, sporda fair play (adil oyun) prensibine ve sporcuların eşit koşullarda yarışmasına zarar verir. Sporun temelinde rekabetin adil ve dürüst bir şekilde gerçekleşmesi önemlidir. Doping kullanımı, sporun ruhuna aykırıdır çünkü sporcuların doğal yeteneklerine dayalı olarak rekabet etmelerini engeller ve haksız avantaj sağlar.

Spor etiğine aykırı bir davranıştır ve sporcunun performansını yapay olarak artırmak için yasaklanmış maddeleri kullanmayı içerir. Spor etiği, adil rekabeti teşvik eder ve sporcuların eşit şartlarda yarışmalarını sağlamak için kurallar ve standartlar belirler.

Dopingin yaygın olarak kullanılması, sporun ruhuna zarar verir ve sporcunun doğal yeteneklerine dayalı rekabeti engeller. Ayrıca, dopingin sağlık üzerinde ciddi zararları olabilir. Yasaklı maddelerin kullanımı, kalp problemleri, karaciğer hasarı, hormonal dengesizlikler ve diğer sağlık sorunları gibi riskleri de beraberinde getirir.

Doping genellikle ergojenik maddeler, terapötik amaçlı ilaçlar ve bağımlılık yapıcı maddeler olmak üzere üç ana gruba ayrılır. Ergojenik maddeler, performansı artırmak için kullanılan maddelerdir ve genellikle sporcunun fiziksel yeteneklerini

geliştirmeyi amaçlar. Terapötik amaçlı ilaçlar ise bir sağlık sorununu tedavi etmek için kullanılan ancak aynı zamanda performans artırıcı etkilere sahip olabilen maddelerdir. Bağımlılık yapıcı maddeler ise sporcunun performansını artırmak yerine, genellikle ruhsal ya da fiziksel bağımlılık yaratan maddelerdir. Bu nedenlerden dolayı, spor organizasyonları dopingi önlemek için çeşitli tedbirler almaktadır. Doping testleri, eğitim programları ve cezalar gibi önlemler, adil rekabetin korunmasına ve sporcuların sağlığının korunmasına yardımcı olur.

Dopingin uzun vadeli sağlık riskleri de vardır. Doping maddeleri vücuda ciddi zararlar verebilir ve sporcuların sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir. Bu nedenle, sporcuların ve spor organizasyonlarının doping kullanımını önlemek ve cezalandırmak için çaba sarf etmeleri önemlidir.

Doping, sporun temel prensiplerine ve etiğine aykırıdır. Hem haksız rekabete neden olur, çünkü doping kullanan sporcular, diğer sporculara göre avantaj elde etmiş olurlar, hem de sporun temel değerlerinden biri olan Fair Play'e zarar verir. Ayrıca, doping maddeleri sağlık açısından ciddi riskler taşır. Kısa vadede sporcuların performansını artırabilirler, ancak uzun vadede ciddi sağlık sorunlarına yol açabilirler. Bazı durumlarda, doping maddeleri kullanımı ölümcül olabilecek sonuçlara yol açabilir.

Bu nedenle, uluslararası spor organizasyonları, sporcuların sağlığını korumak ve adil bir rekabet ortamı sağlamak amacıyla dopingi yasaklamıştır. WADA (Dünya Dopingle Mücadele Ajansı) ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) gibi kuruluşlar, doping testleri yaparak ve dopingle mücadele politikaları uygulayarak bu yasağı uygularlar. Ayrıca, sporculara dopingin risklerini ve etik olmayan olduğunu vurgulamak için eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenir. Bu çabalar, sporda adil rekabetin ve sporcuların sağlığının korunmasını sağlamak için önemlidir.

Adil ve eşit koşullarda yarışma, sporun ruhunu ve değerini korumak için kritik bir öneme sahiptir. Doping kullanımının önlenmesi ve sporun temel değerlerine olan bağlılığın korunması, sporun sürdürülebilirliği için hayati önem taşır. Bu nedenle, sporcuların ve spor kuruluşlarının dopingle mücadelede kararlı olmaları gerekmektedir.

Spor tarihinde performans artışı için çeşitli yöntemler ve maddeler kullanılmıştır. Ancak, doping maddelerinin kullanımı ciddi sağlık riskleri ve etik sorunlar doğurabilir. Sporda haksız avantaj sağlamak için doping kullanımı, adil rekabeti bozar ve diğer sporcuların emeklerini değersizleştirir. Bu nedenle, sporcuların sağlığı ve etik değerler göz önünde bulundurularak, doping karşıtı önlemler alınmıştır ve alınmaya devam

edilmektedir. Temelde sporun amacı sağlıklı bir yaşamı teşvik etmek ve fair-play ruhunu korumaktır.

Sporcularda performans artırıcı maddelerin kullanımı ve doping konusu uzun bir süredir spor dünyasının gündeminde yer alıyor. Sporcuların fiziksel ve zihinsel performanslarını artırmak amacıyla uyarıcılar kullanmaları, hem etik açıdan sorgulanabilir bir durum hem de sporun adil rekabet ilkesine zarar verebilecek bir davranış olarak görülmektedir. Dopingin sonuçları sadece bireysel sağlık sorunlarıyla sınırlı kalmaz, aynı zamanda sporun bütünlüğünü ve güvenilirliğini de tehlikeye atar. Doping, sporun ruhunu zedeleyerek, adil rekabetin önüne geçer ve diğer sporcuların haksız bir şekilde dezavantajlı konuma düşmesine neden olur. Bu nedenle, sporun sürdürülebilirliği, sağlığı ve adil rekabetin korunması için dopingle mücadele çok önemlidir. Spor federasyonları ve kuruluşları, dopingle mücadele için sıkı kurallar ve test programları geliştirmişlerdir. Ayrıca, sporcuların eğitimi ve bilinçlendirilmesi de dopingin önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), sporcuların kullanması yasak olan maddeleri belirleyip, bu maddelerin test edilmesi ve saptanması için laboratuvarları akredite eder. Ayrıca her yıl güncellenen ‘’Yasaklı Maddeler’’ Listesi'ni yayımlar. Bu liste, sporcuların hangi maddelerin kullanımının yasak olduğunu ve hangi maddelerin yarışma dışında da izlenebileceğini belirtir.

Doping kontrolü, sporcular arasındaki eşitliği sağlamak ve adil rekabeti korumak için önemlidir. Yarışma öncesi ve sırasında düzenli olarak yapılan doping kontrolleri, sporcular arasında doping suistimalini önlemeye ve tespit etmeye yönelik bir tedbirdir. Bu sayede sporcuların yasalara ve etik kurallara uygun bir şekilde performans göstermeleri sağlanmaya çalışılır. Ancak, hala bazı sporcular bu kuralları ihlal edebilir ve doping kullanımına başvurabilirler. Bu nedenle, dopingle mücadele konusunda sürekli olarak çalışılması ve yeni stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

Spor dünyasında çok önemli bir çaba gösterilen doping, sadece rekabeti adil olmayan bir zemine taşımakla kalmaz, aynı zamanda sporun temel ruhunu da zedeler. Sporcuların ve yöneticilerin bu konuda bilinçlenmesi ve spor etiğini koruma konusunda çaba göstermeleri, sporun geleceği için hayati öneme sahip. Konferanslar, forumlar ve tartışma programları, bu bilinci artırmak ve dopingle mücadelede daha etkili stratejiler geliştirmek için önemli bir platform sağlıyor. Genç sporculara bu değerleri aşılamak ve onları adil ve etik bir rekabet ortamında yetiştirmek, sporun sürdürülebilirliği açısından

kritik bir rol oynar. Bu çaba, sporun gerçek değerlerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak için önemli bir adımdır.

Bu araştırmada Gaziantep büyükşehir belediyesinde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkında' ki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır.

Spor yöneticilerinin hem ast hem de üstleriyle, antrenörlerin ise sporcularına doping hakkın da bilgi akışı yönlendirmeleri rehberlik etmeleri ve bununla beraber doping hakkında ki bilgi ve düşüncelerini aktarmaları amacıyla farkındalık oluşturmaları açısından gelecek nesillere, daha sağlıklı bir ortam hazırlamak amacıyla yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Gaziantep büyükşehir belediyesinde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkında' ki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi nasıldır ve sporcuya etkisi nedir?

1.1.1. Alt problemler

Gaziantep büyükşehir belediyesinde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkında' ki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin belirlenmesinin değerlendirme soruları;

a) Cinsiyet
b) Yaş
c) Göreviniz
d) Çalıştırdığınız Branş
e) Antrenörlük Derecesi
f) Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı
g) WADA Hakkında bir bilginiz var mı?
h) TAKİ Hakkında bir bilginiz var mı?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmamızın amacı, Gaziantep büyükşehir belediyesinde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkındaki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

1.3. Sınırlılıklar

Gaziantep büyükşehir belediyesinde görev yapmakta olan spor yöneticileri ve antrenörlerin doping hakkındaki düşüncelerinin ve doping bilgi düzeylerinin belirlenmesinde' ki çalışmamızın sınırlılıkları şu şekildedir;

a) Araştırmanın verileri, ''Doping Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi '' ölçtüğü yapı ile sınırlandırılmıştır.

b) Araştırma' da Gaziantep Büyükşehir Belediyesindeki spor yöneticileri ve spor antrenörleri ile sınırlandırılmıştır.

c) Araştırmanın verileri yüz yüze ve online anket formları doldurularak veriler toplanmıştır.

2.KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Dopingin Tarihsel Süreci

Spor tarihinde başarıya ulaşmak için pek çok farklı yaklaşım ve yöntem görülmüştür. Antik çağ olimpiyat oyunlarında, bazı sporcuların özel diyetler uyguladığı, antrenman tekniklerini geliştirdiği ve hatta bazılarının yasaklı maddeleri kullanabileceği bilinmektedir. Ortaçağ şövalye turnuvalarında da, bazı şövalyelerin hileli taktikler veya donanım kullanabileceği bilinmektedir. Günümüzde ise modern olimpiyat oyunlarında, sporcuların başarı elde etmek için daha sofistike ve bilimsel yöntemlere başvurduğunu görüyoruz. Beslenme, antrenman programları, psikolojik hazırlık ve hatta performans artırıcı maddeler gibi birçok faktör, sporcuların başarısını etkileyebilir. Ancak, sporcuların hileli veya etik olmayan yollara başvurması, hem sporun ruhuna zarar verir hem de diğer sporcuların adil rekabetini engeller. Doping tarihi üç ana bölümde incelenebilir buna bakacak olursak;

- Birinci (1940 öncesi) dönemde, genellikle bitkisel kaynaklı karışımlar ve gizemli formüller kullanılıyordu. Bu dönemde atletler, performanslarını artırmak için çeşitli bitkisel ilaçlar, içecekler ve hatta bazı etkili olduğu düşünülen maddeleri kullanıyorlardı. Ancak, bu dönemde dopingin yaygınlığı ve etkileri hakkında çok az bilgi bulunmaktadır.
- İkinci dönemde, özellikle 1940'lardan 1960'lara kadar olan süreçte, amfetaminlerin kullanımı yaygınlaştı. Bu dönemde, özellikle kısa süreli enerji artışı sağlamak amacıyla amfetamin ve benzeri uyarıcı maddeler tercih ediliyordu. Bunlar, dayanıklılığı artırarak ve yorgunluğu azaltarak performansı artırma amacıyla kullanılmıştır.
- Üçüncü ve son dönemde ise, 1960'lardan günümüze kadar olan süreçte, bilimin gelişmesiyle birlikte daha sofistike ve kontrollü doping yöntemleri geliştirilmiştir. Bu dönemde, özellikle sporcuların performansını artırmak için hormonlar, kan dopingi gibi daha etkili ve bilimsel olarak desteklenen yöntemler kullanılmıştır. Ancak, bu dönemde dopingin yasaklanması ve antidoping kurallarının geliştirilmesiyle birlikte, dopingin kullanımıyla ilgili daha sıkı denetimler ve cezalar da uygulanmaya başlanmıştır (Şahin, 1998).

Doping, günümüzde spor dünyasında sıkça tartışılan ve performans artırıcı yasaklı maddelerle ilişkilendirilen bir kavramdır. Ancak bu kelimenin kökeni, sporla ilgili yasaklardan çok daha önceye, tarih boyunca çeşitli toplumlarda kullanılan uyarıcı maddelere dayanmaktadır. Bazı araştırmalara göre, Güneydoğu Afrika'da yaşayan topluluklar, enerji verici özelliklere sahip "dop" adlı bir içeceği ritüellerinde tüketiyordu. Bu içeceğin bedeni canlandırdığı ve zihinsel uyanıklığı artırdığı düşünülüyordu. Zaman içinde Avrupalılar, bu kelimeyi benimseyerek sinir sistemini etkileyen kimyasalları tanımlamak için "doping" terimini kullanmaya başladılar (Temiz, 2007).

İnsanlık tarihinde çalışma performansını yükseltmek için çeşitli yöntemler ve doğal maddeler kullanılmıştır. Güney Amerika ve Afrika yerlileri, fiziksel gücü arttırdığına inandıkları doğal maddeleri uzun seyahatlerde, savaşlarda ve avcılıkta kullanmışlardır. Örneğin, bazı bitkilerin veya maddelerin vücuttaki enerjiyi artırıcı etkileri olduğuna inanarak bunları kullanmış olabilirler. İrlanda' da yeni evli çiftlere fermente bal verilmesi ise geleneksel bir uygulamadır. Bu adet, genellikle evliliğin başlangıcında çiftlerin sağlığına ve mutluluğuna katkıda bulunması amaçlanarak yapılır (Yüksel, 2007).

1860'ların Hollanda'sında kanal işçilerine yorgunluğu azaltıcı maddeler verildiği bilgisine gelince, bu dönemde işçilerin ağır fiziksel işlerde çalıştıkları ve bunun sonucunda yorgunluklarının azaltılması için çeşitli yöntemlerin denenmiş olabileceği düşünülebilir. Ancak, bu döneme ilişkin detaylı kaynaklara dayanarak daha kesin bilgiler elde etmek mümkün olabilir (Yüksel, 2007).

İkinci Dünya Savaşı sırasında ise askerlere gece savaşlarında daha etkili olmaları için uykuyu engelleyen ilaçlar verildiği bilinmektedir. Bu ilaçlar, askerlerin uykusuz kalarak daha uzun süreler boyunca aktif olmalarını ve gece koşullarında daha iyi performans sergilemelerini sağlamak için kullanılmış olabilir. Ancak, bu tür ilaçların uzun vadeli etkileri ve olası yan etkileri konusunda dikkatli olunması önemlidir. Orta Amerika'nın yerli halkları, coca bitkisini kökünden faydalanarak istifade etmişlerdir. Bu bitki, Güney Amerika'nın And Dağları'nda yetişmektedir. Bilhassa İnka uygarlığı, coca yapraklarını çiğneyerek ya da çayını tüketerek dayanıklılıklarını artırmışlardır. Bu bitkinin içerdiği kimyasallar, fiziksel ve zihinsel uyanıklığı artırabilir ve açlık hissini azaltabilir. Bu nedenle, uzun yürüyüşler veya zorlu aktiviteler sırasında enerji ve dayanıklılık sağlamak için kullanılmıştır (Genç, 1998).

Romalılar da benzer şekilde, at yarışlarında performansı artırmak için farklı yöntemler denemişlerdir. Bal ve bal suyu gibi doğal enerji kaynakları, atların enerji seviyelerini artırarak performanslarını artırabileceği düşünülmüştür. Ancak, modern zamanlarda bu tür uygulamaların etik ve yasal sorunlara neden olabileceği unutulmamalıdır (Genç, 1998).

Dopingin kökeni, spor tarihinin en eski dönemlerine, özellikle de Eski Yunanistan'da düzenlenen ilk Olimpiyat Oyunları'na kadar uzanmaktadır. Antik dönemde sporcular, fiziksel kapasitelerini artırmak ve rakiplerine üstünlük sağlamak amacıyla çeşitli bitkisel karışımlar ve uyarıcı özellik taşıyan içecekler tüketmişlerdir. "Doping" kavramının kökeninin, Hollanda dilindeki "dop" sözcüğüne dayandığı ve bu terimin, Zulu savaşçılarının savaş öncesinde güç kazanmak amacıyla içtikleri, üzüm kabuklarından elde edilen fermente bir içeceği tanımlamak için kullanıldığı düşünülmektedir. 20. yüzyılın başlarında doping, bilhassa yarış atlarına performans artırıcı maddeler verilmesiyle ilişkilendirilerek yaygın bir kullanım alanı bulmuş ve zamanla spor dünyasında önemli bir etik ve sağlık sorunu olarak öne çıkmıştır. 1950'li ve 1960'lı yıllardan itibaren sporcuların yasaklı maddeler kullanarak rekabet avantajı elde etmeye yönelik girişimlerinin artması, dopingin modern anlamda tanımlanmasını ve düzenlemelerle sınırlandırılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda, uluslararası spor otoriteleri doping karşıtı politikalar geliştirerek test sistemleri oluşturmuş ve etik dışı uygulamaları engellemeye yönelik kapsamlı düzenlemeler yürürlüğe koymuştur. (Zülal, 2004).

Tarih boyunca insanlar, iş performansını yükselterek başarıya erişmek ve galibiyetler kazanmak amacıyla çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Doping terimi, günümüzdeki anlamıyla birebir örtüşmese de, M.Ö. 3. yüzyılda sporcuların daha hızlı koşabilmek için mantar tükettikleri, Romalıların yarış atlarının hızını ve dayanıklılığını artırmak için su ile bal karışımından yapılan "hydromel" adlı sıvıyı kullandıkları aktarılmaktadır (Akgün, 1993). Ayrıca, gladyatörlerin dövüş güçlerini artırabilmek için uyarıcı maddelere başvurdukları, Güney Amerika'daki yerel halkların ise koka bitkisinin yapraklarını çiğnedikleri tarihi belgelerde yer almaktadır.(Günay, 2001).

Rekabetin ve kazanmanın insan davranışları üzerindeki etkisi uzun bir geçmişe sahiptir. İlkel topluluklardan modern toplumlara kadar, insanlar genellikle kendilerini diğerleriyle kıyaslayarak ve onlardan üstün olmaya çalışarak toplum içinde konumlarını belirlemişlerdir. Bu, birçok alanda, özellikle de spor gibi faaliyetlerde çok belirgin bir

şekilde görülür. Fakat spor gibi rekabetçi faaliyetlerde, eşit şartlarda yarışmanın önemi de büyüktür. Bu nedenle, doping gibi performans artırıcı maddelerin kullanımıyla ilgili kurallar ve yasaklar geliştirilmiştir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Dünya Anti-doping Ajansı (WADA) ve Uluslararası Spor Federasyonları (IF), sporcuların sağlığını korumak ve adil bir rekabet ortamı sağlamak amacıyla dopingi yasaklamış ve düzenli olarak bu konuda listeler hazırlayıp yayınlamışlardır (Ünal, 2003).

Kuralların amacı, sporcuların doğal yetenekleri ve antrenmanlarıyla elde ettikleri başarıları teşvik etmek ve adil bir rekabet ortamı sağlamaktır. Doping, sadece sporcuların sağlığına zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda doğal olmayan bir avantaj sağlayarak diğer sporculara haksızlık yapar. Bu nedenle, dopingle mücadele etmek ve sporun ruhunu korumak önemlidir (Ünal, 2003).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde güreş, popüler bir spor dalıydı ve güreşçilerin performansını artırmak için çeşitli geleneksel yöntemler kullanılıyordu. Bu yöntemlerden biri de müsabaka öncesinde helva yemekti. Helva, enerji ve kalori deposu olarak bilinir ve hızlıca vücuda enerji sağlayabilir. Bu da güreşçilerin müsabaka sırasında daha fazla dayanıklılığa sahip olmalarına yardımcı olabilir. Bu gelenek, sporcuların doğal ve yerel kaynaklardan yararlanarak performanslarını artırmak için kullandıkları yöntemlerden biriydi. Kımız, eski Türk topluluklarında önemli bir içecekti ve atalarımız tarafından sağlık için tüketilirdi. Kımız, genellikle at sütünden yapılır ve fermentasyon sürecinden geçirilerek elde edilir. Protein, vitamin ve mineraller açısından zengin olduğu bilinir ve atalarımız tarafından dayanıklılığı artırmak için tüketilirdi (Cida, 2003).

1988 Seul Olimpiyatları'nda Ben Johnson'ın doping kullandığının açığa çıkması, sporun adaletini ve saf rekabetin değerini sorgulatmıştı. O dönem için, Johnson'ın kazandığı altın madalya, yalnızca hızın değil, aynı zamanda hileli bir yöntemle elde edilen başarının simgesi haline geldi. Bu olay, sadece bir sporcuya dair değildi; dünya çapında sporcuların, kazandıkları başarıyı sahte bir temele oturtma riskini gözler önüne serdi. Sporun her zaman adil olması gerektiğini savunurken, bir yandan da bu tür olaylar, doping gibi yasa dışı maddelerin sporun ruhunu nasıl kirlettiğini daha net bir şekilde gösterdi. Ben Johnson'ın skandalı, sadece onu değil, tüm spor camiasını derinden etkileyen bir uyanışa yol açtı ve bu olay, dopingle mücadeleye karşı çok daha güçlü bir yaklaşımın temelini attı. Bugün bile bu olay, spor dünyasında "temiz yarış" ideallerinin ne kadar değerli olduğunu hatırlatıyor (TDMK, 2007).

Finlandiyalı uzun mesafe koşucusu Lasse Viren, 1972 Münih ve 1976 Montreal Olimpiyatları'nda olağanüstü zaferler kazandı. Münih'teki 10.000 metre finalinde yere düşmesine rağmen hızla ayağa kalkarak mücadelesini sürdürdü ve dünya rekoru kırarak altın madalyaya ulaştı. Kısa bir süre sonra 5.000 metre yarışını da kazanan Viren, dört yıl sonra Montreal'de aynı başarıyı tekrarlayarak toplam dört altın madalya sahibi oldu. Ancak olağanüstü performansı, bazı çevrelerde doping tartışmalarına yol açtı (Koryürek, 2007).

Çizelge 1. Tarih boyunca sporda doping etkili ilaçların kullanımı

İlaç	**Keşfedilmesi**	**Spordaki ilk başvurusu**	**Kullanım sıklığı**	**Branşlar**	**Günümüzde' ki tüketimi**
Amfetaminler	1920	1940'larda	1950-1970 arası	Bisiklet ve futbol	Az, yakalanması kolay ve alternatifler var
Efedrinler	1940	1970'lerde	1970'den günümüze dek sıklıkla olarak kullanılmakta	Olimpik ve takım branşlarda	Yaygın
Kafein	19 yy öncesi	19 yy. başlarında	19.yyda yaygın, sonra azalmakta. Daha fazla efedrinle kullanılıyor.	Olimpik ve takım branşlarda	Yaygın ancak farklı ilaçlarla birlikte kullanılıyor
Kokain	17 yy öncesi	19.yy. sonlarında	1960'lardan itibaren günümüze dek çok yaygın	Futbol	Çok değil
Anabolik steroidler ve anabolik maddeler	1930	1950'lerde	1960-1980 arası çok yaygın	Olimpik ve takım sporlarında	Yaygın
Diüretikler	Sentetik diüretikler 1960'lard a	1970'lerde	1970'lerde yaygın	Genel olarak ağırlık sıralaması olan branşlarda yaygın	Tanınmasındaki kolaylık sebebiyle az

İnsan büyüme hormonu	1980	1980'lerin sonlarında	Çok değil ve ABD'de görülüyor	Vücut geliştirme gibi anabolik steroid kullanılan dallarda	Az ancak artmakta
Kan dopingi ve EPO	1970	1970	Çok değil	Bisiklet turu, koşma, yüzme ve kayak gibi sporlar	Çok değil
	1980	1980'lerin sonu	Az ancak artmakta		Az ancak artmakta
Beta blokörler	1960	1970	Çok az ve kısıtlı spor dallarında	Atıcılık, okçuluk ve bilardo	Çok değil ve IOC tarafınca kullanımı kısıtlı

www.tdkm.hacettepe.edu.tr

Dopingin tarihi oldukça eskiye dayanıyor ve sporcuların performanslarını artırmak için çeşitli maddeleri kullandıkları kanıtların antik döneme kadar uzandığı biliniyor. Antik Yunanistan'da, özellikle Olimpiyat Oyunları gibi büyük spor etkinliklerinde, sporcuların performanslarını artırmak için çeşitli bitkiler ve mantarlar gibi maddeleri kullanma eğiliminde olduklarına dair tarihi kayıtlar bulunmaktadır (Akgün, 1993).

"Doping" terimi ise, İngilizce sözlüğe 1889 yılında girmiştir ve başlangıçta opium (afyon) ve narkotik (uyuşturucu) karışımını tanımlamak için kullanılmıştır. Günümüzde doping terimi, spor yarışmalarında vücuda üstün hareket ve enerji sağlamak amacıyla kullanılan ilaçları ifade eder. Ancak bazı fiziksel özelliklerini farklılaştıran veya yükselten uyarıcı maddelerin aşırı düzeyde kullanılması da doping kabul edilir. Doping, spor etiği ve adaletiyle ilgili önemli bir konu olmuştur ve spor kuralları, dopingin kullanımını önlemek için çeşitli yasaklar ve testler içerir. Bu önlemlere rağmen, doping vakaları spor dünyasında hala mevcuttur ve spor otoriteleri, sporcuların adil rekabet ortamını korumak için sürekli olarak önlemler almaya çalışmaktadırlar (Lippi, ve diğ, 2008).

İlk çağlardan itibaren her dönemde insanlar güçlerini yapay yollarla arttırmak için birçok bitkisel formül denemişlerdir (Ertaş, 2005). Tarih boyunca atletler vücutlarını güçlü ve çok iyi çalışan makineler haline getirmek için birçok yöntem denemişlerdir (Başkaya, 2004). Esas amaç sadece optimal performansı arttırmak değil, ne pahasına olursa olsun onun üstüne çıkmaktır (Atasü, 2004). Sporcuların performanslarını artırma

arzusu kuvvetli bir arzudur ve sportif başarının gerek ekonomik gerek sosyal getirimleri, başarılı olma arzusunun ahlaki kuralları olduğu kadar sağlık kurallarını da bozmasına neden olmaktadır (Akgün, 1993).

Dopingin tarihi oldukça köklüdür ve zamanla farklı spor branşlarında kullanımı artmıştır. Özellikle at ve köpek yarışlarında dopingin kullanımı, bu hayvanların performansını artırmak amacıyla yapılan birçok girişimden biridir. Ancak dopingin sporcular arasında yaygınlaşması ve uluslararası spor organizasyonlarında ciddi bir sorun haline gelmesi, modern sporun gelişimiyle paraleldir. Özellikle son yüzyıl içinde uluslararası spor etkinliklerinin popülaritesindeki artış, ödül miktarlarındaki yükseliş, milli ve kişisel prestij mücadeleleri gibi faktörler, sporcuları doping kullanmaya yönlendiren etmenler arasında yer alır. Uluslararası spor organizasyonları, sporcuların adil ve temiz yarışmalar yapabilmesi için dopingle mücadele konusunda çeşitli önlemler almıştır. Ancak bu mücadele hala devam etmekte ve doping kullanımını önlemek için sürekli olarak yeni stratejiler geliştirilmektedir (Yüce, 1992).

Yarışma ve kazanma arzusunun insanlık kadar eski olduğu söylenir (Başkaya, 2004).Yarışmalarda sporcuların ilaç kullanmalarıyla ilgili ilk belgeler, 1865 yılında Amsterdam‟ da, kanal yüzücülerinin doping yaptıkları suçlamasıyla başlamıştır. Bu tarihlerde, bisikletçiler arasında da doping kullananların bulunduğu bilinmektedir (Ertaş, 2005).

Dopingin ilk bilinen mağduru, 1896'da gerçekleştirilen Bordo - Paris müsabakasından kısa bir süre sonra hayatını kaybeden Galli bisikletçi Arthur Undon olarak görülmektedir. 19. yüzyılın sonlarına doğru ve bilhassa 20. yüzyılın ilk zamalarında sporcularda yasaklı madde kullanımı artış göstermiş, striknin ve efedrin gibi kimyasallar ön plana çıkmıştır. O dönemde, günümüzde doping olarak nitelendirilen anabolik steroidler henüz bulunmamıştı. 1904 St. Louis Olimpiyatları'nda maratonu birincilikle tamamlayan Thomas Hicks, müsabaka esnasında striknin enjeksiyonları, alkol ve kokain almıştır. Zaman içinde daha fazla tercih edilen efedrin, amfetaminin ilk versiyonu olup, 1930'ların başlarında üretildikten sonra ilk defa 1936 Berlin Olimpiyatları'nda sporda yer almıştır. İkinci Dünya Savaşı sürecinde yaygınlaşan bu madde, savaş sonrası 1950'lerde serbestçe satılması ve sporcuları kontrol altına alan bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle sıkça kullanılmaya devam etmiştir. (Yüceşir, 2007).

Mühim doping olaylarına bakacak olursak;

1960: Danimarkalı bisikletçi Kirt Jensen, Roma Olimpiyatları'nda nikotinik asit ve amfetamin karışımı kullandıktan sonra hayatını kaybetti.

1967: İngiliz bisikletçi Tommy Simpson, Fransa Bisiklet Turu'nun tırmanma aşamasında vefat etti. Simpson'ın vücudunda amfetamin tespit edildi.

1988: Kanadalı atlet Ben Johnson, 1988 Seul Olimpiyatları'nda 100 metrede 9.79'luk derecesiyle dünya rekoru kırdı. Ancak yapılan testler, doping kullandığını gün yüzüne çıkardı ve altın madalya, ABD'li Carl Lewis'e verildi.

1989: Ben Johnson'ın antrenörü Charlie Francis ve doktoru Jamie Astaphan, yapılan tahkikat'ta Johnson'ın 1981'de doping kullanmaya başladığını itiraf etti. Bu sebeple, Johnson'ın tüm ünvanları geçersiz kılındı.

1994: Hiroşima'daki Asya Oyunları esnasında, 7'si yüzücü olmak üzere toplamda 11 Çinli sporcu doping testinde pozitif sonuç verdi. Çin, 23 altın madalyasından 9'unu kaybetti.

1998: Çinli yüzücü Yuan Yuan ve antrenörü, Avustralya'daki Dünya Şampiyonası'nda doping kullanımı nedeniyle diskalifiye edildi.

1999: 1992 Barcelona Olimpiyatları'nda 100 metrede altın madalya kazanan İngiliz atlet Linford Christie, doping testinin pozitif çıkmasının ardından yarışmalardan men edildi.

2000: ABD'li atlet Marion Jones, bayanlar 100 metre olimpiyat şampiyonuydu. Ancak, eşi Hunter'ın doping aldığı gün yüzüne çıktı.

2003: İngiltere'den 100 metre şampiyonu Dwain Chambers'ın, daha önce farkedilen yeni bir doping maddesi aldığı belirlendi.

2004: Dwain Chambers, 2 yıl zamanla müsabakalardan diskalifiye edildi ve İngiltere, 4x100 metre bayrak yarışındaki gümüş madalyasını geri verdi. Ayrıca, ABD'li Kelli White, kadınlar 100 ve 200 metre dünya şampiyonası madalyalarını kaybetti. Doping kullanımı nedeniyle 2 yıl zamanla yarışmalardan diskalifiye edildi. İngiltere'den David Miller ve 3 bisikletçi, Fransa Bisiklet Turu'ndan çıkarıldı. (Güven, 2004).

2.2. Dopingin Tanımı

Doping, farklı kuruluşlar, bilim insanları ve spor otoriteleri tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Ancak genel olarak, dopingin sporun temel prensiplerine ve etik değerlerine ters düştüğü kabul edilir. Bu nedenle, spor organizasyonları genellikle

dopingi önlemek için testler yapar ve yasaklı maddelerin kullanımını engellemek için kurallar ve yaptırımlar belirlerler. Yani, temelde aynı olan bir şeyin, farklı bakış açıları yapılan birçok araştırma da olduğu gibi aşağıda dopingle ilgili tanımlamalara bakacak olursak ;

"Doping" terimi, sporda bugün kullanılan anlamıyla ilk kez 20. yüzyılın başlarında at yarışlarında performans artırıcı maddeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Ancak, doping için ilk resmi tanım 1963 yılında Uriarge'da yapılmıştır. Bu tanımda, sporcuların veya oyuncuların yarışlara katılmadan önce ya da yarış esnasında, spor etik kurallarına aykırı bir şekilde fiziksel ve psikolojik sağlıklarına zarar verecek maddeler ya da yöntemlerle performanslarını kasıtlı olarak artırmaları ifade edilmiştir (Yüceşir, 2007).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Tıp Komisyonuna göre, yasaklı ilaçlar ve yöntemlerin kullanımını içerir (Üstdal, 1998).

Bir bireyin, vücudu için yabancı olan bir maddeyi kullanması veya fizyolojik maddelerin normalden fazla ya da olağan dışı yollarla verilmesi, sporcu performansını kasıtlı olarak artırmak amacı güden haksız bir uygulamadır (Şahin, 2006). Bu durum, sporcuya herhangi bir şekilde yapay yollarla performans artışı sağlamayı amaçlayan doping maddelerinin kullanılması veya fizyolojik bileşenlerin olağan dışı miktarlarda alınması şeklinde gerçekleşir (Şahin, 2006).

Prof. La Cova, sporcuların yarışmalar sırasında performanslarını yapay yollarla artırmak amacıyla kullanmayı tercih ettikleri, besinle ilişkilendirilmeyen veya performans artırıcı maddelere doping olarak adlandırılmasını önermiştir. Prof. Chailey Bert, yarışmalardan önce ya da sırasında sporcunun verimini artırmak için uyarıcı etkisi olan maddeleri kullanmayı doping olarak tanımlamıştır. Hollanda Tıbbi-Spor Federasyonu ise, doping kavramını sporcunun doğal yollar dışında, yapay müdahalelerle performansını artırması olarak ifade etmektedir (Gürsoy, 1994).

"İngilizce bir kelime olan doping, "sporcunun sinir sisteminde uyarıcı etki yapan tüm kimyasal etkideki maddeler" anlamı taşımaktadır. Doping kelimesi Güneydoğu Afrika yerli lehçelerinden kökeni brunce olan bir kelimeden; "dop" kelimesinden türetmişlerdir. Eski bir görüşe göre, Güney-doğu Afrika'nın yerli insanları kendi özel kabile toplantılarında "dop" adında farklı bir içecek türetirlermiş. Bu içeceğin en önemli özelliğinin ise içen kişinin sinir sisteminde "uyarıcı" etki yaptığı söylenmektedir. Bu nedenle; İngilizler, insanın sinir sisteminde farklı etki yapan içeceğin adı olan bu "dop"

kelimesinin sonuna “ing” eki getirerek, zararlı etkisi olan tüm maddeleri tanımlamak üzere “doping” kelimesini türetmişlerdir (Temizer, 2009).

Spor Hekimleri Birliğinin (Almanya) belirlediği tanımı; yarışmada performansı arttırmak amacı ile verilen etkin olan veya olmayan her hangi bir drogun kullanılması doping olarak kabul edilir (Kalyon, 1994).

Uluslararası Olimpiyat Komitesinin Tıp Komisyonunca Lozan’da yapılan sporda doping dünya konferansında kabul edilen tanım; Doğal olmayan ve sporcunun sağlığı için zararlı madde ve yöntemlerin kullanılması ve/veya performanslarını çoğaltabilecek veya sporcunun vücudunda bulunan bir madde veya “Dopingle Mücadele Olimpik Hareket İlkeleri” ekinde sunulan listede belirtilen madde ve yöntemlerin kullanımı olarak tanımlanmaktadır (IOC, 2000).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), doping kavramını, sporcuların yasaklı maddeleri veya yöntemleri, farkında olarak ya da olmayarak kullanmalarını ifade eden bir tanımla açıklamaktadır (Anonim, 1998).

İnsan vücudu için yabancı olan bir maddenin herhangi bir yol ile ya da fizyolojik bileşenlerin olağan miktarlarının dışındaki seviyelerde verilmesi, sporcunun yarışma sırasında performansını yapay bir şekilde ve kurallara aykırı olarak artırmak amacıyla yapılan bir müdahaledir. Bu tür maddeler sporcu tarafından da kullanılabilir (Gündüz, 2016).

Genel olarak doping; Sporcunun bizzat kendisi yada yönetici, antrenör, teknik direktör, doktor, fizyoterapist, masör gibi kişi yada kişilerin teşviki ile zihinsel veya fiziksel performanslarını doğal olmayan yollarla arttırmak yada tıbbi açıdan uygun olmamasına karşın sadece yarışmaya katılabilmek amacı ile hastalıkların ve sakatlıkların tedavisi için bazı maddeleri kullanması olarak tanımlanabilir (Güner, 2000).

Avrupa konseyi doping komitesince düzenlenen toplantılarda kabul edilen tanım; doping organizmaya yabancı bir ajanın hangi yolla olursa olsun veya fizyolojik maddelerin anormal miktarda veya anormal bir yolla performansı yapay olarak ve kural dışı bir şekilde artırmak amacı ile kullanılmasıdır (Akgün, 1993).

Doping, bir sporcunun performansını artırmak için kaslar ve sinir sistemi üzerinde etkili olan uyarıcı ilaçların veya yorgunluk hissini hafifleten maddelerin kullanılmasını tanımlar (Genç, 1998). En son yapılan açıklama, 20 Şubat 2003 tarihinde WADA (Dünya Anti-Doping Ajansı) tarafından yayınlanmış ve 3-5 Mart 2003 tarihlerinde Kopenhag'da düzenlenen geniş katılımlı toplantıda WADA sözleşmesi (Code) imzalanarak kabul

edilmiştir. Bu sözleşmeye göre; doping, sporun etik ve ruhuna ters olduğu vurgulanarak, birinci maddede doping suçlarına dair düzenlemeler yapılmış, ikinci maddede ise sekiz alt başlıkla doping ihlalleri belirlenmiştir. Bu başlıklar, yasaklı maddelerin sporcudan alınan test örneklerinde tespit edilmesinden, teste katılmaktan kaçınmaya kadar geniş bir alanı kapsar. Bu düzenleme, dopingin bir sistem olarak işlediğini ve tüm unsurlarını suç olarak tanımladığını kabul etmektedir (Yüceşir, 2007).

Dopingin günümüzde ki tanımına bakacak olursak;

Günümüze kadar geniş bir kabul görmüş hiçbir doping tanımına ulaşılamamıştır. Bununla beraber mevcut bütün tanımların iki ortak noktası bulunmaktadır;

- Sporculara uygulanır (Antrenmanda veya Yarışmada)
- Bir yasak maddeler veya metotlar listesi ile somutlaşmıştır.

Dopingle mücadelede ceza, önleyici bir rol oynar. Dopingin tanımı ve maddeler listesi üzerindeki vurgu, sporculara net bir çerçeve sunarak, hangi maddelerin yasaklandığını ve ne tür davranışların kabul edilemez olduğunu belirtir. Bu, sporcuların bilinçli bir şekilde kuralları ihlal etmemelerini sağlar ve aynı zamanda dopingle mücadelede adil bir ortamın korunmasına yardımcı olur. Ceza hukukunun temel kuralı olan suç tanımının net yapılması, sporculara ve diğer ilgili taraflara neyin kabul edilebilir ve neyin kabul edilemez olduğunu açıkça belirtir. Bu, yasaklı maddeleri ve doping yöntemlerini kullananlar için caydırıcı bir etki yaratır ve sporun bütünlüğünü korur (Dinçer, 2010).

Bu nedenle, dopingin tanımı ve maddeler listesi üzerindeki vurgu, dopingle mücadelede etkili bir silah olan cezanın işlevselliğini artırır.

Doping tanımlamalarında sporculara uygulanan kriterlerin netleştirilmesi için sporun tanımının açık ve kapsamlı yapılması önemlidir. Sporun tanımı genellikle beden hareketlerinin belirli bir amaca yönelik ve belirli kurallar çerçevesinde yapıldığı etkinlikler olarak yapılmıştır. Ancak, sporun tanımı oldukça geniş kapsamlıdır ve farklı perspektiflerden ele alınabilir (Erkiner, 2007).

Birçok tanım beden hareketlerini, rekabeti veya eğlenceyi içerir. Bu nedenle, doping tanımları, spor kavramını net bir şekilde tanımlamalı ve sporcuların kapsamına giren etkinlikleri belirtmelidir. Bunlar arasında bireysel ve takım oyunları, rekabetçi ve amatör sporlar, elit ve kitle sporları gibi çeşitli spor türleri yer alabilir (Dinçer, 2010).

Doping tanımlamaları, genellikle sporda haksız avantaj sağlamak amacıyla yasaklanmış maddelerin kullanımını hedefler. Bu nedenle, sporcuların doping testlerine

tabi tutulduğu, doping kurallarına uyulması gereken etkinliklerin ve organizasyonların belirlenmesi önemlidir. Bu tanımlamaların netliği, sporcuların haklarının korunması ve adil rekabetin sağlanması için gereklidir (Dinçer, 2010).

Sporun tanımı genellikle organize yarışmalarla ilişkilendirilir ve dopingle mücadele de bu bağlamda odaklanır. Ancak sporun tanımı ve dopingle mücadele kapsamı genişletilebilir. Örneğin, rekreasyonel sporcular arasında performans artırıcı madde kullanımı da sağlık riskleri ve adil olmayan rekabet nedeniyle endişe vericidir. Bununla birlikte, profesyonel sporcuların dopingle mücadelede öncelikli bir alan olması, onların genellikle daha yüksek profilde olduğu ve büyük medya ilgisi gördüğü içindir. Ancak, rekreasyonel sporcuların ve hatta genç sporcuların da dopingle mücadelede dikkate alınması ve bilinçlendirilmesi önemlidir (Erkiner, 2007).

Dopingle mücadele sadece profesyonel sporcularla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda sporun tüm katılımcıları için geçerli olmalıdır. Bu, sporun etik değerlerini korumak, sporcuların sağlığını ve güvenliğini sağlamak ve adil rekabet ortamını teşvik etmek için önemlidir (Dinçer, 2010).

Dopingle mücadelede kullanılan yöntemler ve listeler oldukça çeşitlidir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) yayınladığı liste genellikle en geniş kabul gören listedir, ancak farklı spor federasyonları ve ulusal düzenleyici kuruluşlar kendi listelerini oluşturabilir veya IOC'nin listesine eklemeler yapabilirler. Bu eklemeler genellikle belirli sporların gereksinimlerine veya belirli bölgelerdeki yasal düzenlemelere dayanabilir. Örneğin, ABD'deki bazı profesyonel spor ligleri, kendi doping kontrolleri ve yasak maddeler listelerini oluşturabilir ve uygulayabilirler. Bu çeşitlilik, sporcuların ve takımların dopingle mücadelede farklı standartlara ve kurallara uymalarını gerektirebilir. Bu nedenle, sporcuların ve takımların rekabet edecekleri belirli organizasyonun veya federasyonun doping politikalarını ve yasak maddeler listelerini dikkatlice incelemeleri önemlidir (Dinçer, 2010).

Yukarıdaki hususa örnek verilmek gerekirse: Uluslararası Okçuluk Federasyonu IOC listesine “antipsiolitik’leri, antipsikotik’leri, antideprasan’ları, hiprnotik’leri ve antihistaminik’leri” ilave eder; Uluslararası Trambolin Federasyonu bazı doğal bitki preparatlarını (ma-huang gibi) ilave eder; buna karşın Türkiye Tenis Federasyonu (ATP) beçizelgekan’ları hariç tutar. Uluslararası Halter Federasyonu yarışmalarda IOC listesini kullanır ve fakat antrenmanlarda (içinde ne uyarıcıların, ne beçizelgekanların ne narkotiklerin, ne lokal anasteziklerin ne de kortikoidlerin bulunduğu) kendi listesini

uygular. ABD'de daha öncede belirtmiş olduğumuz gibi Ulusal Basketbol Federasyonu (NBA) yasaklı madde olarak sadece kokaini ve eroini arar. Buna karşılık Beyzbol Birinci Ligi (Major League Base-ball) kokaini, marijuana'yı, amfetaminleri, sert steroidleri, afyon türevlerini ve fensiklidin'i yasaklı maddeler listesine almıştır. Bazı spor teşkilatları belirsiz yasak listelerine sahiptir: Örneğin, Ulusal Hokey Ligi'nin "resmen yasa dışı olan bütün maddeler" ifadesindeki ne anlama geldiği belli olmayan tanımında olduğu gibi. Bazı ülkelerde sporcu, ikamet ettiği yere göre farklı yasak listelerine muhatap olabilmektedir. Örneğin iki toplumlu olan Belçika'da Fransız toplumu ile Flaman Toplumu farklı iki yasak maddeler listesine sahiptirler. Burada sadece Fransız toplumu kodein, thiroid hormonu, theofilin ve türevlerinin kullanımını yasaklamaktır. Nihayet bir ülkenin farklı sporlardaki federasyonlarının belli bir maddeye karşı tutumları da farklı olabilmektedir. Örneğin Fransa'da 1996'da 29 Federasyonu ilgilendiren 58 marijuana kontrolünde 21 farklı ceza uygulaması yapıldığı tespit edilmiştir. Bütün bu tespitler ışığında bu konuda varabileceğimiz sonuç, günümüzdeki doping hakkındaki tanımlamaların konuyu farklı prensiplerle yaklaşan bilim dallarının farklı sonuçlara vardıklarıdır. Bu bağlamda hukuki, tıbbi, etik ve sosyal tanım ve sonuçları faklıdır (Erkiner, 2006)

2.3. Dopinge Temel Oluşturan Faktörler

Spor tarihindeki gelişmeler ve performanstaki artışlar gerçekten dikkat çekici. Rekabetin artmasıyla birlikte, sporcuların ve takımların başarıya ulaşmak için her türlü avantajı arayışı da artıyor. Ancak, doping gibi yasadışı ve etik olmayan yöntemlerin kullanımı, sporun ruhuna zarar veriyor ve adil rekabeti bozuyor (Avayu, 2007).

Sporun sadece kazanmakla ilgili olmadığı, aynı zamanda karakter gelişimi, sağlık ve eğlence gibi değerleri de içerdiği unutulmamalıdır. Bu yüzden, spor yöneticileri, antrenörler ve sporcuların etik değerlere ve adil oyun prensiplerine bağlı kalarak hareket etmeleri çok önemlidir. Bu, sporun sadece sonuçları değil, aynı zamanda toplum ve sporcular üzerindeki olumlu etkilerini sürdürebilmesi için de kritik bir unsur. Spor'da rekabetin aşırı vurgulanması ve mükemmeliyetçilik beklentileri, genç sporcuların stresle başa çıkma yöntemi olarak madde kullanımına yönelmelerine neden olabilir. Ayrıca, takım arkadaşlarının madde kullanımını teşvik etmesi gibi etkenler de bu durumu tetikleyebilir. Bu nedenle, genç sporcuların psikolojik destek alması, sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirmesi ve olumsuz etkilere karşı bilinçlenmesi önemlidir. Aynı zamanda,

spor ortamlarının daha destekleyici ve sağlıklı bir atmosfere sahip olması da bu tür sorunların önlenmesine yardımcı olabilir (Avayu, 2007).

Sporun giderek genişleyerek geniş kitlelere ulaşmasıyla birlikte, sporcuların performanslarını artırmak için farklı yöntemlere başvurdukları görülüyor. Bu yöntemler arasında bazıları etik olmayabilir ve sporun ruhuna aykırı davranışlar içerebilir. Özellikle doping gibi performans artırıcı maddelerin kullanımı, sporun adil bir rekabet ortamından uzaklaşmasına ve sporcuların sağlığını riske atmasına neden olabilir. Ancak, sporun geniş kitleleri içine çekmesi ve maddi kazanç amacıyla yapılan meslekleştirme, bazı sporcuları daha fazla başarı elde etmek için kısa yollar aramaya yöneltiyor olabilir. Bu durumda, spor organizasyonlarının etik kuralları ve doping gibi yasaklı maddelerin kontrolü daha da önem kazanıyor (Mengüç, 2006).

Sporun asıl amacının sağlıklı bir yaşam sürdürmek, iyi vakit geçirmek ve rekabetçi ruhu korumak olduğunu unutmamak önemlidir. Bu değerleri koruyarak, sporun herkes için adil ve keyifli bir ortam olmasını sağlamak gerekir. Sporcular için kazanma hırsı büyük bir motivasyon kaynağı olabilir ve bu hırs bazen etik sınırların ötesine geçebilir. Başarı ve şöhret elde etme arzusu, bazı sporcuları doping gibi yasadışı veya etik olmayan yöntemlere başvurmaya yönlendirebilir. Ancak, bu tür davranışlar sadece sporcuların kendilerine zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda sporun adil ve güvenilir bir rekabet ortamını da tehlikeye atar (Şenel ve diğ. 2004).

Doping, sporun ruhuna aykırıdır çünkü sporcuların doğal yetenekleri ve çalışmalarıyla elde ettikleri başarıyı manipüle eder. Bu durum, diğer sporcuların adil bir rekabet ortamında mücadele etme hakkını engeller. Ayrıca, dopingin sağlık üzerinde ciddi zararları olabilir ve sporcuların kariyerlerini ve yaşamlarını riske atabilir. Sporcuların, kazanma hırsıyla mücadele ederken etik ve adil bir şekilde rekabet etmeleri önemlidir. Sporcuların sadece zafer için değil, aynı zamanda sporun değerlerini ve etik kurallarını korumak için çaba göstermeleri gerekir. Bu, sporun toplumsal ve kültürel değerini korumak için hayati öneme sahiptir (DMV, l996).

Neden ergojenik kullanımı böyle yaygınlaşmıştır? Kesin kazanmayı tetikleyen unsurlar ve bunların yan etkilerinin kişiler tarafından tam bilinmemesi madde kullanımını arttırmıştır. Oysaki sportif performansı yapay yollarla, örneğin doping maddeleriyle arttırmak hem fiziki hem ruhsal olarak olumsuz sonuçlanabilmektedir. İlaçların kendisi bağımlılık yapmasa bile, bunu sürekli kullanmak psişik bağımlılık yapabilmekte, bir gün

gelip dozun arttırılması gerekmekte, böylece ilacın toksit (zehirli) etkileri görülebilmektedir (Ergen, Açıkada, 1985).

Ergojenik maddelerin yaygınlaşmasının birkaç nedeni var. İlki, rekabetin yoğunluğu ve sporcular arasındaki baskıdır. Spor dünyasında başarı elde etmek için çok fazla baskı ve rekabet olduğundan, bazı sporcular bu baskıya dayanabilmek veya rakiplerini geçmek için performanslarını artırmak için kısa yoldan sonuç alabileceklerini düşünürler. Bu, ergojenik maddelerin cazibesini artırır. İkinci olarak, medyanın ve toplumun sporculara karşı yüksek beklentileri vardır. Bu da sporcuların, her zaman en iyi performanslarını sergilemek zorunda olduklarına dair bir algı oluşturur. Bu algı, sporcuların kendilerini zorlamalarına ve performanslarını artırmak için herhangi bir yöntemi denemelerine neden olabilir. Bununla birlikte, ergojenik maddelerin yan etkilerinin tam olarak anlaşılmaması da önemli bir faktördür. Birçok sporcu, performanslarını artırmak için bu maddeleri kullanırken, yan etkileri hakkında yeterince bilgi sahibi olmayabilir veya bu yan etkilerin ciddiyetini küçümseyebilirler. Sonuç olarak, kısa vadeli başarılar için uzun vadeli sağlık risklerini göz ardı edebilirler (Ergen, Açıkada, 1985).

Dünyanın pek çok bölgesinde ve spor kuruluşlarında, dopingin yasaklanmasına yönelik yasal çerçeveler bulunmaktadır. Bu yasal önlemler, dopingin tehlikelerini vurgular ve sporcuları, doping kullanımının getireceği sonuçlar hakkında bilgilendirir. Bu bağlamda doping, sadece ahlaki ve sağlık sorunlarına yol açmaz, aynı zamanda yasal yaptırımlara neden olan bir durumdur ve sporun doğasına, sağlıklı gelişimine ve adil mücadeleye zarar verir. Sporcular, performanslarını artırabilmek için tarih boyunca çeşitli maddelerden faydalanma yoluna gitmişlerdir. Ancak doping kullanımı özellikle 1960'lı yıllarda daha yaygın hale gelmiştir. Performans artırıcı maddelere başvurmanın pek çok farklı sebebi bulunmaktadır;

- Kas yapısını ve kemik yoğunluğunu güçlendirmek
- Vücuda oksijen taşınmasını hızlandırmak
- Acı hissetmeyi engellemek
- Vücuda uyarıcı etkiler sağlamak
- Fiziksel ve zihinsel rahatlama sağlamak
- Kilo kaybını desteklemek (Murat, 2005).

Sporcular, uluslararası düzeydeki yarışmalarda kendi ülkelerini temsil etme baskısı altında olduklarında, bazıları dopingi bir seçenek olarak görebilir. Ancak, bu tür

davranışlar genellikle spor kurallarını ihlal eder ve sporcuların kariyerlerine ve itibarlarına ciddi zarar verebilir. Ayrıca, doping kullanımının uzun vadeli sağlık sonuçları da olabilir. Bu nedenle, ulusal gurur veya başarı hırsı gibi duyguların doping kullanımını teşvik etmesi, spor dünyasında önemli bir sorun olarak kabul edilir (Gürsoy, 2007).
Dopinge zemin hazırlayan etkenler arasında yer alan başlıca unsurlar şu şekildedir;

- Sporun ticari ve siyasi rekabetle iç içe geçmesi: Modern sporlarda, sporun sadece eğlence ve sağlık amacı taşımaktan çıkıp, kişisel ve bölgesel çıkarlar doğrultusunda siyasi ve ticari bir arenaya dönüşmesi.
- Başarıya aşırı odaklanma: Sporcuların, yalnızca kısa vadeli başarılar için her türlü riski göze alması ve bu başarıya ulaşmak adına etik olmayan yollara başvurması.
- Prestij kaygısı: Sporun, bireysel ve milli prestijle doğrudan bağlantılı hale gelmesi ve bu yüzden başarı elde etme baskısının artması.
- Disiplinsizlik ve sorumluluk eksikliği: Sporcuların, profesyonel yaşamın gerektirdiği kuralları ve disiplini göz ardı etmeleri, kişisel yaşamlarında sorumsuzluk göstermeleri.
- Yüksek transfer ücretleri ve maddi baskılar: Sporcuların transfer ücretlerinin yüksekliği nedeniyle maddi beklentiler ve baskıların artması, bunun da doping kullanımına yol açabilmesi.
- Çıkar ilişkileri ve menfaat grupları: Spor organizasyonlarında çıkar gruplarının ve menfaat sağlama odaklı kişilerin etkin olması, fair-play anlayışını zayıflatabilir.
- Yetersiz etik ve yasal bilinç: Yönetici ve sporcuların doping gibi ciddi konularda yasal ve etik sorumlulukları yeterince önemsememeleri.
- Eğitim eksiklikleri: Antrenörler ve spor yöneticilerinin, doping ve benzeri yasadışı uygulamalar hakkında yeterli eğitim almadıkları için, bu konuda etkili önlemler alamamaları.
- Kısa vadeli başarılar peşinde kişisel hırslar: Bireysel egoların tatmin edilmesi için, yalnızca geçici başarıları hedefleyen bir yaklaşımın benimsenmesi.
- Aşırı fiziksel ve psikolojik baskı: Sporcuların, sağlıklarını göz ardı ederek fiziksel ve psikolojik sınırlarının çok ötesinde performans göstermeleri için zorlanmaları (Gürsoy, 2007).

Yukarıda ki önemli maddelere bakacak olursak, doping kullanımının temel nedenleri genellikle bu faktörlere dayanır. Maddiyat, sporcuların daha iyi performans

göstermek için doping maddelerine başvurmasının arkasındaki temel motivasyonlardan biridir. Doping maddeleri genellikle pahalı olduğundan, maddi olanakları sınırlı olan sporcular bu tür maddelere erişmek için ekstra baskı hissedebilirler.

Prestij de önemli bir faktördür. Sporcular, başarı elde etmek, şampiyonalar kazanmak veya rekabetçi bir avantaj elde etmek için doping maddelerine başvurabilirler. Bu, kendi sporlarında ün kazanma ve diğer sporcularla rekabet etme arzusuyla ilgili olabilir. Aşırı hırs da doping kullanımının arkasındaki nedenlerden biridir. Bazı sporcular, hedeflerine ulaşmak için sınırları zorlamak ve rakiplerini geride bırakmak için doping maddelerine başvurabilirler. Bu, sporcuların daha fazla antrenman yapma ve daha fazla çaba harcama isteğinden kaynaklanabilir. Son olarak, bilgisizlik de doping kullanımının yaygın bir nedenidir. Bazı sporcular, doping maddelerinin sağlık risklerini veya spor kurallarını ihlal etme sonuçlarını tam olarak anlamayabilirler veya önemsemeyebilirler. Bu, yanlış bilgilendirme veya eğitim eksikliğiyle ilişkili olabilir. Bu nedenlerin hepsi bir araya geldiğinde, sporcuları doping maddelerini kullanmaya yönlendirebilir ve sporun etik değerlerini ve adil rekabeti zayıflatabilir (Sargın, 2007).

2.3.1.Dopinge karşı mücadele

Sporda doping yasaklarının uygulanması için çok fazla zaman, enerji ve para harcanmaktadır. Bununla birlikte, yasakların uygulanmasının yalnızca başarısızlığa mahkûm olmadığına, aynı zamanda bir şekilde asıl noktayı kaçırdığına dair artan kanıtlar var. Sorun dopingin spora karşıt olduğunu gösterecek eğitim programlarına ihtiyacımız olduğudur; neden dopingin spora uymadığı ve dolayısıyla suçluları cezalandırmaktan ziyade oluşumunu engellediğidir (Schneider, 2000).

Tarihteki en büyük farmakolojik deneylerden biri, birçok farklı spor türünde performansı artırmak için sporculara ilaç verilmesidir. Doping olarak anlamlandırılan bu büyük ve halen devam etmekte olan küresel deneyin belki de en dikkat çekici tarafı, yaygın olarak kabul edilen gizli doğasıdır. Doping binlerce sporcuyu, doktoru, bilim insanını, spor ve hükümet yetkilisini içermesine ve bu programların başarısı bir şekilde basılı ve görsel medyada duyurulmasına rağmen, programın doğası ve sonuçları büyük ölçüde doğrudan bilimsel, tıbbi veya yargısal olarak geçerli soruşturma için erişilemez tutulmuştur (Franke, 1997).

Doping ile mücadele 1900'lü yılların başlarından itibaren süregelen bir mücadeledir. 1956‟de Melbourne olimpiyatlarında gündeme gelmiş ama hiçbir adım

atılmayıp sonuca varılamamıştır. Yine 1964‟de Tokyo olimpiyatlarında bazı müsabakaların vücutlarında enjeksiyon izlerinin fark edilmesi üzerine kontroller yapılmıştır. Doping için ilk resmi kontrol 1968‟de Meksika olimpiyatlarında yapılmıştır. Ama yöntemler ve organizasyon açısından yeterli olmadığı için bir verim alınamamıştır. Doping için analiz yöntemleri oldukça maliyetli laboratuvarlar ve kalifiye personel gerektirir. Her doping maddesi çeşitli kimyasal yapıda olduğundan metotlarda farklı farklı ve tespiti daha fazla para ve zaman gerektirmektedir (Gürsoy, 2007).

Spor dünyasında dopingle mücadele önlemleri geçmişte birçok ülkede çeşitli zamanlarda alınmaya başlandı. 1962'de Avusturya'nın bu konuda adım atması önemli bir örnektir. Spor Bakanlığı'nın çıkardığı genelgeyle doping kullanan sporcular ve bağlı oldukları kulüplerine büyük yaptırımlar getirilmesi, o dönemde dopingle mücadelenin önemini ve ciddiyetini vurguluyordu. Bu tür önlemler, sporcuların sağlığını ve rekabetin adil ve dürüst bir şekilde gerçekleşmesini korumayı amaçlar. 1964'de Fransa meclisinde parlamentoya anti-doping kanunu tasarısı sunulmuş ve bu 1965'de oy birliği ile kabul edilmiştir. Aynı yıl içerisinde Belçika da bir anti-doping kanunuyla sporcuların doping kullanımını engellemek için büyük önlemler almıştır; ancak birçok ülkede parlamentoların böyle bir kanunu çıkarması çok güçtür. Çünkü çoğu ülkeler uyarıcı maddelerin ve yöntemlerin bulundurulması, satış ve kullanımının anayasalarında suç teşkil edildiğini işaret ederek reddetmişlerdir (Orhan, 2006).

Dopingin uluslararası spor organizasyonları tarafından yasaklanması, sporun doğasını ve etiğini korumak için önemli bir adımdır. Ghent ve Brüksel Üniversitelerinde yapılan konferanslar gibi olaylar, dopingin sporcular arasında yaygınlaşmasıyla birlikte kamuoyunda endişe yaratmış ve bu da daha sıkı önlemler alınmasını teşvik etmiştir. Avrupa Konseyi ülkelerinin dopingle mücadele için çabalarının artması, doping içeren maddelerin listesini hazırlama ve doping içermeyen ilaçların bir listesini oluşturma gibi somut adımlarla sonuçlanmıştır. Bu adımların amacı, sporda adil rekabeti sağlamak ve sporcuların sağlığını korumaktır. Montreal Olimpiyatları'nda doping yasağının resmen yürürlüğe konması, uluslararası spor topluluğunun dopingle mücadele konusundaki kararlılığını göstermiştir. Bu önlemler, sporda dürüstlüğü ve eşitliği korumak için atılan önemli adımlardır ve sporun temel değerlerini desteklemektedir (Genç, 1998).

Dopingle mücadele konusundaki kurallar oldukça katıdır ve herkesin uyması gereken önemli kurallar içerir. Doping kullanımının tespit edilmesi durumunda, cezalar genellikle yarışma ve yarışma dışı kontrollerle belirlenir. Sporcuların ve diğer ilgili

kişilerin bu kurallara uymaması durumunda ciddi sonuçlarla karşılaşabilirler. Doping maddelerini veya yasaklı yöntemleri ilk kez kullanan sporcular genellikle en az iki yıl boyunca tüm müsabakalardan uzaklaştırma cezası alır. Ancak, bazı özel durumlarda, Uluslararası Spor Federasyonları tarafından belirlenen kurullar, cezanın süresi veya şekli konusunda farklı uygulamalar yapabilirler. Bu durumlar, özel koşulları ve dopingin nasıl gerçekleştiğini dikkate alarak karar verilir (Spor Bilim, 2003).

Dopingle mücadelede, antrenörler ve idareciler de önemli bir role sahiptir. Eğer bir antrenör veya idareci dopingle mücadele ilkelerini ihlal ederse ve suçlu bulunursa, daha büyük cezalara tabi tutulabilirler. Bu cezalar, doping kullanımı kadar ciddi olabilir ve Olimpik hareketin temel ilkelerine zarar veren herhangi bir davranışa karşı sert önlemler alınır. Bu, sporun dürüstlüğünü ve güvenilirliğini korumak için çok önemlidir (Spor Bilim, 2003).

"Doping ilk defa Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği" (IAAF) tarafından 1928'de yasaklanmıştır. Bu yasaklama o yılların en önemli sorunu olan uyarıcılar için hazırlanmıştır. IAAF ve devamında birçok uluslararası kurum dopingi yasak etmekle beraber, yasaklı maddelerin ürünlerin kontrolleri yapılamadığından dolayı bir sonuç elde edilememiştir. 1966 yılında Uluslararası Bisiklet Federasyonu (UCI)ile Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) en büyük organizasyonlar arasında yer alan dünya şampiyonasında doping kontrol mekanizması kuran ilk uluslararası kurumlardır. 1967'de Uluslararası Olimpiyat Komitesi (lOC) kendi tıbbi konseyini oluşturarak ilk defa yasaklı-zararlı maddeler listesini oluşturmuştur. Aynı sene içinde Tom Simpson'ın vefatı, dopingle mücadele konusunda çalışmaları hızlandırarak 1968 Mexico Yaz ve Grenoble Kış 0limpiyatları'nda yaz ve kış 0limpiyatları ayrı zamanlarda yapılmaya 1992 senesinden sonra başlanmıştır. İlk testlerin yapılmasına önayak olmuştur (Yücesir, 2007)."

Doping, sporcular arasında yaygın bir sorun olarak kabul edilir ve bazı sporcuların bilinçli veya bilinçsiz olarak dopingli maddeler kullandığına dair iddialar sık sık gündeme gelir. Özellikle rekabetin yoğun olduğu spor dallarında, bazı sporcuların performanslarını artırmak için yasaklı maddeleri kullanma eğiliminde olabileceği biliniyor. Bu tür gündeme gelen iddialar, sporun etiğine, adalete ve sporcuların sağlığına zarar verebilecek önemli sorunlardır. Bu nedenle, spor dünyası, dopingle mücadele konusunda ciddi tedbirler almaktadır. Doping kontrolü, yasaklı maddelerin tespiti ve cezalandırılması için

düzenli olarak yapılmaktadır. Ayrıca, sporculara dopingin zararları konusunda eğitim verilmekte ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır (Kılıç, 1997).

Bağrıaçığ'ın çalışması, doping maddelerinin sporcu performansına katkısının %5 - %10 arasında olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca, sporcuların genellikle doping içeren ilaçları karaborsadan temin ettiklerini ve özellikle futbolcuların çoğunun bilinçli ya da bilinçsiz olarak dopingli madde kullandıklarını belirtmektedir. Bu bulgular, spor dünyasında dopingin yaygınlığı ve etkileri hakkında önemli bir bilgi sunmaktadır (Kılıç, 1997).

2.3.2.Türkiye'de dopingle mücadele

Spor dünyasında dopingle mücadele büyük önem taşıyor. Avrupa Konseyi'nin Dopingle Mücadele Antlaşması ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Dopingle Mücadele Yönetmeliği gibi ulusal ve uluslararası düzenlemeler, sporcuların ve spor organizasyonlarının dopingle konusunda mücadele izlemeleri gereken kurallar ve uygulanması belirleniyor. Bu düzenlemelerin amacı, sporun adil ve temiz bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak ve sporcuların sağlığını korumaktır (Araman, 2002).

Türkiye'de ise Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu (TDMK), ulusal düzeyde dopingle mücadelede liderlik rolünü üstlenir. TDMK, Türkiye'de dopingle ilgili politikaları belirler, test programlarını yürütür, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerini gerçekleştirir ve uluslararası standartlara uygunluğu sağlar. TDMK, WADA ile yakın işbirliği içinde çalışarak Türk sporcularının temiz bir ortamda yarışmalarını sağlamak için çaba gösterir. Dopingle mücadeleyi kurumsallaştırmak üzere gerçekleştirilecek işbirliğinin ana ilkelerini belirlemek ve dopingle mücadeleyi yürütmek amacıyla Haziran 2011 tarihinde Spor Genel Müdürlüğü ile imzalanan protokolle Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi bünyesinde Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu kuruldu. Komisyon tarafından, ülkemizde dopingle mücadeleyi etkin ve WADA ile uyumlu bir süreçle yürütmek amacıyla Dünya Dopingle Mücadele Kuralları çerçevesinde bir talimat hazırlandı. 'Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı' WADA tarafından onay aldıktan sonra Spor Federasyonlarına gönderilerek ülkemizde dopingle mücadele faaliyetleri 14 Ekim 2011 tarihinde kurumsal bir çerçevede başlamış oldu. Türkiye, 'Dünya Dopingle Mücadele Kurallarıyla uyumlu ülkeler listesinde yer almaktadır (TDMK, 2019).

1993 yılında yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Dopingle Mücadele Yönetmeliği, Türkiye'de sporcuların beden ve ruh sağlığını korumak, doping kullanımını

önlemek ve uluslararası standartlara uygun bir spor ortamı sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu yönetmelikle birlikte Hacettepe Üniversitesi'nde Türkiye Doping Merkezi Laboratuvarı kurularak doping testleri gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

2.3.3. Dünya'da dopingle mücadele

Dopingle mücadele gerçekten uzun bir geçmişe sahip ve zamanla spor etiği ve insan sağlığı için önemli bir konu haline gelmiştir. 1920'lerden itibaren farkındalık arttıkça, dopingle mücadele konusunda çeşitli adımlar atılmış olsa da, somut ilerlemelerin daha sonraki yıllarda sağlanması gerektiği görülmüştür. Özellikle 1980'lerin sonlarına doğru, uluslararası spor organizasyonları ve anti-doping ajansları, daha etkili test yöntemleri geliştirmeye ve dopingle mücadelede daha sıkı politikalar benimsemeye başladılar. Ancak, dopingle mücadele bir adım geride kalmış gibi görünebilir çünkü doping yapanlar, yeni yollar ve yöntemler bulmaya devam ederken, mücadele edenler ise sürekli olarak bu yöntemlere ayak uydurmaya çalışıyorlar. Bu süreçte, hem sporcuların hem de spor organizasyonlarının dopingle mücadelede artan bir kararlılık sergilemesi, sporun temel değerlerini korumak ve sporcuların sağlığını güvence altına almak için önemlidir. Dopingle mücadelede adaletin sağlanması, spora olan güveni artırır ve sporun sürdürülebilirliğini sağlar. Bu nedenle, dopingle mücadele çalışmalarının sürekli olarak güçlendirilmesi ve geliştirilmesi önemlidir (Atasü, 2004).

2.3.4. Dünya anti doping ajansı (WADA)

2-4 Şubat 1999 tarihinde, aynı zamanda IOC merkezinin de bulunduğu, İsviçre'nin Lozan kentinde düzenlenen ilk toplantıda bir araya gelen spor dünyası ve devlet temsilcileri, dopingle mücadelede başarı yolunun ortak davranış biçimi belirlemekten, dünya ölçeğinde koordinasyondan, spor ve devlet organlarının işbirliğinden geçtiğini görmüşler ve bunun bağımsız bir kurum tarafından yürütülmesi kararını almış ve böylece Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) kurulmuştur (Erkiner, 2007).

WADA' nın başlıca hedeflerini doğru ve daha ayrıntılı bir şekilde açıklama yapmak gerekirse;

- Etik Değerleri Geliştirmek ve Sağlığı Korumak: WADA, sporun temel etik değerlerini korumak ve sporcuların sağlığını güvence altına almak için çaba sarf eder. Doping gibi hileli uygulamaların önlenmesi, sporun doğasına uygun bir rekabet ortamının sağlanması açısından önemlidir.
- Yasak Maddeler ve Yöntemler Hakkında Müşterek Bir Liste Hazırlamak: WADA, uluslararası düzeyde spor müsabakalarında kullanılması yasak olan maddeler ve yöntemler hakkında bir liste hazırlar ve günceller. Bu liste, sporculara ve antrenörlere rehberlik etmek amacıyla kullanılır.
- Yarışma Dışı Kontrolleri Geliştirmek: Sporcular sadece yarışmada değil, antrenman dönemlerinde de doping testlerine tabi tutulabilirler. Bu, sporcuların yarışma öncesi dönemde de dopingden kaçınmalarını sağlar. WADA, yarışma dışı kontrollerin etkinliğini artırmak için çaba sarf eder.
- Kontrol Yöntemlerini, Disiplin Kovuşturma Usullerini ve Cezalarını Ahengileştirmek: WADA, doping kontrollerinin ve cezalarının adil ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için kontrol yöntemlerini ve disiplin kovuşturma usullerini geliştirir. Bu, sporcular arasında eşitlik ve adil rekabeti korumaya yardımcı olur.
- Eğitim ve İletişim Programlarını Geliştirmek**:** WADA, sporcuları, antrenörleri, sağlık personellerini ve diğer ilgili tarafları doping konusunda eğitmek ve bilgilendirmek için eğitim ve iletişim programları geliştirir. Bu programlar, dopingin zararlarını anlatmanın yanı sıra, sporculara adil rekabet ve etik rekabetin önemini vurgular.
- Doping ile Mücadele Konusundaki Araştırmaları Koordine Etmek ve Geliştirmek**:** WADA, dopingin tespit edilmesi ve önlenmesi için bilimsel araştırmaları koordine eder ve teşvik eder. Bu, dopingin yeni formları veya gelişen yöntemlerine karşı sürekli olarak güncel ve etkili bir yanıt geliştirilmesini sağlar (Erkiner, 2007).

2.3.4.1. Dünya anti doping kodu

WADA Kodu (Dünya Anti-Doping Kodu), dünya genelinde tüm ülkelerde ve tüm spor dallarında uygulanmak üzere tasarlanmış evrensel bir belgedir. Temel amacı, dopingle mücadelede ortak bir çerçeve ve standartlar oluşturmaktır. Kod, hem devlet

otoritelerine hem de spor organizasyonlarına, dopingle mücadelede gerekli olan kuralları ve hükümleri sağlar. Kodun birçok önemli özelliği vardır. İlk olarak, dopingle mücadelede yer alan tüm tarafların (sporcular, antrenörler, federasyonlar, devlet otoriteleri vb.) sorumluluklarını açıkça belirtir. Bu, herkesin dopingle mücadelede ne yapması gerektiğini ve hangi kurallara uyması gerektiğini netleştirir. İkinci olarak, Kod farklı ülkeler ve farklı spor dalları arasındaki politika ve kural farklılıklarını azaltarak, uluslararası bir uyum ve adil rekabet ortamı sağlamayı amaçlar. Bu, herkesin aynı kurallara tabi olduğu ve aynı standartlara uyduğu bir ortam yaratır (Erkiner, 2007).

2003 yılında yapılan Dünya Sporda Doping Konferansı'nda Dünya Anti-Doping Kodu oy çokluğu ile kabul edildi. Bu kod, spor alanında doping kullanımını önlemek ve sporcuların adil rekabetini sağlamak amacıyla geliştirilmiş uluslararası bir standarttır. 2004 yılında Atina'da düzenlenen Yaz Olimpiyatları'nda bu kodun yürürlüğe konması, uluslararası spor organizasyonlarında dopingin önlenmesi için önemli bir adımdı. Bu kodun uygulanması, sporcuların doping kullanımını engellemeye ve temiz sporun yaygınlaşmasına yönelik önemli bir çabadır.

Sonuç olarak, WADA Kodu, dopingle mücadelede evrensel bir standart ve rehberlik sunar. Bu, sporun etik ve adil bir şekilde yürütülmesini sağlar ve sporcuların sağlığını ve güvenliğini korur (Erkiner, 2007).

2.3.5. Tedavi amaçlı kullanım istisnası (TAKİ)

Tedavi amaçlı kullanım istisnası, sporcuların spor yaparken kullanmaları gereken bazı ilaçları kullanabilmelerine olanak tanır. Ancak, bu istisna belgesi almak için belirli prosedürlerin takip edilmesi gerekmektedir. Öncelikle, sporcunun bir sağlık sorunuyla karşı karşıya kaldığında, bir hekime danışması ve uygun tedaviyi alması önemlidir. Sporcular, kullanacakları ilaçların doping listesinde bulunup bulunmadığını bilmek zorundadırlar. Eğer kullanılacak ilaçlar doping listesinde yer alıyorsa, sporcu tedavi amaçlı kullanım istisnası için federasyona veya ilgili dopingle mücadele kuruluşuna başvurmalıdır. Başvuru süreci genellikle belirli formların doldurulmasını, gerekli tıbbi belgelerin ve raporların sunulmasını içerir. Başvurunun incelenmesi ve onaylanması süreci birkaç hafta sürebilir. Tedavi amaçlı kullanım istisnası onaylandığında, sporcu ilaçları kullanabilir ve doping kontrolü sırasında bu belgeye dayanarak ceza almaz. Bu belge, sporcuların sağlık sorunlarıyla mücadele etmelerini ve aynı zamanda doping kurallarına uygun bir şekilde spor yapmalarını sağlar (TDMK, 2019).

Tedavi amaçlı kullanım istisnası başvuru kriterlerine bakacak olursak;

- Tedavi amaçlı kullanım istisnası onayı ancak ulusal düzeyde sporcular ve doping kontrolüne tabi tutulmuş ve örneğinde pozitif bulgu saptanmış diğer Sporcular için ve aşağıdaki kriterler karşılandığı takdirde düşünülmektedir.
- Akut veya kronik bir tıbbi durumun tedavisinde yasaklı madde veya yasaklı yöntemin uygulanmaması durumunda sporcu sağlığında önemli bir bozulma yaşanabilecek olması
- Yasaklı maddenin veya yasaklı yöntemin tedavi amaçlı kullanımının, meşru bir tıbbi durumun tedavisini takiben normal sağlık durumuna geri dönüldüğünde beklenenden farklı bir performans artışı sağlamaması
- Yasaklı maddenin veya yasaklı yöntemin uygulanması dışında makul bir tedavinin bulunmaması
- Yasaklı madde veya yasaklı yöntemi kullanma zorunluluğunun, kullanıldığı dönemde yasaklı olan herhangi bir maddenin veya yöntemin (bir tedavi amaçlı kullanım istisnası izni olmaksızın) daha önceden, tamamen ya da kısmen, kullanılmış olması nedeniyle ortaya çıkmış olmaması.

Tedavi amaçlı kullanım istisnası onayı için başvuru süreci belirli adımları içerir bu adımlara bakacak olursak;

- Başvuru Formu Doldurma: İlk adım, ilgili kurum veya otoriteye başvuru formunu doldurmaktır. Bu form genellikle başvuru sahibinin kimlik bilgilerini, tedavi edilen hastalığın tanısını ve ilgili ilacın veya tedavi yönteminin detaylarını içerir.
- Hekim Onayı: Başvuru genellikle bir doktorun tavsiyesiyle yapılır. Bu nedenle, başvuru formu genellikle bir hekimin imzasını veya onayını gerektirir. Hekim, hastanın durumunu ve ilacın veya tedavinin gerekliliğini doğrulamak için gerekli belgeleri de sağlar.
- Hastane veya Klinik Onayı: Bazı durumlarda, başvuru süreci hastanenin veya kliniğin de onayını gerektirir. Özellikle hastanın tedavi göreceği yer, kullanılacak ilaç veya tedavi yöntemi için uygunluk değerlendirmesi yapar.
- Doküman ve Belgelerin Hazırlanması: Başvuru süreci için gerekli olan tıbbi raporlar, tanı belgeleri, tedavi planları ve diğer ilgili belgelerin hazırlanması müsabaka döneminden en az 21 gün öncesinde tamamlanması gerekmektedir. Bu belgeler, başvurunun detaylarını desteklemek ve tedavinin gerekliliğini doğrulamak için kullanılır.

- Başvurunun Gönderilmesi ve İncelenmesi: Hazırlanan başvuru belgeleri, ilgili kuruma veya otoriteye gönderilir. Bu kurum veya otorite, başvuruyu inceler ve gerekirse ek bilgi veya belge talep edebilir.
- Karar Verme Süreci: Başvurunun incelenmesinin ardından, ilgili kurum veya otorite başvuruya ilişkin bir karar verir. Başvuru kabul edilirse, tedavi amaçlı kullanım istisnası onaylanır ve ilgili ilaç veya tedavi hastaya sağlanabilir.

Tedavi amaçlı kullanım istisnası iptaline bakacak olursak;

- Sporcu Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası başvuru sürecine dair Dünya Dopingle Mücadele Kuralları (CODE) ve Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası Uluslararası Standardı (ISTUE) uyarınca, Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından belirlenmiş koşulları karşılamıyorsa
- Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası onayı ve/veya başvurusu için belirlenen süre sona ermişse
- Sporcu Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası onayının Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından geri çekildiğine dair bilgilendirilmişse.
- Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası başvurusu Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA) veya Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) tarafından geri çevrilirse (TDMK, 2019).

2.3.6. Doping kontrol işlemleri

Doping denetim süreçleri, yerel ve küresel düzeyde faaliyet gösteren dopingle mücadele kurumları tarafından planlanmakta ve yürütülmektedir. Bu süreçlerin temeli, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından belirlenen, küresel ölçekte geçerliliği olan kurallar üzerine kuruludur. Dopingle mücadele faaliyetlerini yürüten her kuruluş, bu süreçleri belirlenen uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. Bu standartlar, WADA'nın yanı sıra, ilgili spor federasyonları tarafından yayımlanan yönergelerle şekillendirilir. Doping testi yapan bağımsız görevliler, yani örnek alan kişiler, tüm uygulama sürecinde belirlenen kurallara titizlikle uymalıdır. Test sırasında sporcunun yanında bulunan antrenör, doktor veya yönetici gibi kişiler de, doping kontrol prosedürlerine dair gerekli bilgilere sahip olmalı ve bu kurallara uygun hareket etmelidir. Eğer doping kontrolü sırasında herhangi bir prosedür ihlali veya usulsüzlük tespit edilirse, sporcu ya da eşlik eden kişiler, sürecin adil bir şekilde değerlendirilmesi adına itiraz etme

hakkına sahiptir. Bu itirazlar, yetkili yerel ve global dopingle mücadele kuruluşları tarafından değerlendirilerek beklenen önlemler alınır (TCM, 2006).

Yasaklı maddelerin vücuttan atılma süresi birçok faktöre bağlı olarak değişebilir. Bu faktörler arasında kişinin metabolizması, kullandığı madde, dozajı, kullanım süresi, fiziksel aktivite düzeyi, beslenme alışkanlıkları ve diğer çeşitli faktörler bulunmaktadır. Doping kontrol analizlerinde yasaklı maddelerin artık ürünlerinin tespit edilmesi önemlidir çünkü bazı maddelerin vücutta uzun süre izleri kalabilir. Bu nedenle, analizlerde sadece maddeyi tespit etmek değil, aynı zamanda metabolitlerini de aramak önemlidir. Metabolitler, bir maddenin vücutta metabolize edilmesi sonucunda ortaya çıkan yan ürünlerdir ve genellikle daha uzun süre vücutta kalırlar. Gelişen analiz yöntemleri ve teknolojileriyle birlikte, doping kontrolünde daha duyarlı ve spesifik testler geliştirilmektedir. Bu testler, daha uzun süre vücutta kalabilen metabolitlerin tespit edilmesini sağlayarak, doping yapan sporcuların tespit edilmesini daha etkili hale getirebilir. Ancak, tespit edilen bir madde veya metabolitin kesin olarak doping kullanımını gösterdiği anlamına gelmez. Bu nedenle, doping kontrolü sırasında dikkatli bir şekilde yorum yapılması ve adil bir süreç izlenmesi önemlidir (Uslu, 2006).

Saç örnekleri, doping maddelerinin tespitinde giderek daha yaygın olarak kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Çünkü saç, vücuttaki maddeleri uzun süre boyunca depolayabilir ve bunları çevresel etkilere karşı korur. Bu nedenle, bir kişinin saç örneğinde belirli bir süre boyunca kullandığı doping maddelerinin izlerine rastlanabilir. Saç örneklerinin analizi, doping kontrol programlarının etkinliğini artırmak ve sporcuların doping kullanımını belirlemek için önemli bir araç haline gelmiştir. Bu yöntem, doping maddesi kullanan sporcuları tespit etmek ve sporun adil bir ortamda gerçekleşmesini sağlamak için doping karşıtı mücadelede önemli bir rol oynamaktadır (Güner, 2006).

İlaç ve madde bağımlılığının izlenmesi amacıyla, özellikle rehabilitasyon merkezlerinde veya psikiyatri hastalarında, kişinin terapötik ilaç kullanımı doğrulanabilir. Ayrıca, sporcularda doping testi yapmak için saç örneği alınabilir; anabolik steroidler, kortikosteroidler ve β-agonistler gibi maddeler bu analizlere dahil edilebilir. Yapılan çeşitli araştırmalar, digoksin, kokain, fensiklidin, morfin, meprobamat, haloperidol ve amitriptilin gibi ilaçların vücuda alınan dozlarıyla saçtaki birikim seviyeleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, söz konusu

ilaçların terapötik takibi için saç örneklerinin analiz edilebileceğini göstermektedir (Gürer, 2006).

2.2.6.1.Doping kontrolünde uygulanacak prosedür

Doping kontrol sürecinde sporcuların hakları ve sorumluluklarına ilişkin genel bir açıklama yapmak önemlidir. Bu süreç, sporcuların adil rekabeti sağlamak ve sağlıklarını korumak için uygulanan önemli bir adımdır. İşte sporcuların doping kontrolü sürecindeki hakları ve sorumlulukları aşağıda ki gibidir;

Haklarınız;

- Bilgilendirilme hakkı: Doping kontrol süreci hakkında detaylı bilgilendirilme hakkınız vardır. Bu süreçle ilgili herhangi bir sorunuz varsa, yetkililere sormaktan çekinmeyin.
- Gizlilik hakkı: Doping kontrol süreci sırasında kişisel gizliliğinizin korunmasını talep etme hakkınız bulunmaktadır. Numune alımı ve test sonuçları gizli tutulmalıdır.
- Adil işlem hakkı: Doping kontrol sürecinin adil ve tarafsız bir şekilde yürütülmesini talep etme hakkınız vardır. Her sporcu, eşit muamele görmelidir.

Sorumluluklarınız;

- İletişim bilgilerinin gizli tutulması: Spor federasyonları veya doping kontrol kuruluşları tarafından sağlanan iletişim bilgilerinizi güncel tutmalısınız. Böylece doping kontrolü için zamanında ulaşılabilir olursunuz.
- Yasalara ve kurallara uyma sorumluluğu: Doping kontrolü sırasında yasalara ve kurallara tam olarak uymak sizin sorumluluğunuzdadır. Yasaklı maddelerin kullanımından kaçınmalı ve yetkililerin talimatlarına uygun hareket etmelisiniz.
- İş birliği yapma: Doping kontrol sürecine işbirliği yapmak, numune verme sürecini kolaylaştırır. Yetkililerin talimatlarına uyarak numune verme işlemine yardımcı olmalısınız.

Belirtilenlerin dışına çıkıldığında, doping kontrol süreciyle ilgili ciddi sonuçlarla karşılaşabilirsiniz. Ancak, numunenin güvenilirliğinin etkilenmediği durumlarda yapılan hatalar, doping kontrol sonucunun geçersiz kılınmasına neden olmayabilir. Bu durumda,

yetkililer tarafından gerekli incelemeler yapılır ve sonuca göre karar verilir (www.wada-ama.org).

2.2.6.2.Doping numunesi alım işlemleri

Doping yönetmelikleri sporda oldukça önemlidir ve genellikle uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen standartlara uygun olarak uygulanır. Numune alma süreçleri, dopingle mücadele ekipleri tarafından belirlenen kriterlere göre yapılır ve uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Ancak, ülkeden ülkeye bazı farklılıklar olabilir, çünkü her ülkenin kendi spor otoriteleri ve antidoping kuralları vardır. Ancak temel amaç ve sonuç, dopingle mücadelede adil ve güvenilir bir ortam sağlamaktır (TDKM, 2007).

Doping testini sporcuların reddetmesi ciddi sonuçlara yol açabilir. Sporcuların doping kontrol testlerine tabi tutulması, spor etiği ve sağlığı için kritik öneme sahiptir. Bir sporcu test olmayı reddederse, bu genellikle o sporcu için olumsuz sonuçlar doğurur. Spor organizasyonları, doping kontrol testlerine katılmayan sporcuları cezalandırabilir. Bu cezalar, sporcuların diskalifiye edilmesinden, yarışmalardan men edilmesine kadar değişebilir. Doping kontrol testlerine katılmamak, bir sporcu için itibar kaybına ve kariyerine zarar verebilir. Ayrıca, spor organizasyonlarının yaptırımları ve kamuoyunun tepkisiyle de karşı karşıya kalabilirler. Dolayısıyla, sporcular için doping kontrol testlerine katılmak önemlidir ve testlere katılmamak ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, sporcuların doping kontrol testlerine katılmaları ve sporda adil rekabetin sağlanması için gerekli önlemleri almaları önemlidir (TDKM, 2007).

Doping kontrolü sırasında alınan idrar ve kan numuneleri 2 farklı doping test şişesine konur (1 ve 2 nolu şişe). Önce 1 nolu şişedeki numune analiz edilir ve herhangi bir yasaklı madde belirlenirse 2 nolu şişenin analizi istenir. 2 nolu şişede de yasaklı madde bulunursa sonuç patolojik bulgu neticesinde yarışan sporcunun dopingli olduğu bulgusunu oluşturur. Kurul bu sonucun dopingli ve fair-playe aykırı olduğunu tespit edip cezai işlemin başlamasını onaylar. Bu sonuçlar ortaya çıkana kadar ve netleşene kadar müsabıkın madde kullandığı kabul edilemez ve ceza verilemez (TDKM, 2007).

Doping numunesi alımı için oldukça önemlidir ve adım adım takip edilmelidir. İşte bu sürecin adımlarına bakacak olursak;

- Doping Testi için Seçildiğinin Bildirilmesi: Sporcu, doping testi için seçildiğinde bilgilendirilir ve test için hazırlanması gerektiği konusunda uyarılır.

- Test için Rapor: Doping testi öncesi, test ekibi tarafından sporcu hakkında gerekli raporlar hazırlanır ve belirli bilgiler alınır.
- Toplama Kabının Seçimi: Doping numunesinin toplanacağı kabın seçimi yapılır. Bu kabın hijyenik ve güvenli olması önemlidir.
- Gözetim Altında Numune Alımı: Doping numunesi, test ekibi gözetiminde, sporcunun gözetimi altında alınır. Bu süreçte gizlilik ve güvenlik sağlanmalıdır.
- Numune Saklama Kitinin Seçimi: Numunenin saklanacağı uygun kit seçilir. Bu kitin numunenin bütünlüğünü koruması ve güvenliği sağlaması önemlidir.
- Numunenin Bölünmesi ve Kapatılması: Alınan numune, uygun şekilde bölünür ve kapatılır. Bu adım, numunenin daha sonra analiz için kullanılabilirliğini sağlar.
- Kapalı şişenin Kontrolü: Numunenin kapatıldığı şişe, uygun şekilde kontrol edilir ve mühürlenir. Bu, numunenin bütünlüğünü ve güvenliğini sağlar.
- Numunenin Teste Uygunluğunun Kontrolü: Numune, test için uygunluğu kontrol edilir. Herhangi bir kirlenme veya bozulma durumunda gerekli önlemler alınır.
- Bilgileri Kaydetmek: Tüm işlemler, ilgili belgelere kaydedilir. Bu, ileride referans için önemlidir ve sürecin izlenebilirliğini sağlar.
- Bilgiyi Onaylamak: Son olarak, tüm işlemler ve belgeler incelenir ve onaylanır. Bu, sürecin tamamlandığını ve numunenin güvenli bir şekilde saklandığını belirtir.

Bu aşamalar, doping numunesi alımı sürecinin doğru ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Bu sürecin titizlikle takip edilmesi, sporcuların haklarını korumak ve spor etiğini sağlamak için önemlidir (TDKM, 2007).

2.3.7. Doping kullanımının hukuki sonucu

Doping, sporcuların performanslarını artırmak için yasaklı maddeleri kullanması anlamına gelir. Spor organizasyonları, dopingi önlemek için çeşitli kurallar ve testler uygularlar. Eğer bir sporcu doping kullanımıyla suçlanırsa ve numunesinde yasaklı maddeye rastlanırsa, genellikle çeşitli cezalarla karşılaşabilir. Bu cezalar, sporun türüne, kurallarına, ve dopingin tespit edilme şekline bağlı olarak değişebilir. Cezalar arasında diskalifiye, madalya veya ödülün geri alınması, yarışmalardan men edilme, veya belirli bir süre boyunca spor yapmaktan men edilme gibi yaptırımlar bulunabilir. Bu kurallar,

ulusal federasyonlar ve uluslararası spor kuruluşları tarafından belirlenir ve genellikle Dünya Anti-Doping Ajansı'nın (WADA) kurallarına dayanır (Çağlayan,2007).

Dünya Anti-Doping Kodu, dopingle ilgili suçlara karşı çeşitli yaptırımlar öngörür. Suçun türüne, kullanılan maddenin içeriğine, koşullara ve suçun tekrarlanıp tekrarlanmadığına bağlı olarak cezalar değişebilir. Örneğin:

- Doping Maddesi Kullanımı: Doping kullanımının belirlendiği durumlarda, ceza kullanılan maddenin türüne, sporcunun geçmişine ve suçun ciddiyetine bağlı olarak değişebilir. Ceza, örneğin alınımı kabul etmeme, denetlemeye girmemek ve denetleme sürecine fesat karıştırma gibi farklı boyutlarda olabilir. İkazdan müsabakalardan hayat boyu uzaklaştırmaya kadar çeşitli ceza seçenekleri bulunabilir.
- Müsabaka Dışı Denetlemeler: Sporcuların müsabaka dışı denetlemelere uyum göstermemesi durumunda da cezalar öngörülür. Sporcunun hareketlerine, adres bildirimi konusundaki uyumuna ve denetlemelerin yerine getirilmemesine bağlı olarak cezalar üç aydan başlayıp iki yıla kadar çıkabilir.
- Doping İçeren Maddelerin Kullanımı veya Üretimi: Doping içeren maddelerin kullanımı veya üretiminden kaynaklanan suçlar daha ciddi cezaları gerektirebilir. Bu tür suçlar için verilen cezalar dört yıldan başlayarak sporcunun müsabakalara hayatı boyunca katılmasını yasaklayacak kadar ağır olabilir.

Bu yaptırımlar, sporcunun adalet duygusuna uygun bir şekilde cezalandırılmasını ve dopingin sporun etiğine ve güvenilirliğine zarar vermesinin önlenmesini amaçlar (Erkiner, 2007).

2.4. Doping Maddelerinin Organizmaya Etkisi ve Zararları

Sporcu bireylerin performanslarını artırması uyuşturucu ve doping gibi maddelere yönelmeleri ciddi sağlık riskleriyle dolu bir davranıştır. Bu tür maddelerin kullanımı, spor etiğini ve rekabetin adil doğasını bozar. Ayrıca, sporcuların sağlığını ciddi şekilde tehlikeye atabilir, kalıcı zararlar bırakabilir ve hatta ölümcül olabilir. Sporcuların doğal yöntemlerle performanslarını artırmaları ve yeteneklerini geliştirmeleri çok daha sağlıklı ve etik bir yaklaşımdır. Beslenme, egzersiz, uyku ve psikolojik destek gibi faktörler doğal olarak sporcuların performansını artırabilir ve uzun vadede daha sürdürülebilir sonuçlar sağlayabilir. Ayrıca, bu yaklaşım sporcuların uzun vadeli sağlık ve refahlarını da korur.

Sporcu sağlığını ve etiği korumak için spor kuruluşları, antrenörler ve sporcular arasında sürekli olarak bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri yürütülmelidir. Ayrıca, sıkı doping kontrolü ve yaptırımlar, sporcular arasında doping kullanımını azaltmaya ve rekabetin adil olmasını sağlamaya yardımcı olabilir (Kanbir, 2007).

Sporcuların performansını etkileyen birçok faktör vardır ve antrenman düzeni bu faktörlerin başında gelir. Organizmanın kapasitesinin tamamını kullanmak, hem antrenmanlı hem de antrenmansız sporcular için önemlidir. Ancak, vücudun belirli bir enerji rezervi koruması gerektiği de bir gerçektir (Akbaba, 1990).

Antrenmanlı sporcular, düzenli olarak egzersiz yaparak vücutlarını daha iyi bir şekilde kullanmayı öğrenirler ve bu sayede performanslarını artırırlar. Ancak, her zaman tam kapasiteyle çalışmak, vücudun dinlenme ve iyileşme sürecine izin verme şansını azaltabilir. Bu nedenle, antrenmanlı sporcuların performans rezervlerinin %85 ini kullanarak bu sınırlarını aşırı zorlamamaları önemlidir. Antrenmansız sporcuların ise kapasitelerinin yalnızca bir kısmı olan %70 ini kullanmaları, düzenli antrenman yapanlara göre daha düşük bir performans seviyesine sahip olmalarına neden olabilir. Ancak, bu durumda da vücudun belirli bir enerji rezervine sahip olduğunu ve bu rezervin korunmasının önemli olduğunu unutmamak gerekir (Akbaba, 1990).

Doping veya suni yollarla vücudun enerji rezervlerini açığa çıkarmaya çalışmak, ciddi sağlık riskleri taşır ve uzun vadede vücudun harap olmasına neden olabilir. Bu nedenle, sporcuların doğal yollarla performanslarını artırmaya odaklanmaları ve vücutlarını sağlıklı bir şekilde korumaları önemlidir (Akbaba, 1990).

Doping kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Kadınlar, anabolik steroid türü ilaç kullanımı sonrası, vücut ağırlıklarında bir artış yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerde ise bu ilaçları kullananların yaklaşık %40'ının vücut ağırlıklarında artış gözlemedikleri, ancak geri kalan %56.66'lık kısmın vücut ağırlıklarında bir artış yaşadıkları belirtilmiştir. Kullanım sonrasında fizyolojik ve ruhsal değişimlerin olup olmadığı sorulduğunda, kadın katılımcıların %75'i performanslarında kayda değer bir gelişme yaşadıklarını ve dayanıklılık seviyelerinin yükseldiğini dile getirmiştir. Geriye kalan %25'lik kesim ise herhangi bir farklılık hissetmediklerini ifade etmiştir. Erkeklerde ise %65'lik bir oran, steroid kullanımıyla kas kütlelerinde artış, vücut yağ oranlarında düşüş ve fiziksel güçlerinde belirgin bir ilerleme gözlemlediklerini izah etmişlerdir. %8'lik bir grup, bu ilaçların yalnızca zihinsel olarak bizzat daha kuvvetli ve

saldırgan hissettirdiğini söylerken, %27'si ise herhangi bir etkisini görmediklerini ifade etmiştir.(Cirelli, 1990).

Prof. Dr. Engin Eker'in belirttiği gibi, doping maddelerinin kısa süreli etkileri bireyde neşe halinin artması, kendine güvenin artması ve dikkatin artması gibi olumlu görünen etkilerle kendini gösterebilir. Ancak, uzun süreli kullanımı alışkanlık yapabilir ve ciddi ruhsal sorunlara yol açabilir. Uzun süreli doping kullanımının bireyin ruh yapısında tahribatlara neden olması, özellikle ruh hali üzerinde belirgin değişikliklere sebep olabilir. Bu değişiklikler arasında hırçınlık, agresiflik, anksiyete, depresyon gibi durumlar gözlemlenebilir. Ayrıca, doping maddelerinin uzun süreli kullanımı bağımlılığa yol açabilir ve bireyin sosyal, psikolojik ve fizyolojik sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir. Bu nedenle, doping maddelerinin kısa vadeli olumlu etkilerine aldanmamak ve uzun vadeli zararları göz önünde bulundurarak, sporcuların ve bireylerin doping kullanımından kaçınmaları önemlidir. Ayrıca, sporcuların performanslarını doğal ve etik yollarla artırmaları için desteklenmeleri gerekmektedir (Ertekin, 1995).

Doping maddelerinin kullanımı, ciddi sağlık problemlerine yol açabilir ve bu durum, bazen hayati sonuçlar doğurabilir. Özellikle anabolik steroidler gibi erkeklik hormonlarına benzer bileşiklerin uzun süreli kullanımı, vücutta çeşitli sağlık sorunlarına zemin hazırlayabilir. Kalp krizi riskinin artmasından, iyi ve kötü huylu tümörlerin ortaya çıkmasına kadar geniş bir yelpazede etkiler görülebilir. Ayrıca karaciğerin işlevlerinde bozulmalar ve kısırlık gibi daha ciddi sağlık problemleri de söz konusu olabilir. Sporcularda performans artırıcı olarak bu tür maddelerin kullanılması, rekabette haksız avantaj yaratırken, aynı zamanda sporun etik değerleriyle de çelişir. Bu maddelerin yan etkileri, sporcuların sağlığını uzun vadede tehlikeye atabilir, bazı durumlarda ise doping kullanımına bağlı hastalıklar ölümle sonuçlanabilir (Gymuniversal, 2003).

Bu nedenle, sporcuların doping maddelerinden uzak durmaları ve spor yaparken doğal yollarla performanslarını artırmaları önemlidir. Ayrıca, spor yöneticileri ve otoritelerin, antrenörlerin dopingle mücadelede sıkı politikaları uygulamaları ve sporcuları bilinçlendirmeleri gerekmektedir. Bu şekilde, sporun dürüstlüğü ve sporcuların sağlığı korunabilir. Doktor kontrolünde kullanılmadığı sürece, doping maddelerinin uzun vadeli etkileri ciddi sağlık sorunlarına neden olabilir. Bu nedenle, sporcuların vücutlarını güçlendirmek ve formda tutmak için doğal yöntemlere yönelmeleri daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir seçenek olabilir.

Sağlıklı bir yaşam tarzı, düzenli egzersiz, dengeli beslenme ve yeterli uyku gibi faktörler, vücudu güçlendirmenin ve dinç tutmanın doğal yollarıdır. Bunlar, uzun vadede sağlık ve performans açısından daha güvenli ve sürdürülebilir sonuçlar sağlayabilir. Ayrıca, sporcuların eğitmenler ve beslenme uzmanlarından destek alması da önemlidir (Gymuniversal, 2003).

Dopingin Zararları:

- Organik Tahribatlar: Doping maddeleri, vücutta ciddi organ tahribatına yol açar. Karaciğer, doping maddelerinin metabolize olduğu ana organ olarak zarar görürken, böbrekler de bu süreçten etkilenir. Bu durum, karaciğerin işlevlerini kaybetmesine, sarılık gibi hastalıkların gelişmesine ve nihayetinde karaciğer yetmezliğine kadar ilerleyebilir. Hem organların fonksiyon kaybı hem de ölüm riski söz konusudur.
- Fiziksel Sakatlanmalar: Vücudun doğal kapasitesinin ötesine geçildiğinde, kaslar ve eklemler aşırı zorlanır. Bu, adale kopmaları, bağ yaralanmaları ve uzun süreli sakatlıklara yol açar. Doping, kısa vadede güç artışı sağlasa da, uzun vadede ciddi sağlık problemleriyle sonuçlanabilir.
- Hormonal Dengesizlikler: Doping kullanımı, özellikle erkeklerde kısırlığa, kadınlarda ise erkekleşme belirtilerine yol açar. Hormonal dengeyi bozarak cinsel işlev bozukluklarına ve üreme sisteminde kalıcı hasarlara neden olabilir.
- Kanser Riski: Doping maddeleri, hücre bölünmesini hızlandırarak kanser gibi ölümcül hastalıkların gelişimine zemin hazırlar. Bu maddeler protein metabolizmasını etkileyerek hücrelerin sağlıklı bir şekilde çoğalmasını engeller.
- Prostat ve Diğer Sorunlar: Doping kullanımı erkeklerde prostat sorunlarına neden olabilir. Prostatın büyümesi, iltihaplanması veya tahribatı gibi durumlar, sağlık açısından ciddi riskler taşır.
- Zamanla Ortaya Çıkan Etkiler: Dopingin olumsuz etkileri genellikle geç dönemde belirginleşir. Bu, genç yaşta doping kullanan sporcular için büyük bir tehlikedir. Birçok sağlık problemi yıllar sonra kendini gösterebilir.
- Kısıtlı Performans Artışı: Doping maddelerinin, uzun vadeli performans artışları sağlamadığı ve genellikle %10'un altında etki gösterdiği bilinmektedir. Sporcular, bu maddelerin zararlarını göz ardı ederek başarı peşinde koşarken, sağlıklarını riske atmaktadır.

- Psikolojik Etkiler: Doping kullanımı, sporcunun ruh halini ciddi şekilde bozar. Hafıza problemleri, aşırı sinirlilik, depresyon, toplumsal ilişkilerde kopukluklar gibi ruhsal sorunlar ortaya çıkar. Bu da kişinin hem profesyonel yaşamını hem de kişisel ilişkilerini olumsuz etkiler.
- Toplumsal ve Ahlaki Sorunlar: Doping kullanan sporcular, toplumsal kurallara uymamakta zorluk çekerler. Aileleri, antrenörleri ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde sorunlar yaşarlar. Bu durum, bazen daha ciddi psikolojik problemlere yol açarak intihar düşüncelerine kadar varabilir.

Sonuç olarak, doping, sporculara kısa vadede herhangi bir "avantaj" sağlamış gibi görünse de, uzun vadede kalıcı hasarlarla sonuçlanır. Fiziksel sağlık ve zihinsel denge üzerindeki olumsuz etkiler, sporcuların yaşam kalitesini ciddi şekilde düşürür.(Gürsoy, 2007).

2.5. Sporda kullanılan Doping Maddeleri

Sporcuların performanslarını artırmak için yasaklı maddeler kullanmaları maalesef bir gerçek. Ancak, kullanılan maddelerin branşlara göre değişmesi oldukça doğal çünkü her spor dalının gerektirdiği fiziksel ve zihinsel özellikler farklılık gösterir. Örneğin, dayanıklılık gerektiren sporlarda doping maddeleri daha çok dayanıklılığı artırmak için kullanılabilirken, hız ve kuvvet gerektiren sporlarda ise daha çok güç ve hızı artırmak amacıyla kullanılabilir. Aynı şekilde, bireyin sakin ve odaklanmış kalmasını gerektiren sporlarda da farklı maddeler kullanılabilir. Ancak, sporda doping gibi yasaklı maddelerin kullanımı etik dışı ve sağlık açısından son derece zararlıdır. Sporcuların bu tür maddeleri kullanarak başarı elde etmeye çalışmaları, sadece kendilerine değil, aynı zamanda spora ve diğer sporculara da zarar verir. Bu nedenle, sporcuların temiz bir şekilde rekabet etmeleri ve doğal yetenekleriyle başarı elde etmeye odaklanmaları önemlidir (Akgün, 1993).

2.5.1. Sporda doping kullanımı yasak olan farmokolojik maddeler

Sporda doping kullanımı yasak olan farmokolojik maddeleri sırasıyla incelersek;

- Narkotik Analjezikler
- Uyarıcılar

- Anabolitik Steroidler
- Beta Bloke Ediciler
- Diüretikler (Maskeleyici ajanlar)
- Peptit Hormonlar ve Analoglar
- Anti Östrojen Aktivite Ajanları

2.5.1.1. Narkotik analjezikler

Analjezik grubu insan vücudunun dayanamayacağı, kanser ağrıları gibi ağrıların ve hastalıkların ortadan kaldırılmasını sağlamak için kullanılır. Bu ilaç türleri merkezi sinir sistemine tesir ederek ağrıya yanıt verirler. Bu sayede oluşan acı sporcu açısından problem oluşturmaktan çıkar. Çok etkili olan, ağrıyı azaltıcı ilaçlar ve çeşitleri, acıyı azaltma göreviyle beraber kişiyi özgüveni ve sinirliliği arttırma maksadıyla kullanılmaktadır (Kara, 1991).

Bu ilaç çeşitlerinin oluşturduğu olumsuz etkilerden en önemlisi kişinin bu ilaçlara bağışıklık oluşturmasıdır. Bedensel olarak bağışıklık ilk aldıkları miktarda bile oluşabilir. Süreç içerisinde ilacın vermiş olduğu potansiyeli aynı şekilde devam ettirmek için kullanım miktarını arttırmak gerekmektedir. Bu yüzden bedenin edinmiş olduğu alışkanlığı terk etmek mümkün olmayabilir (Fotios, 2006)

Narkotikler, ergojenik ilaçlar sınıfında kabul edilmemektedir. Ancak, sporcuların iskelet-kas sisteminde meydana gelen sakatlıklara rağmen, yarışmaya devam etme arzusu, bu ve benzeri koşullarda ilaçların yanlış veya suistimal riskini artırır. Michigan Eyalet Üniversitesinin 1984 yılında NCAA sporcuları üstünde yaptığı çalışmada, katılımcıların %28'i, son 12 aylık dönem içinde "majör ağrı kesicileri" kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu ilaçların büyük çoğunluğu, ya takım doktorundan (%31) ya da başka bir hekim tarafından (%46) temin edilmiştir. Bu ajanları antrenör ya da teknik direktörden alanların oranı %12 iken, %10'luk bir kısmı da takım arkadaşlarından bu ilacı temin etmişlerdir. Kullanıcıların büyük bir çoğunluğu (%67), bu ilaçlan spordan kaynaklanan sakatlıklar nedeniyle kullandıklarını ifade etmiştir. Sadece %1'lik bir kısmı, performansı artırmayı amaçlamış, %6'sı ise bu "majör ağrı kesicileri" "sosyal ve kişisel sebeplerle" kullandıklarını belirtmişlerdir.1986 yılında yapılan Seçkin Kadın Sporcular Çalışmasının sonucunda, katılımcıların % 11'inin bu ilaçları hem sezon içinde hem de ölü sezonda kullandıklarını anlaşılmıştır (Kurdak, 1996).

2.5.1.2. Uyarıcılar

Sporcuların performanslarını artırmak için uyarıcıları kullanmaları oldukça yaygın bir durumdur. Ancak, bu tür uyarıcıların kullanımıyla ilgili bazı riskler ve yasal sınırlamalar vardır. Özellikle, sporcuların bilmeden uyarıcı içeren maddeleri kullanmaları ve bu maddelerin yasaklı madde listelerinde yer alması durumunda ceza alma riski bulunmaktadır. Grip gibi yaygın hastalıklar için kullanılan bazı ilaçlar, içerdikleri maddeler nedeniyle doping maddeleri olarak kabul edilebilir ve spor müsabakalarında yasaklanmış olabilir. Sporcular, kullandıkları herhangi bir ilacın veya takviyenin içeriğini dikkatlice kontrol etmeli ve bu maddelerin yasaklı madde listelerinde bulunup bulunmadığını araştırmalıdır (Ergen ve diğ, 2002).

Uyarıcı maddelerin etkileri kullanılan miktar ve kullanım sıklığına bağlı olarak değişebilir. Bir uyarıcı maddeye sürekli maruz kalmak, vücudun alışkanlık geliştirmesine ve toleransın artmasına neden olabilir. Bu da aynı etkiyi elde etmek için daha fazla miktarın gerektiği anlamına gelir. Ayrıca, sürekli kullanımın uzun vadeli yan etkilere yol açabileceği bilinmektedir. Bu yan etkiler arasında fiziksel sağlık sorunları, zihinsel sağlık sorunları ve bağımlılık gibi durumlar bulunabilir. Bu nedenle, uyarıcı maddelerin kontrollü bir şekilde kullanılması ve mümkünse uzun süreli kullanımdan kaçınılması önemlidir (Güner, 2000).

2.5.1.3. Anabolitik steroidler

Anabolik steroid sözcük olarak ‘’ onarmak, oluşturma ‘’ manasına gelmektedir. Anabolik steroidler testesteronun kimyevi değişime uğraması neticesinde oluşmuş bileşiklerdir. Sporcuların en fazla kullandıkları doping türüdür. Bunun sebebi ise aminoasitlerin proteine dönüşmesi gibi, böbrek üstü bezlerinin salgılamasını arttırmasıdır. Kas dokusunu arttırması sebebi ile de güç isteyen spor dallarını uygulayan kişiler kullanmaktadır (Dah, 2002)

Bu kimyasal türün kullanımının faydasının yanında olumsuz etkilerinin olması da muhtemeldir. Bunun gerçekleşmesi de vücuda alınması gereken miktarın seviyesinden fazla kullanılmasıyla mümkündür (Kara, 1991).

Steroidlerin erinlik döneminde kullanılması her iki cinsiyetin de fiziksel ve hormonsal gelişimini olumsuz etkilemektedir (Bahrke, 1984)

2.5.1.4. Beta bloke ediciler

Anabolik-androjenik olmayan ancak benzer anabolik etki gösteren maddelerdir. Bambuterol, clenbuterol, fenoterol gibi maddeler bu grupta bulunurlar. Beta-2 agonistlerin kas kitlesinde artış, vücut yağ kitlesinde azalma ve hava yolu düz kaslarında dilatasyon yapıcı etkileri vardır. Uzun süreli kullanımlarında, titreme, yorgunluk, huzursuzluk, sinirlilik, kan basıncında artış, kalp ritim bozuklukları ve kas krampları gibi yan etkilere sahiptir (Norris, 1987).

2.5.1.5. Diüretikler (Maskeleyici ajanlar)

Maskeleyici ajanlar türünden olan idrar söktürücüler, sporcular tarafından kullanılan doping içeren kimyasalın vücuttan sıvı yoluyla atılmasını sağlamaktadır. Bu sayede sporcular müsabaka öncesi eğer doping testine maruz kalacak iseler bu yöntemi kullanarak dopingi vücuttan atmış olacaklar ve testten başarı elde etmiş olacaklar. Bu yüzden doping testinin doğru sonuç vermesini etkilediği için yasaklılar listesine yazılmıştır (Kashkin, 1989).

2.5.1.6. Peptit hormonlar ve analoglar

Peptit hormonlar vücutta bulunan doğal olarak salgılanan hormonlardır ve diğer büyüme hormonu, insülin ve insülin benzeri büyüme hormonları gibi hormonlarının vücuda salınmasını denetler. Koriyonik gonodotropini, luteinleştirici hormon, büyüme hormonu, insülin, eritroprotein gibi büyümeyi etkileyen hormonlar bu grupta yer almaktadır (Cicero, 1990)

2.5.1.7. Anti östrojen aktivite ajanları

Clomifen ve cyclofenil gibi ilaçlar farklı amaçlar için kullanılır ve bazı sporcular arasında performans arttırıcı ilaç olarak kötüye kullanılabilir. Bu ilaçları kısaca açıklarsak;

- Clomiphene ve cyclofenil: Kadınlarda infertilite (kısırlık) tedavisinde kullanılan ilaçlardır. Bu ilaçlar, kadınlarda ovulasyonu (yumurtlama) arttırarak gebelik şansını artırır.
- Tamoksifen: Meme kanseri tedavisinde kullanılan bir ilaçtır. Anti-östrojen etkisiyle meme kanseri hücrelerinin büyümesini durdurur veya yavaşlatır (Ertaş, 2005).

Bu ilaçların sporcularda kötüye kullanılması, özellikle testosteron seviyelerini arttırma amacıyla yapılan bir uygulamadır. Ancak, bu yasa dışı olup etik bir davranış değildir. Birçok spor organizasyonu tarafından doping olarak kabul edilir. Bu tür ilaçların kullanımı sadece sporcu sağlığını riske atmakla kalmaz, aynı zamanda haksız rekabeti teşvik eder ve ayrıca fair-play ruhuna da zarar verir (Ertaş, 2005)

2.6. Sporcularda Kullanımı Yasak Olan Yöntemlerin Sınıflaması

- Kan dopingi
- Modifiye hemoglobin ürünleri
- Gen dopingi

2.6.1. Oksijen taşınmasını arttıran yöntemler

Kassal aktivitenin sürdürülebilmesi için en önemli gereksinim kanın oksijenlenmesidir. Dolaşım ve solunum sistemleri birlikte çalışarak kasların oksijen gereksinimi karşılarlar. Dokulara oksijen taşınmasında kandaki kırmızı kürelerde bulunan hemoglobin maddesi en önemli rolü oynar. Oksijen taşınmasının arttırılması vücutta hemoglobinin arttırılması ya da hemoglobine benzer maddelerin verilmesi ile sağlanabilir. Dokulara oksijen taşınmasının arttırılması özellikle dayanıklılık gerektiren spor dallarında sportif performansı artıran yöntemlerdir. Bu yöntemler Kan dopingi ve modifiye hemoglobin ürünlerinin kullanılmasıdır (Güner, 2004)

Dayanıklılık sporlarında maksimal oksijen boşaltmak asıl performans sınırlayıcı faktördür. Bu değişkenin artışıyla gelişmiş antrenman metotları bulunmuştur. Yapılan çalışmalarla yapay araçlar tarafından kan dopingi ve insan eritroproteinin yeniden birleştirilip, oksijen boşaltımının geliştirilmesi aerobik egzersiz kapasitesinde yaralı

etkiler yapmıştır. Her iki yöntemin suistimal edilmesi nedeniyle Uluslar arası Spor Federasyonları tarafından yasaklanmıştır (Schumacher, 2001).

2.6.1.2. Kan dopingi

Kan dopingi, sporcunun kendi kanını veya başka bir kişiden alınan kanı sportif performansını artırmak için kullanma pratiğidir. Bu işlemde, sporcunun kendi kanı veya dışarıdan alınan kan, belirli koşullarda muhafaza edildikten sonra tekrar sporcuya enjekte edilir. Kan, normalde vücuttaki oksijen taşıma kapasitesini artırarak dayanıklılığı artırabilir ve böylece performansı iyileştirebilir. Ancak, bu tür uygulamaların yasal statüsü ve etik boyutu genellikle tartışmalıdır. Özellikle uluslararası spor organizasyonlarının anti-doping kuralları bu tür uygulamaları yasaklamıştır. Bu nedenle, bu tür bir uygulamanın yasal ve etik açıdan durumu dikkate alınmalıdır (Günay, Cicioğlu, 2001).

Sporcuların performansını artırmak için doping maddeleri kullanma eğilimi, sporcunun tercih ettiği spor dalına ve o spor dalının gereksinimlerine bağlı olarak değişebilir. Örneğin, anaerobik enerjiye dayalı sporlarda, doping maddeleri genellikle kas gücünü artırmak ve hızlı enerji sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Ancak, dayanıklılık sporlarında, yani uzun süreli ve dayanıklılık gerektiren aktivitelerde, doping maddeleri daha çok dayanıklılığı artırmak ve yorgunluğu azaltmak için tercih edilebilir. Örneğin, kayak, kürek ve kros gibi dayanıklılık sporlarında, doping maddeleri dayanıklılığı artırarak sporcuların daha uzun süre yüksek performans göstermelerine yardımcı olabilir. Bu sporlarda genellikle aerobik kapasite ve dayanıklılık ön plandadır, bu yüzden doping maddeleri bu özellikleri artırmaya yönelik kullanılabilir. Ancak, doping maddelerinin sağladığı performans artışının yanı sıra, sağlık riskleri ve etik sorunlar da göz önünde bulundurulmalıdır (Dinçer, 2010).

Kan dopinginin amacı, kan alındıktan sonra yeni eritrositlerin oluşması, hemoglobin miktarının artması ve eski kanında tekrar verilmesi ile kan hücrelerinde meydana gelen artışla birlikte performansın arttırılmasıdır. Kısacası kaslara taşınan 02 miktarını arttırmak ve total aerobik gücü yükseltmektir (Günay, 2001).

1984 Los Angeles Olimpiyatları'ndan sonra yapılan açıklamalarda, ABD bisiklet takımının kan transfüzyonu aldığı ve sporlarda kan dopinginin IOC tarafından yasaklandığı belirtilmiş. Ancak daha önce yapılan çalışmalar, performanstaki iyileşmeleri açıkça göstermek konusunda yetersiz kalmış. Modern prosedürler, kırmızı kan hücrelerini

dondurarak minimum bozulma ile koruyabilmekte ancak dondurulmuş kanın sitrat bozulmaları sebebiyle bu korumanın sınırlı olabileceği ifade edilmiş. Bu durum, kan dopingiyle ilgili önlemlerin ve testlerin geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamış olabilir (Sargın, 2007).

Kanda eritrosit miktarının azalmasına bağlı olarak, hipertansiyon, konjestif kalp yetmezliği ve kalp krizi riski artar, ilk 7 haftada toplanan otolog kırmızı kan hücrelerinin 900 ml'sinin infuzyonunu takiben, eğitilmiş atletlerde çalışma süresince %7 hemoglobin, max %5 V02 , %35 yorgunluk artışı deneysel olarak tecrübe edilmiştir (Cowan, 1998)

Kan dopinginin amacı, dayanıklılık sporlarında performansı artırmak için kan hemoglobin konsantrasyonunu yapay olarak arttırmaktır. Bu, vücudun daha fazla oksijen taşımasına ve böylece dayanıklılığı ve maksimum oksijen tüketimini artırarak spor performansını geliştirmesine yardımcı olabilir. Bu, özellikle uzun süreli ve ağır çalıştığı dayanıklılık sporlarında, örneğin uzun mesafe koşularında veya bisiklet yarışlarında, yararlı olabilir. Ancak, bu tür performans artırıcıların kullanımı etik ve sağlık açısından tartışmalıdır ve doping kontrolü kurallarına aykırıdır. Kan alındıktan sonra vücut, eksilen kan hücrelerini yeniden üretmek için kemik iliği aracılığıyla yeni eritrositler üretir. Bu süreç, hemoglobin miktarını ve dolayısıyla kanın oksijen taşıma kapasitesini artırır. Yenilenen kanın yerine konmasıyla birlikte, vücuttaki kan miktarı, hemoglobin ve eritrosit miktarında artış olur. Bu da dokulara daha fazla oksijen taşınmasını sağlar, fiziksel performansın artmasına ve dayanıklılığın artmasına yardımcı olur. Bu nedenle, kan verme sonrası bu tür bir iyileşme ve performans artışı görülebilir (Sargın, 2007).

2.6.1.2.1. Kan dopingi metodu

Çeşitli prosedürler vardır. bunlardan birkaçı şunlardır;

- Sporcunun kanı alınıp uygun koşullarda 5-6 hafta bekletildikten sonra tekrar sporcuya intravenöz (İV) yoldan verilerek uygulanır. Alınan kan miktarı 1 lt. civarında dır (Kalyon, 1990), (Erges, 1992).
- Başka bir prosedür, 1976 monreal olimpiyatlarında insanlar arasında ergojenik teknik olarak kan dopingi ün kazanmıştır. Özellikle dayanıklılık sporcuları yarışmaya hazırlandıkları sırada kullanılmışlardır. Yaklaşık 1-4 ünite kan alınır, (1 ü= 450 mlt) plazması ayrılır ve hemen infüze edilir, kalan eritrositler soğuk depolarda saklanır ve yarışmadan 1-7 gün önce tekrar infüze edilir. Eritrosit

konsantrasyonunun azalmasını önlemek için her 1 ünitelik kan alımında 3-8 haftalık periyodun geçmesi gerekir. Çünkü genellikle eritrosit seviyesinin eski düzeyine gelmesi için bu süre gerekir. Eğer 1-4 ünite aynı anda alınırsa eritrosit konsantrasyonunun da azalma olur. Bu prosedür de kan dopinginde kandaki eritrositlerin sayısını ve hemoglobin düzeyi genellikle %8-20 artar. Bu durumda normalde 100 mlt kanda 15 gr. olan kan hemoglobin düzeyi 100 mlt'de 18 grama yükselir, hematokrin düzeyi %40'tan %55'e çıkar. Bu hematolojik özellikler 14 gün yüksek seviyede kalır.Bu teoride kan bolümü artar, kardiyak output artar ve artan eritrositler kanın 02 taşıma kapasitesini ve çalışan kastaki mevcut 02kalitesini arttırır. Bu durum dayanıklılık sporcuları için olumlu görülmektedir. İnfüze edilen 500 mlt tam kan veya ona eşdeğer 275 mlt eritrosit paketi teorik olarak yaklaşık 100 mlt kanda 200 mlt 02 taşıma kapasitesine sahiptir (Wiliam, 1986).

- Diğer bir prosedür ise mutad olarak kan +4°C'de saklanır. Bu saklama metodunda kan çabuk bozulur. Yapılan incelemelerde her hafta eritrositlerin % 6-7'sinin kaybolduğu görülmüştür. Kanın saklanması sonucu ortaya çıkan olumsuzluklardan biri 2-3 difosfogliserat seviyesinin düşmesidir ve dokulara O2 taşınımı azalır. Kan transfüzyonundan sonra 2-3 difosfogliserat seviyesi 24 saatte normal seviyeye ulaşır. İlk 24 saat önemliyse infüzyondan önce kan pirüvat, inosin, glikoz, adenin karışımıyla 2-3 difosfogliserat normal düzeyin 2 katına çıkarılır. Böylece oksihemoglobin disosiasyon eğrisi sağa kayar ve kanın dokulara O2 taşoması artar (Erges, 1992)

2.6.1.2.2. Kan dopinginin olumlu etkileri

- 450 mlt kan transfüzyonu ile sağlanan 1,2,-1,5 gr'lık hemoglobin artışı ile aerobik performansta anlamlı artış olur ve MaxVo2%5 artar (Strauss.R.H., 1984).
- Hematokritin %40.55 olmasıyla Optimal 02 artar ve 02'nin dokuları taşımasında artış olur. Transfüzyon uygun yapıldığında hemoglobin konsantrasyonu geçici olarak artar (Strauss.R.H., 1984).
- 1gr. Hemoglobin 1,34 cc 02 taşır. 100 cc kandaki hemoglobin 2gr. artarsa 1lt kandaki 02,25 cc artış olur. Kalbin dk/volümü 24 lt'ye çıkar ve egzersiz esnasında

dk ‘da 300 cc fazla 02 taşıması ve MaxV02’nin artmasıyla dayanıklılık kapasitesi artacaktır (Akgün, 1989).

2.6.1.2.3. Kan dopinginin olumsuz etkileri

- Transfüzyon sonrası kan Viskozitesi artar ve kan akımı yavaşlar.Kanın 02 taşıma kapasitesi azalır, fakat Hematoktrit %50 ya da daha az olursa vizkosite etkileri büyük olasılıkla az olur (Wiliam, 1986).
- Transfüzyon sonrası viral ve bakteriyel enfeksiyonlar,böbrek hasarıyla karakterize akut hemolitik reaksiyonlar, alerjik reaksiyonlar,transfüzyon reaksiyonı (yanlış kan verildiğinde) görülebilir (IOC, 1990).
- AİDS, dolaşıma aşırı yüklenme, şok ihtimali vardır(13)Hava ambolisi gelişebilir (Erges, 1992)

2.6.1.3. Modifiye hemoglobin ürünleri

Bilimsel araştırmalar sayesinde ciddi anemilerin tedavisinde hemoglobine benzeyen yeni kimyasal maddeler üretilmiştir. Bu maddeler hemoglobin çözeltileri ve perflouro kimyasallarıdır. Ciddi hastalıkların tedavisinde kullanılmak amacıyla üretilen bu maddeler sporcular tarafından doping amaçlı kullanılmaktadır. Sporcular tarafından kullanımı 1999 yıllında yasaklanmıştır (Güner, 2004).

Modifiye edilmiş hemoglobin ürünleri, genellikle sporcuların dayanıklılığını artırmak veya performanslarını iyileştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Ancak, bu ürünlerin güvenlik ve etkinlik profili henüz tam olarak anlaşılmamıştır. Bu nedenle, sporcuların bu ürünleri kullanmaya başlamaları, ciddi sağlık riskleriyle karşı karşıya kalmalarına neden olabilir (Güner, 2004).

Özellikle modifiye edilmiş hemoglobin ürünlerinin yan etkileri ve etkileşimleri hakkında yeterli bilgi olmadığı için, kullanımı öncesi dikkatli bir şekilde incelenmelidir. Bu ürünlerin kullanımıyla ilişkilendirilebilecek olası riskler arasında kan basıncında ani artış, kan pıhtılaşması problemleri ve doku hasarı gibi durumlar bulunabilir. Ayrıca, doping kontrol testlerinde tespit edilebilirlikleri de bir endişe kaynağıdır (Güner, 2004).

Bu nedenle, sporcuların herhangi bir performans artırıcı veya doping maddesi kullanmadan önce, mutlaka tıbbi uzmanlardan ve spor yetkililerinden danışmanlık

almaları önemlidir. Güvenliği ve sağlık etkileri tam olarak anlaşılmadan bu tür ürünlerin kullanımına başlamak, sporcular için ciddi riskler taşır. Bu risklere bakacak olursak;

- Vazomonstriksiyon (kan damarlarında daralma)
- Kan basıncında artış
- Kalp atım hızında artış
- Anaflaktik reaksiyonlar
- Mide bulantısı
- Baş ağrısı
- Ateş'tir (Güner, 2004).

2.6.2. Kimyasal ve fiziksel uygulamalar

Doping kontrollerinde kullanılacak numunelerin doğruluk ve geçerliliğini değiştiren, değiştirmeye yeltenen veya değiştirmeyi amaçlayan yöntem ve maddeler farmakolojik, kimyasal ve fiziksel uygulamalar olarak adlandırılır. Üzerinde doping kontrolü yapılacak idrarın bütünlüğünü, özelliğini bozmaya yönelik yöntem ve maddelerin kullanımıdır. İdrar söktürücü kullanma, sporcunun kendi idrarı yerine sonda ile başkasının idrarını verme, idrarı değiştirme, idrarın bütünlüğünü bozma bu grup içinde değerlendirilir. Maskeleyici ajanlar olarak adlandırılan Probenesid ve benzeri maddelerle böbrekten doping maddesinin idrarla atılışını önleme, bromantan ve epitestosteron vererek testosteron ve epitestosteron tayinini engellemek de doping kontrolü yapılacak idrarda doping maddelerinin saptanmasını zorlaştıran maddelerdir ve doping olarak kabul edilir (Ergen, 2002).

IOC, doping kontrolünde idrar örneklerinin içeriğini değiştirdiği için, farmakolojik, kimyasal ve fiziksel metotları yasaklamıştır. Onlar ayrıca, testosteron ve epitestosteron ve belirtilen epitestosteron ilaçların miktarlarını değiştiren maddeleri yasaklamışlardır. Epitestosteronlu bromanton konjige hidroksilat metabolit, yaygın olarak GC-MS tarama prosedürlerinde kullanıldı. IOC tarafından yabancı bir madde olarak yasaklandı, bu durum kontrolün kolay olmasıyla ilgilidir. Fakat epitestosteron endojen olarak üretilir, çok az miktarda bulunması önemli değildir. İzotop kitle oran spektrometri, muhtemelen en tartışmasız metot olmasına rağmen, endojen üretimden "aplikasyon"un nasıl ayrılacağı hakkında çok az rehber vardır (Cowan, 1998).

2.6.2.1. Gen dopingi

Gen dopingi; hücrelerin, genlerin ve genetik elementlerin tedavi edici olmayan kullanımı ve gen ifadesinin ayarlanması ile sporcu performans kapasitesinin arttırılması şeklinde tanımlanabilir. Gen dopingi, sporcuya yarışmada avantaj sağlaması amacıyla gen tedavisi prensiplerinin uyarlanmasıyla ortaya çıkmıştır (Tural, 2011).

İnsan Genom projesi ile (Human Genome Project) insanın genetik kodunun haritasının çıkarılması son yılların en önemli bilimsel çalışmalarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu sayede birçok ciddi hastalığın tedavisi konusunda önemli avantajlar sağlanacağı düşünülmektedir. Tedavisi çok güç olan hastalıkların genetik mühendisliği ile tedavi edilmesi ile ilgili çalışmalar halen devam etmektedir. Tedavi amaçlı üretilen birçok ilacın sporda performansı artırmak amacıyla kullanılması gibi, genetik mühendisliğinin sporculara avantaj sağlayacak çalışmalar içine girebileceği de düşünülmektedir. Özellikle genetik tedavi yöntemleriyle büyüme hormonu, insülin benzeri büyüme faktörü (IGF-1), steroidler ve eritropoietinlerin salgılanmasının doğal yoldan artırılmasının sporculara belirgin avantajlar sağlayabileceği varsayılmaktadır. Ancak bu şekilde yapılacak bir genetik tedavinin risklerinin dışarıdan hormon vermekten daha fazla olacağı da düşünülmektedir. Bu nedenle Dünya Anti-doping Ajansı Gen tedavileri ile performansı artırma çalışmalarını doping olarak kabul etmekte ve yasaklamaktadır (Livanelioğlu, 2008).

Gen ya da hücre doping, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tarafından "Atletik performansı arttırma kapasitesi olan genlerin, genetik maddelerin ve hücrelerin tedaviye yönelik olmayan kullanımı" olarak tanımlanmıştır. 2003 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ile WADA gen dopingini yasaklı uygulamalar listesine dahil etmiştir. Gen terapisinin esası, bir hücreye mevcut olmayan ya da anormal bir geni telafi edebilecek bir tedavi edici gen verilmesine dayanır. Gen terapisi yalnızca ciddi hastalıkların tedavisi için değil sporcuların daha iyi performans elde etmek için vücutlarını yeniden yapılandırmak amacıyla da uygulanabilir (Egesoy, 2013).

2.6.2.1.1. Gen dopinginin belirlenmesi

Sporda, özellikle doping kuruluşları arasında gen dopinginin belirlenmesi büyük bir soru işaretidir. Amerikan Anti Doping Kuruluşunun toksikoloji ve test uzmanı Larry

Bowers'a göre mevcut teknoloji ile gen dopinginin test edilmesi için hiçbir yol yoktur. Amerikalı yazarlar Anderson ve arkadaşları şu sonuca varıyorlar; "niyetler ve amaçlar ne olursa olsun, gen dopingi test edilemeyecektir. Gen dopinginde kullanılan ajanların belirlenmesi mümkün olmayabilir, ama sonuçları ölçülebilir. " Gen dopingi gen transferini yükseltmek için kimyasallarla ya da kimyasallar olmadan DNA içeren bir taşıyıcı ile ya da bir viral taşıyıcı ile uygulanacaktır. Kas temelli terapiler enjeksiyon bölgesine ya da yakınındaki dokuya karıştırılacaktır. Bu yüzden kas temelli gen teknolojilerinin pek çoğu, şu anda yapıldığı gibi idrar veya kan testleri ile tespit edilemeyebilir. İlgili kimyasalların yada partiküllerin ortaya çıkarılması kullanışlı olabilir ama bu doku örneği gerektirir. Bunun içinde kas biyopsisi yapılması gerekir. Biyopsinin uygulanışı göz önüne alındığında sporcuyu bu işleme ikna etmek mümkün olmayacaktır (Orhan, 2006).

2.6.2.1.2. Gen dopinginin riskleri

Gen terapisi, sporcular arasında performans artırma amaçlı bir potansiyel olarak çekici bir yöntem olabilir. Ancak, bu uygulamanın beraberinde bazı ciddi riskler getirebileceği açıktır. Özellikle, genetik değişikliklerin yayılması ve bunun yakın temas halinde olan diğer kişilere geçmesi durumunda ortaya çıkabilecek riskler göz önüne alınmalıdır. Öncelikle, gen terapisi taşıyıcılarının çevreye salınması riski vardır (Orhan ve Hazar, 2006).

Tedavi edilen sporcuların vücut sıvılarında (kan, dışkı, idrar, meni, tükürük vb.) bulunabilir ve temas yoluyla diğer insanlara geçebilir. Bu durum, tedavi edilen sporcuların yakın çevrelerindeki kişilerin potansiyel olarak gen terapisi taşıyıcılarına maruz kalmasını ve bunun sonucunda istenmeyen etkilerin ortaya çıkmasını mümkün kılar. Özellikle, IGF-1 veya myostatin gibi genlerin değiştirilmesi, kas gelişimini etkileyebilir ve kas dokusunda anormal büyümeye neden olabilir. Bu, kasların normalden daha hızlı büyümesine ve güçlenmesine yol açabilir, ancak bu durum aynı zamanda kas iskelet sistemine ek yük bindirerek kırıklar ve yırtıklar gibi ciddi sakatlanma risklerini artırabilir. Bu nedenle, gen terapisi uygulamalarının sporcular arasında kullanımı dikkatle ele alınmalı ve sadece güvenli ve etik standartlara uygun şekilde yapılmalıdır. Ayrıca, bu tür tedavilerin etkilerinin yanı sıra, yayılma ve bulaşma riskleri de göz önünde bulundurulmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır (Orhan ve Hazar, 2006).

Son zamanlarda hayvanlara uygulanan deneylerde EPO geni verilmesi ile bazı hayvanlarda ciddi anemi gelişmiştir. Gen terapisinin bilinen diğer yan etkileri çoğunlukla grip benzeri belirtilerdir. Henüz teknolojik olarak tespit edilmesi mümkün görünmüyor. Ama sonuçları itibarıyla korkutucu durumlara yol açabileceği düşünülüyor. Prof. Ergen şunları söylüyor: "Gen tedavisinde zararı olmayacak virüslere, hücre çekirdeklerinde birtakım değişiklikler yapılacak tarzda bazı bilgiler yükleniyor. Bunlarla bazı organ ve dokularda değişiklikler yapacak tarzda bilgi transfer ediliyor. Sporda amaca göre kas dokusunda kuvveti artırma yönünde de olabilir. Dayanıklılığı arttırmaya yönelik de kullanılacağı yönünde endişeler var" (Aydoğan, 2004).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma tekniklerinden betimsel nitelikte tarama modeli kapsamında yapılandırılmıştır. Bu model var olan durumları, oldukları şekliyle betimlemeyi amaç edinen bir yaklaşımdır (Karasar, 2015).

3.1.2. Araştırmanın evren ve örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 2024 yılında büyükşehir belediyelerinde görev yapan spor yöneticileri ve antrenörler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2024 yılında Gaziantep büyükşehir belediyelerinde görev yapan 150 spor yöneticisi ve antrenörü oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşılmıştır.

3.1.3. Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, (Sargın, 2007) tarafından geliştirilen "Dopingle İlgili Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi" ile araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmada iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun ilk bölümünde "Kişisel Bilgi Formu" diğer bölümünde ise "Dopingle İlgili Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi" yer almaktadır. Spor yöneticileri ve antrenörlere yapılan anket çalışması Google forms yoluyla ve yüz yüze gönüllü olarak katılım sağlayan sporculara gönderilmiştir.

3.1.4. Veri analizi

Araştırmada elde edinilen verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edinilen verilerin analiz işlemleri yapılmadan önce verilerin hazır olması ve analiz işlemlerine uygun hale getirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Yapılan bu çalışmada frekans, yüzde analizi ve Ki Kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlam düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Demografik Özellikler

Çizelge 2. Çalışmanın Yapıldığı Kurumdaki Yönetici ve Antrenörün Cinsiyet Dağılımı

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	61	40,7
	Erkek	89	59,3
	Toplam	150	100,0
Yaş	22 - 25 yaş	59	39,3
	26 - 29 yaş	28	18,7
	30 - 33 yaş	24	16,0
	34 - 36 yaş	12	8,0
	37 yaş ve üzeri	27	18,0
	Toplam	150	100,0
Göreviniz	Yönetici	34	22,7
	Antrenör	116	77,3
	Toplam	150	100,0
Çalıştırdığınız Branş	Takım Sporu	80	53,3
	Bireysel Spor	70	46,7
	Toplam	150	100,0
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	86	57,3
	2. Kademe	40	26,7
	3. Kademe ve üzeri	24	16,0
	Toplam	150	100,0
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	70	46,7
	4 - 6 yıl	40	26,7
	7 - 9 yıl	14	9,3
	10 yıl ve üzeri	26	17,3
	Toplam	150	100,0
WADA Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	106	70,7
	Hayır	44	29,3
	Toplam	150	100,0
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	48	32,0
	Hayır	102	68,0
	Toplam	150	100,0

Çizelge 2 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre 61'i (%40,7) kadın, 89'u (%59,3) erkek yönetici ve antrenördür. Yaş değişkenine göre yöneticilerin ve antrenörlerin 59'u (%39,3) 22 – 25 yaş aralığında, 28'i (%18,7) 26 – 29 yaş aralığında, 24'ü (%16) yaş aralığında, 12'si (%8) 34 – 36 yaş aralığında, 27'si (%18) ise 37 yaş ve üzeridir. Göreviniz değişkenine göre çalışmaya katılanların 34'ü (%22,7) yönetici olarak,

116'sı (77,3) ise antrenör olarak katılım sağlamışlardır. Çalıştırdığınız branş değişkenine göre 80'i (%53,3) takım sporları ile ilgilenmekte olup, 70'i (%46,7) bireysel sporlar ile ilgilenmektedir. Antrenörlük belgesi değişkenine göre 86'sı (%57,3) 1. Kademe antrenörlük derecesine, 40'ı (%26,7) 2. Kademe antrenörlük derecesine, 24'ü (%16) 3. Kademe ve üzeri antrenörlük derecesine sahiptir. Yöneticilik ve antrenörlük yılı değişkenine göre 70'i (%46,7) 1 – 3 yıldır yöneticilik veya antrenörlük yapmakta, 40'ı (%26,7) 4 – 6 yıldır yöneticilik veya antrenörlük yapmakta, 14'ü (%9,3) 7 – 9 yıldır yöneticilik veya antrenörlük yapmakta, 26'sı (%17,3) ise 10 yıl ve üzeridir yöneticilik veya antrenörlük yapmaktadır. WADA hakkında bilginiz var mı değişkenine göre 106'sının (70,7), WADA hakkında bilgisinin olduğu, 44'ünün (%29,3) ise WADA hakkında bilgisinin olmadığı belirtilmiştir. Taki hakkında bilginiz var mı değişkenine göre 48'inin (%32) Taki hakkında bilgisinin olduğu, 102'sinin (%68) ise Taki hakkında bilgisinin olmadığı belirtilmiştir.

Çizelge 3. Ölçeğin Güvenirlik ve Geçerlilik Analiz Sonuçları

Güvenirlik ve Geçerlik	Madde Sayısı
0,490	19

Çizelge 3 incelendiğinde çalışmanın geçerlik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0 ,490 olarak tespit edilmiştir.

Alfa güvenirlik katsayısının değerlendirilme kriterleri aşağıdaki gibidir:

$0,00 < x < 0,40$ ise veri toplama aracı güvenilir değil;

$0,40 < x < 0,60$ ise veri toplama aracı düşük güvenilir;

$0,60 < x < 0,80$ ise veri toplama aracı oldukça güvenilir;

$0,80 < x < 1,00$ ise veri toplama aracı yüksek derecede güvenilir; düzeydedir (Yıldırım, 2006).

Araştırma verilerine göre yöneticiler ve antrenörlere uygulanan ölçeğin düşük güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

1. Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	**n**	**%**
Evet	93	62,0
Kısmen	49	32,7
Hayır	8	5,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 4 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz? Sorusuna verdikleri cevapların 93'ü (%62) evet, 49'u (%32,7) kısmen, 8'i (%5,3) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 5. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı ulaşılabilir? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

2. Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak mı Ulaşılabilir?	**n**	**%**
Evet	8	5,3
Kısmen	23	15,3
Hayır	119	79,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 5 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir? Sorusuna verdikleri cevapların 8'i (%5,3) evet, 23'ü (%15,3) kısmen, 119'u (79,3) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 6. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Psikolojik Dopinge İnanıyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

3. Psikolojik Dopinge İnanıyor Musunuz?	**n**	**%**
Evet	115	76,7
Kısmen	22	14,7
Hayır	13	8,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 6 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin psikolojik dopinge inanıyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların 115'i (%76,7) evet, 22'si (%14,7) kısmen, 13'ü (%8,7) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 7. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Kullanımını Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

4. Doping Kullanımını Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz?	**n**	**%**
Evet	141	94,0
Kısmen	8	5,3
Hayır	1	,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 7 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların 141'i (%94) evet, 8'i (%5,3) kısmen, 1'i (%0,7) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 8. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Başarılı Olmak İçin Her Yolu Denerim Düşüncesine Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

5. Başarılı Olmak İçin Her Yolu Denerim Düşüncesine Sahip Misiniz?	**n**	**%**
Evet	25	16,7
Kısmen	19	12,7
Hayır	106	70,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 8 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz? Sorusuna verdikleri cevapların 25'i (%16,7) evet, 19'u (%12,7) kısmen, 106'sı (%70,7) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 9. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

6. Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz?	**n**	**%**
Evet	137	91,3
Kısmen	9	6,0
Hayır	4	2,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 9 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların 137'si (%91,3) evet, 9'u (%6) kısmen, 4'ü (%2,7) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 10. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

7. Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor Musunuz?	**n**	**%**
Evet	129	86,0
Kısmen	19	12,7
Hayır	2	1,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 10 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevapların 123'u (%86) evet, 19'u (%12,7) kısmen, 2'si (%1,3) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 11. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

8. Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor mu?	**n**	**%**
Evet	25	16,7
Kısmen	53	35,3
Hayır	72	48,0
Toplam	150	100,0

Çizelge 11 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu? Sorusuna verdikleri cevapların 25'i (16,7) evet, 53'ü (%35,3) kısmen, 72'si (%48) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 12. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Kullanılmaması (Anti Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası var mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

9. Sizce Doping Kullanılmaması (Anti Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası var mı?	**n**	**%**
Evet	37	24,7
Kısmen	53	35,3

Hayır	60	40,0
Toplam	150	100,0

Çizelge 12 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı? Sorusuna verdikleri cevapların 37'si (%24,7) evet, 53'ü (%35,3) kısmen, 60'ı (%40) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 13. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

10. Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı mı?	**n**	**%**
Evet	133	88,7
Kısmen	7	4,7
Hayır	10	6,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 13 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı? sorusuna verdikleri cevapların 133'ü (%88,7) evet yanıtı verirken, 7'si (%4,7) kısmen, 10'u (%6,7) ise hayır yanıtı vermiştir.

Çizelge 14. Anketin yapıldığı yöneticilerin ve antrenörlerin çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı? Sorusuna verdikleri cevapların incelenmesi

11. Çevrenizde Doping Yapan Sporcu veya Sporcular var mı?	**n**	**%**
Evet	23	15,3
Kısmen	17	11,3
Hayır	110	73,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 14 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı? Sorusuna verdikleri cevapların 23'ü (%15,3) evet, 17'si (%11,3) kısmen, 110'u (%73,3) ise hayır yanıtı vermiştir.

Çizelge 15. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

12. Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor Musunuz?	**n**	**%**
Evet	45	30,0
Kısmen	36	24,0
Hayır	69	46,0
Toplam	150	100,0

Çizelge 15 incelendiğinde Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların 45'i (%30) evet, 36'sı (%24) kısmen, 69'u (%46) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 16. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı Mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

13. Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı mı?	**n**	**%**
Evet	9	6,0
Kısmen	11	7,3
Hayır	130	86,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 16 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı? Sorusuna verdikleri cevapların 9'u (%6) evet, 11'i (%7,3) kısmen, 130'u (%86,7) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 17. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Okulunuzda Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç (Doping) Kullanımı Hakkında Ders veya Bilgi Veriliyor Mu? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

14. Okulunuzda Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç (Doping) Kullanımı Hakkında Ders veya Bilgi Veriliyor mu?	**n**	**%**
Evet	26	17,3
Kısmen	47	31,3
Hayır	77	51,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 17 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi veriliyor mu? Sorusuna verdikleri cevapların 26'sı (%17,3) evet, 47'si (%31,3) kısmen, 77'si (%51,3) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 18. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Spor salonlarında Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

15. Spor salonlarında Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz?	**n**	**%**
Evet	52	34,7
Kısmen	63	42,0
Hayır	35	23,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 18 incelendiğinde Yöneticilerin ve Antrenörlerin Okulunuzda Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların 52'si (%34,7) hayır, 63'ü (%42) kısmen, 35'i (23,3) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 19. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

16. Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz?	**n**	**%**
Evet	29	19,3
Kısmen	51	34,0
Hayır	70	46,7
Toplam	150	100,0

Çizelge 19 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz? Sorusuna verdikleri cevapların 29'u (%19,3) evet, 51'i (%34) kısmen, 70'i (%46,7) hayır yanıtı vermiştir.

Çizelge 20. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli Mi? Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

17. Gen Dopingi Olarak Tabir Edilen Yöntem Sizce Doping Sınıflamasına Girmeli mi?	n	%
Evet	55	36,7
Kısmen	57	38,0
Hayır	38	25,3
Toplam	150	100,0

Çizelge 20 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz? Sorusuna verdikleri cevapların 55'i (%36,7) evet, 57'si (%38) hayır, 38'i (%25,3) hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 21. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir. Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

18. Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir.	n	%
Evet	15	10,0
Kısmen	12	8,0
Hayır	123	82,0
Toplam	150	100,0

Çizelge 21 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (doping) kullanabilir. Sorusuna verdikleri cevapların 15'i (%10) evet, 12'si (%8) kısmen, 123'ü (%82) ise hayır cevabı vermiştir.

Çizelge 22. Anketin Yapıldığı Yöneticilerin ve Antrenörlerin Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı Sorusuna Verdikleri Cevapların İncelenmesi

19. Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı	n	%
Evet	20	13,3
Kısmen	43	28,7
Hayır	87	58,0
Toplam	150	100,0

Çizelge 22 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı sorusuna verdikleri cevapların 20'si (%13,3) evet, 43'ü (%28,7) kısmen, 87'si (%58) ise hayır yanıtı vermiştir.

Çizelge 23. Soru 1 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			1. Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	38	21	2	0,913	0,634
		%	37,8	19,9	3,3		
	Erkek	n	55	28	6		
		%	55,2	29,1	4,7		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	36	18	5	10,436	0,236
		%	36,6	19,3	3,1		
	26 - 29 yaş	n	21	5	2		
		%	17,4	9,1	1,5		
	30 - 33 yaş	n	13	11	0		
		%	14,9	7,8	1,3		
	34 - 36 yaş	n	5	6	1		
		%	7,4	3,9	,6		
	37 yaş ve üzeri	n	18	9	0		
		%	16,7	8,8	1,4		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Göreviniz	Yönetici	n	15	15	4	7,442	**0,024***
		%	21,1	11,1	1,8		
	Antrenör	n	78	34	4		
		%	71,9	37,9	6,2		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	46	28	6	2,355	0,308
		%	49,6	26,1	4,3		
	Bireysel spor	n	47	21	2		
		%	43,4	22,9	3,7		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	47	32	7	9,998	**0,040***
		%	53,3	28,1	4,6		
	2. Kademe	n	32	7	1		
		%	24,8	13,1	2,1		
	3. Kademe ve üzeri	n	14	10	0		
		%	14,9	7,8	1,3		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	38	26	6	11,360	0,078
		%	43,4	22,9	3,7		
	4 - 6 yıl	n	31	9	0		
		%	24,8	13,1	2,1		
	7 - 9 yıl	n	7	5	2		
		%	8,7	4,6	,7		
	10 yıl ve üzeri	n	17	9	0		
		%	16,1	8,5	1,4		
	Toplam	n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
	Evet	n	82	23	1	40,115	**0,000***
		%	65,7	34,6	5,7		

(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Hayır	n	11	26	7		
		%	27,3	14,4	2,3		
Toplam		n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	42	6	0	19,956	**0,000***
		%	29,8	15,7	2,6		
	Hayır	n	51	43	8		
		%	63,2	33,3	5,4		
Toplam		n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		

***p<0.05**

Çizelge 23 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Göreviniz, antrenörlük derecesi, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Antrenörlerin performans arttırıcı ilaçlar hakkındaki bilgi düzeyleri yöneticilere göre daha yüksek seviyededir. 1. Kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenör ve yöneticilerin performans arttırıcı ilaçlar hakkındaki bilgi düzeyleri, 2. Kademe ve 3. Kademe ve üzeri antrenörlük belgesine sahip olanlara göre daha yüksek düzeydedir. WADA hakkında bilgi sahibi olan antrenör ve yöneticilerin performans arttırıcı ilaçlar hakkındaki bilgi düzeyleri, WADA hakkında bilgi sahibi olmayanlara göre daha yüksek düzeydedir. Taki hakkında bilgi sahibi olmayan antrenör ve yöneticilerin performans arttırıcı ilaçlar hakkındaki bilgi düzeyleri, Taki hakkında bilgi sahibi olanlara göre daha yüksek düzeydedir. Cinsiyet, yaş, çalıştırdığınız branş ve yöneticilik ve antrenörlük yılı değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Çizelge 24. Soru 2 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			2. Sizce Yüksek Performansa Sadece Doping Kullanarak Mı Ulaşılabilir?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	7	6	48	9,304	**0,010***
		%	3,3	9,4	48,4		
	Erkek	n	1	17	71		
		%	4,7	13,6	70,6		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	6	9	44	7,164	0,519
		%	3,1	9,0	46,8		
	26 - 29 yaş	n	0	5	23		
		%	1,5	4,3	22,2		
	30 - 33 yaş	n	2	3	19		
		%	1,3	3,7	19,0		

	34 - 36 yaş	n	0	2	10		
		%	,6	1,8	9,5		
	37 yaş ve üzeri	n	0	4	23		
		%	1,4	4,1	21,4		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Göreviniz	Yönetici	n	0	5	29	2,553	0,279
		%	1,8	5,2	27,0		
	Antrenör	n	8	18	90		
		%	6,2	17,8	92,0		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	3	11	66	1,303	0,521
		%	4,3	12,3	63,5		
	Bireysel spor	n	5	12	53		
		%	3,7	10,7	55,5		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	3	11	72	5,941	0,204
		%	4,6	13,2	68,2		
	2. Kademe	n	3	5	32		
		%	2,1	6,1	31,7		
	3. Kademe ve üzeri	n	2	7	15		
		%	1,3	3,7	19,0		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	7	8	55	9,948	0,127
		%	3,7	10,7	55,5		
	4 - 6 yıl	n	0	5	35		
		%	2,1	6,1	31,7		
	7 - 9 yıl	n	0	4	10		
		%	,7	2,1	11,1		
	10 yıl ve üzeri	n	1	6	19		
		%	1,4	4,0	20,6		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	7	17	82	1,388	0,500
		%	5,7	16,3	84,1		
	Hayır	n	1	6	37		
		%	2,3	6,7	34,9		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	6	5	37	7,956	**0,019***
		%	2,6	7,4	38,1		
	Hayır	n	2	18	82		
		%	5,4	15,6	80,9		
Toplam		n	8	23	119		
		%	8,0	23,0	119,0		

p<0.05*

Çizelge 24 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır ($p<0.05$). Erkek katılımcıların yüksek performans sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir sorusuna verdikleri hayır cevap düzeyi, kadın

katılımcıların yüksek performans sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir sorusuna verdikleri hayır cevabından daha yüksek olduğu görülmüştür. Taki hakkında bilgisi olanların yüksek performans sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir sorusuna verdikleri hayır cevap düzeyi, Taki hakkında bilgisi olmayanların yüksek performans sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir sorusuna verdikleri hayır cevap düzeyinden daha düşük düzeydedir. Yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı ve WADA hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır (p>0.05).

Çizelge 25. Soru 3 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			3. Psikolojik Dopinge İnanıyor Musunuz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	47	9	5	0,029	0,986
		%	46,8	8,9	5,3		
	Erkek	n	68	13	8		
		%	68,2	13,1	7,7		
	Toplam	n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	43	8	8	8,204	0,414
		%	45,2	8,7	5,1		
	26 - 29 yaş	n	20	4	4		
		%	21,5	4,1	2,4		
	30 - 33 yaş	n	19	5	0		
		%	18,4	3,5	2,1		
	34 - 36 yaş	n	11	1	0		
		%	9,2	1,8	1,0		
	37 yaş ve üzeri	n	22	4	1		
		%	20,7	4,0	2,3		
	Toplam	n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
Göreviniz	Yönetici	n	25	6	3	0,324	0,850
		%	26,1	5,0	2,9		
	Antrenör	n	90	16	10		
		%	88,9	17,0	10,1		
	Toplam	n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	61	11	8	0,454	0,797
		%	61,3	11,7	6,9		
	Bireysel spor	n	54	11	5		
		%	53,7	10,3	6,1		
	Toplam	n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	66	10	10	5,317	0,256
		%	65,9	12,6	7,5		
	2. Kademe	n	31	6	3		
		%	30,7	5,9	3,5		
		n	18	6	0		

	3. Kademe ve üzeri	%	18,4	3,5	2,1		
Toplam		n	93	49	8		
		%	93,0	49,0	8,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	49	11	10	14,644	**0,023***
		%	53,7	10,3	6,1		
	4 - 6 yıl	n	37	1	2		
		%	30,7	5,9	3,5		
	7 - 9 yıl	n	9	4	1		
		%	10,7	2,1	1,2		
	10 yıl ve üzeri	n	20	6	0		
		%	19,9	3,8	2,3		
Toplam		n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	90	10	6	13,714	**0,001***
		%	81,3	15,5	9,2		
	Hayır	n	25	12	7		
		%	33,7	6,5	3,8		
Toplam		n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	43	2	3	7,318	**0,026***
		%	36,8	7,0	4,2		
	Hayır	n	72	20	10		
		%	78,2	15,0	8,8		
Toplam		n	115	22	13		
		%	115,0	22,0	13,0		

p<0.05*

Çizelge 25 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiki bakımdan anlamsal farklılaşmalara rastlanılmıştır ($p<0.05$). Yönetici ve antrenör olarak 1 – 3 yıldır görev yapan ve dopingin psikolojik destek sağladığını düşünenlerin çoğunluğu, 4 – 6 yıl, 7 – 9 yıl ve 10 yıl ve üzeridir yönetici ve antrenör olarak görev yapanların psikolojik desteğe kısmen destek sağladığı veya psikolojik destek sağlamadığını düşünenlere göre daha fazladır. WADA hakkında bilginiz var mı değişkenine bakıldığında psikolojik destek sağladığını düşünenlerin çoğunluğu, psikolojik destek sağlamadığını düşünenlere göre daha yüksektir. Taki hakkında bilginiz var mı değişkenine bakıldığında psikolojik destek sağladığını düşünenlerin çoğunluğu, psikolojik destek sağlamadığını düşünenlere göre daha düşüktür. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş ve antrenörlük derecesi değişkenlerinde istatistiki açıdan anlamlı farklılaşma görülmemektedir ($p>0.05$).

Çizelge 26. Soru 4 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			4. Doping Kullanımını Haksız Rekabete Yol Açtığını Düşünüyor Musunuz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	57	3	1	1,496	0,473
		%	57,3	3,3	,4		
	Erkek	n	84	5	0		
		%	83,7	4,7	,6		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	54	5	0	7,935	0,440
		%	55,5	3,1	,4		
	26 - 29 yaş	n	26	1	1		
		%	26,3	1,5	,2		
	30 - 33 yaş	n	24	0	0		
		%	22,6	1,3	,2		
	34 - 36 yaş	n	12	0	0		
		%	11,3	,6	,1		
	37 yaş ve üzeri	n	25	2	0		
		%	25,4	1,4	,2		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
Göreviniz	Yönetici	n	33	1	0	0,809	0,667
		%	32,0	1,8	,2		
	Antrenör	n	108	7	1		
		%	109,0	6,2	,8		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	75	4	1	0,912	0,634
		%	75,2	4,3	,5		
	Bireysel spor	n	66	4	0		
		%	65,8	3,7	,5		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	82	3	1	6,713	0,152
		%	80,8	4,6	,6		
	2. Kademe	n	35	5	0		
		%	37,6	2,1	,3		
	3. Kademe ve üzeri	n	24	0	0		
		%	22,6	1,3	,2		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	66	4	0	6,138	0,408
		%	65,8	3,7	,5		
	4 - 6 yıl	n	38	1	1		
		%	37,6	2,1	,3		
	7 - 9 yıl	n	14	0	0		
		%	13,2	,7	,1		
	10 yıl ve üzeri	n	23	3	0		
		%	24,4	1,4	,2		
	Toplam	n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	101	4	1	2,127	0,345
		%	99,6	5,7	,7		
	Hayır	n	40	4	0		
		%	41,4	2,3	,3		
	Toplam	n	141	8	1		

		%	141,0	8,0	1,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	46	1	1	3,548	0,170
		%	45,1	2,6	,3		
	Hayır	n	95	7	0		
		%	95,9	5,4	,7		
Toplam		n	141	8	1		
		%	141,0	8,0	1,0		

***p<0.05**

Çizelge 26 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenleri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir (p>0.05).

Çizelge 27. Soru 5 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			5. Başarılı Olmak İçin Her Yolu Denerim Düşüncesine Sahip Misiniz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	6	9	46	3,559	0,169
		%	10,2	7,7	43,1		
	Erkek	n	19	10	60		
		%	14,8	11,3	62,9		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	16	9	34	16,928	**0,031***
		%	9,8	7,5	41,7		
	26 - 29 yaş	n	3	2	23		
		%	4,7	3,5	19,8		
	30 - 33 yaş	n	5	5	14		
		%	4,0	3,0	17,0		
	34 - 36 yaş	n	0	1	11		
		%	2,0	1,5	8,5		
	37 yaş ve üzeri	n	1	2	24		
		%	4,5	3,4	19,1		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Göreviniz	Yönetici	n	8	4	22	1,492	0,474
		%	5,7	4,3	24,0		
	Antrenör	n	17	15	84		
		%	19,3	14,7	82,0		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	14	9	57	0,351	0,839
		%	13,3	10,1	56,5		
	Bireysel spor	n	11	10	49		
		%	11,7	8,9	49,5		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	15	11	60	2,601	0,627
		%	14,3	10,9	60,8		

	2. Kademe	n	4	5	31		
		%	6,7	5,1	28,3		
	3. Kademe ve üzeri	n	6	3	15		
		%	4,0	3,0	17,0		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	18	12	40	14,739	**0,022***
		%	11,7	8,9	49,5		
	4 - 6 yıl	n	3	2	35		
		%	6,7	5,1	28,3		
	7 - 9 yıl	n	1	3	10		
		%	2,3	1,8	9,9		
	10 yıl ve üzeri	n	3	2	21		
		%	4,3	3,3	18,4		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	16	12	78	1,488	0,475
		%	17,7	13,4	74,9		
	Hayır	n	9	7	28		
		%	7,3	5,6	31,1		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	7	4	37	1,642	0,440
		%	8,0	6,1	33,9		
	Hayır	n	18	15	69		
		%	17,0	12,9	72,1		
Toplam		n	25	19	106		
		%	25,0	19,0	106,0		

***p<0.05**

Çizelge 27 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Antrenörlerin ve yöneticilerin yaş ve antrenörlük ve yöneticilik yılı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). 22 – 25 yaş, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş, 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanların başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz sorusuna verilen cevapların çoğunluğu bu düşünceden yana olmadıklarını belirtmiştir. Yöneticilik ve antrenörlük yılı baz alındığında başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip olmayanlar, başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip olanlara göre çoğunluktadırlar. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaya rastlanılmamıştır ($p>0.05$).

Çizelge 28. Soru 6 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler	6. Doping Kullanımının Fair Play (Centilmenlik) Ruhuna Zarar Verdiğini Düşünüyor Musunuz?

			Evet	Kısmen	Hayır	Ki-Kare	p
Cinsiyet	Kadın	n	52	5	4	7,080	**0,029***
		%	55,7	3,7	1,6		
	Erkek	n	85	4	0		
		%	81,3	5,3	2,4		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	48	8	3	14,054	0,080
		%	53,9	3,5	1,6		
	26 - 29 yaş	n	27	1	0		
		%	25,6	1,7	,7		
	30 - 33 yaş	n	23	0	1		
		%	21,9	1,4	,6		
	34 - 36 yaş	n	12	0	0		
		%	11,0	,7	,3		
	37 yaş ve üzeri	n	27	0	0		
		%	24,7	1,6	,7		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Göreviniz	Yönetici	n	33	1	0	2,016	0,365
		%	31,1	2,0	,9		
	Antrenör	n	104	8	4		
		%	105,9	7,0	3,1		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	70	7	3	3,191	0,203
		%	73,1	4,8	2,1		
	Bireysel spor	n	67	2	1		
		%	63,9	4,2	1,9		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	78	6	2	0,592	0,964
		%	78,5	5,2	2,3		
	2. Kademe	n	37	2	1		
		%	36,5	2,4	1,1		
	3. Kademe ve üzeri	n	22	1	1		
		%	21,9	1,4	,6		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	62	6	2	4,359	0,628
		%	63,9	4,2	1,9		
	4 - 6 yıl	n	39	1	0		
		%	36,5	2,4	1,1		
	7 - 9 yıl	n	12	1	1		
		%	12,8	,8	,4		
	10 yıl ve üzeri	n	24	1	1		
		%	23,7	1,6	,7		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	100	5	1	5,373	0,068
		%	96,8	6,4	2,8		
	Hayır	n	37	4	3		
		%	40,2	2,6	1,2		
	Toplam	n	137	9	4		
		%	137,0	9,0	4,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	45	2	1	0,531	0,767
		%	43,8	2,9	1,3		

	Hayır	n	92	7	3
		%	93,2	6,1	2,7
Toplam		n	137	9	4
		%	137,0	9,0	4,0

***p<0.05**

Çizelge 28 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Erkek yöneticilerin ve antrenörlerin doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünenlerin sayısı, kadın yöneticilere ve antrenörlere göre daha yüksektir. Yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamsal bir farklılık görülmemektedir (p>0.05).

Çizelge 29. Soru 7 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			7. Dopingin Büyük Yan Etkileri Olduğunu Biliyor Musunuz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	50	9	2	3,466	0,177
		%	52,5	7,7	,8		
	Erkek	n	79	10	0		
		%	76,5	11,3	1,2		
	Toplam	n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	49	8	2	7,153	0,520
		%	50,7	7,5	,8		
	26 - 29 yaş	n	24	4	0		
		%	24,1	3,5	,4		
	30 - 33 yaş	n	19	5	0		
		%	20,6	3,0	,3		
	34 - 36 yaş	n	12	0	0		
		%	10,3	1,5	,2		
	37 yaş ve üzeri	n	25	2	0		
		%	23,2	3,4	,4		
	Toplam	n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Göreviniz	Yönetici	n	26	8	0	5,146	0,076
		%	29,2	4,3	,5		
	Antrenör	n	103	11	2		
		%	99,8	14,7	1,5		
	Toplam	n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	65	13	2	3,938	0,140
		%	68,8	10,1	1,1		
	Bireysel spor	n	64	6	0		
		%	60,2	8,9	,9		

Toplam		n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	74	10	2	3,255	0,516
		%	74,0	10,9	1,1		
	2. Kademe	n	36	4	0		
		%	34,4	5,1	,5		
	3. Kademe ve üzeri	n	19	5	0		
		%	20,6	3,0	,3		
Toplam		n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	58	11	1	5,504	0,481
		%	60,2	8,9	,9		
	4 - 6 yıl	n	36	4	0		
		%	34,4	5,1	,5		
	7 - 9 yıl	n	11	3	0		
		%	12,0	1,8	,2		
	10 yıl ve üzeri	n	24	1	1		
		%	22,4	3,3	,3		
Toplam		n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	100	4	2	26,315	**0,000***
		%	91,2	13,4	1,4		
	Hayır	n	29	15	0		
		%	37,8	5,6	,6		
Toplam		n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	44	3	1	2,856	0,240
		%	41,3	6,1	,6		
	Hayır	n	85	16	1		
		%	87,7	12,9	1,4		
Toplam		n	129	19	2		
		%	129,0	19,0	2,0		

***p<0.05**

Çizelge 29 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. WADA hakkında bilginiz var mı değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). WADA hakkında bilginiz var mı değişkeni incelendiğinde dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz? Sorusuna evet cevabı verenlerin çoğunluğu hayır cevabı verenlere göre daha yüksektir. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmemiştir ($p<0.05$).

Çizelge 30. Soru 8 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler	8. Sizce Doping Konusu Sporcular, İdareciler ve Antrenörler Tarafından Yeterince İyi Biliniyor Mu?

				Evet	Kısmen	Hayır	Ki-Kare	p
Cinsiyet	Kadın	n	7	19	35	4,055	0,132
		%	10,2	21,6	29,3		
	Erkek	n	18	34	37		
		%	14,8	31,4	42,7		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	10	25	24	10,273	0,246
		%	9,8	20,8	28,3		
	26 - 29 yaş	n	6	10	12		
		%	4,7	9,9	13,4		
	30 - 33 yaş	n	2	11	11		
		%	4,0	8,5	11,5		
	34 - 36 yaş	n	3	1	8		
		%	2,0	4,2	5,8		
	37 yaş ve üzeri	n	4	6	17		
		%	4,5	9,5	13,0		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
Göreviniz	Yönetici	n	6	11	17	0,173	0,917
		%	5,7	12,0	16,3		
	Antrenör	n	19	42	55		
		%	19,3	41,0	55,7		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	11	30	39	1,123	0,570
		%	13,3	28,3	38,4		
	Bireysel spor	n	14	23	33		
		%	11,7	24,7	33,6		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	15	30	41	1,690	0,793
		%	14,3	30,4	41,3		
	2. Kademe	n	8	13	19		
		%	6,7	14,1	19,2		
	3. Kademe ve üzeri	n	2	10	12		
		%	4,0	8,5	11,5		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	8	30	32	27,455	**0,000***
		%	11,7	24,7	33,6		
	4 - 6 yıl	n	13	15	12		
		%	6,7	14,1	19,2		
	7 - 9 yıl	n	0	7	7		
		%	2,3	4,9	6,7		
	10 yıl ve üzeri	n	4	1	21		
		%	4,3	9,2	12,5		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	24	35	47	9,297	**0,010***
		%	17,7	37,5	50,9		
	Hayır	n	1	18	25		
		%	7,3	15,5	21,1		
	Toplam	n	25	53	72		
		%	25,0	53,0	72,0		
	Evet	n	16	14	18	14,146	**0,001***

Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Hayır	%	8,0	17,0	23,0	
		n	9	39	54	
		%	17,0	36,0	49,0	
Toplam		n	25	53	72	
		%	25,0	53,0	72,0	

***p<0.05**

Çizelge 30 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamsal bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$). 1- 3 yıldır yöneticilik veya antrenörlük yapanların sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi bilinmiyor diyenlerin sayısı, 4 – 6 yıl, 7 – 9 yıl ve 10 yıl ve üzeridir antrenörlük veya yöneticilik yapanlara göre daha yüksek düzeydedir. WADA hakkında bilginiz var mı değişkeninde sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi bilinmiyor diyenler çoğunlukta olup, hayır cevabı verenler azınlığı oluşturmaktadır. Taki hakkında bilginiz var mı değişkeninde sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor diyenler azınlıkta olup, evet cevabı verenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Cinsiyet, yaş, göreviniz ve antrenörlük derecesi değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamsal bir farklılaşmaya rastlanılmamıştır ($p>0.05$).

Çizelge 31. Soru 9 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			9. Sizce Doping Kullanılmaması (Anti Doping) Konusunda Devletin Etkili Bir Politikası Var Mı?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	14	21	26	0,323	0,851
		%	15,0	21,6	24,4		
	Erkek	n	23	32	34		
		%	22,0	31,4	35,6		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	19	20	20	12,853	0,117
		%	14,6	20,8	23,6		
	26 - 29 yaş	n	8	5	15		
		%	6,9	9,9	11,2		
	30 - 33 yaş	n	3	12	9		
		%	5,9	8,5	9,6		
	34 - 36 yaş	n	0	6	6		
		%	3,0	4,2	4,8		
	37 yaş ve üzeri	n	7	10	10		
		%	6,7	9,5	10,8		

Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Göreviniz	Yönetici	n	4	16	14	4,693	0,096
		%	8,4	12,0	13,6		
	Antrenör	n	33	37	46		
		%	28,6	41,0	46,4		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	14	28	38	5,986	**0,050***
		%	19,7	28,3	32,0		
	Bireysel spor	n	23	25	22		
		%	17,3	24,7	28,0		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	19	31	36	1,858	0,762
		%	21,2	30,4	34,4		
	2. Kademe	n	12	15	13		
		%	9,9	14,1	16,0		
	3. Kademe ve üzeri	n	6	7	11		
		%	5,9	8,5	9,6		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	17	27	26	6,013	0,422
		%	17,3	24,7	28,0		
	4 - 6 yıl	n	12	15	13		
		%	9,9	14,1	16,0		
	7 - 9 yıl	n	1	5	8		
		%	3,5	4,9	5,6		
	10 yıl ve üzeri	n	7	6	13		
		%	6,4	9,2	10,4		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	32	34	40	6,016	**0,049***
		%	26,1	37,5	42,4		
	Hayır	n	5	19	20		
		%	10,9	15,5	17,6		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	14	17	17	0,950	0,622
		%	11,8	17,0	19,2		
	Hayır	n	23	36	43		
		%	25,2	36,0	40,8		
Toplam		n	37	53	60		
		%	37,0	53,0	60,0		

***p<0.05**

Çizelge 31 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalıştırdığınız branş ve WADA hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiki bakımdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çalıştırdığınız branş değişkeninde sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı? Sorusuna takım sporları ile uğraşanlar çoğunlukla hayır derken, bireysel

sporlar ile uğraşanlar çoğunlukla kısmen cevabı vermiştir. Türkiye doping (WADA) hakkında bilgisi olmayanların sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası olmadığı görüşünde olanlar çoğunlukta olup, hayır cevabı verenlerin düzeyleri, WADA hakkında bilgisi olanların sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası olmadığını belirtenlere göre daha yüksek düzeydedir. Cinsiyet, yaş, göreviniz, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde anlamsal olarak farlılık saptanmamıştır (p>0.05).

Çizelge 32. Soru 10 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			10. Sizce Devlet Dopingin Zararları, Spor Ahlakına Ters Düştüğü ve Haksız Rekabete Yol Açtığı Konularında Devamlı Eğitimler Düzenleyip Teşvikte Bulunmalı Mı?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	53	3	5	0,412	0,814
		%	54,1	2,8	4,1		
	Erkek	n	80	4	5		
		%	78,9	4,2	5,9		
	Toplam	n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	48	3	8	12,264	0,140
		%	52,3	2,8	3,9		
	26 - 29 yaş	n	24	3	1		
		%	24,8	1,3	1,9		
	30 - 33 yaş	n	24	0	0		
		%	21,3	1,1	1,6		
	34 - 36 yaş	n	12	0	0		
		%	10,6	,6	,8		
	37 yaş ve üzeri	n	25	1	1		
		%	23,9	1,3	1,8		
	Toplam	n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Göreviniz	Yönetici	n	30	1	3	0,588	0,745
		%	30,1	1,6	2,3		
	Antrenör	n	103	6	7		
		%	102,9	5,4	7,7		
	Toplam	n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	70	3	7	1,451	0,484
		%	70,9	3,7	5,3		
	Bireysel spor	n	63	4	3		
		%	62,1	3,3	4,7		
	Toplam	n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	77	3	6	6,110	0,191
		%	76,3	4,0	5,7		

	2. Kademe	n	35	1	4		
		%	35,5	1,9	2,7		
	3. Kademe ve üzeri	n	21	3	0		
		%	21,3	1,1	1,6		
Toplam		n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	63	2	5	1,515	0,959
		%	62,1	3,3	4,7		
	4 - 6 yıl	n	36	2	2		
		%	35,5	1,9	2,7		
	7 - 9 yıl	n	12	1	1		
		%	12,4	,7	,9		
	10 yıl ve üzeri	n	22	2	2		
		%	23,1	1,2	1,7		
Toplam		n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	95	5	6	0,588	0,745
		%	94,0	4,9	7,1		
	Hayır	n	38	2	4		
		%	39,0	2,1	2,9		
Toplam		n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	41	2	5	1,611	0,447
		%	42,6	2,2	3,2		
	Hayır	n	92	5	5		
		%	90,4	4,8	6,8		
Toplam		n	133	7	10		
		%	133,0	7,0	10,0		

***p<0.05**

Çizelge 32 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p>0.05).

Çizelge 33. Soru 11 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			11. Çevrenizde Doping Yapan Sporcu veya Sporcular Var Mı?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	15	6	40	6,793	**0,033***
		%	9,4	6,9	44,7		
	Erkek	n	8	11	70		
		%	13,6	10,1	65,3		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	13	7	39	15,951	**0,043***
		%	9,0	6,7	43,3		
	26 - 29 yaş	n	5	1	22		
		%	4,3	3,2	20,5		
	30 - 33 yaş	n	4	2	18		

		%	3,7	2,7	17,6		
	34 - 36 yaş	n	0	0	12		
		%	1,8	1,4	8,8		
	37 yaş ve üzeri	n	1	7	19		
		%	4,1	3,1	19,8		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Göreviniz	Yönetici	n	1	1	32	9,725	**0,008***
		%	5,2	3,9	24,9		
	Antrenör	n	22	16	78		
		%	17,8	13,1	85,1		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	13	6	61	2,515	0,284
		%	12,3	9,1	58,7		
	Bireysel spor	n	10	11	49		
		%	10,7	7,9	51,3		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	7	8	71	9,971	**0,041***
		%	13,2	9,7	63,1		
	2. Kademe	n	10	6	24		
		%	6,1	4,5	29,3		
	3. Kademe ve üzeri	n	6	3	15		
		%	3,7	2,7	17,6		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	15	5	50	11,891	0,064
		%	10,7	7,9	51,3		
	4 - 6 yıl	n	6	4	30		
		%	6,1	4,5	29,3		
	7 - 9 yıl	n	1	1	12		
		%	2,1	1,6	10,3		
	10 yıl ve üzeri	n	1	7	18		
		%	4,0	2,9	19,1		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	13	12	81	2,688	0,261
		%	16,3	12,0	77,7		
	Hayır	n	10	5	29		
		%	6,7	5,0	32,3		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	9	6	33	0,824	0,662
		%	7,4	5,4	35,2		
	Hayır	n	14	11	77		
		%	15,6	11,6	74,8		
Toplam		n	23	17	110		
		%	23,0	17,0	110,0		

***p<0.05**

Çizelge 33 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, göreviniz ve antrenörlük derecesi değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kadın antrenörlerin veya yöneticilerin çevrenizde

doping yapan sporcu veya sporcuların olmadığını belirtenlerin çoğunlukta olduğu ve erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir. 22 – 25 yaş aralığında olan antrenörlerin veya yöneticilerin çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcuların olmadığını belirtenlerin çoğunlukta olduğu ve 26 – 29 yaş aralığında, 30 – 33 yaş aralığında, 34 – 36 yaş aralığında ve 37 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek düzeydedir. Antrenörlerin, yöneticilere göre çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı sorusuna çoğunlukla hayır cevabı vererek, çevresinde doping yapan sporcu veya sporcuların azınlıkta olduğu belirtilmiştir. Antrenörlük derecesi 1. Kademe olan antrenörlerin veya yöneticilerin, 2. Kademe ve 3. Kademe ve üzeri antrenörlük belgesine sahip olanlara göre çevresinde doping yapan sporcu veya sporcuların daha az olduğu belirtilmiştir. Çalıştırdığınız branş, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde ise istatistiki bakımdan anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır (p>0.05).

Çizelge 34. Soru 12 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			12. Sporda Doping Kullanımının Başarıyı ve Performansı Olumlu Etkileyeceğini Düşünüyor Musunuz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	19	18	24	2,335	0,311
		%	18,3	14,6	28,1		
	Erkek	n	26	18	45		
		%	26,7	21,4	40,9		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	24	17	18	19,051	**0,015***
		%	17,7	14,2	27,1		
	26 - 29 yaş	n	4	5	19		
		%	8,4	6,7	12,9		
	30 - 33 yaş	n	6	2	16		
		%	7,2	5,8	11,0		
	34 - 36 yaş	n	2	5	5		
		%	3,6	2,9	5,5		
	37 yaş ve üzeri	n	9	7	11		
		%	8,1	6,5	12,4		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
Göreviniz	Yönetici	n	8	9	17	0,878	0,645
		%	10,2	8,2	15,6		
	Antrenör	n	37	27	52		
		%	34,8	27,8	53,4		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
	Takım sporu	n	27	19	34	1,265	0,531

Çalıştırdığınız Branş	Bireysel spor	%	24,0	19,2	36,8		
		n	18	17	35		
		%	21,0	16,8	32,2		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	24	20	42	6,651	0,156
		%	25,8	20,6	39,6		
	2. Kademe	n	11	14	15		
		%	12,0	9,6	18,4		
	3. Kademe ve üzeri	n	10	2	12		
		%	7,2	5,8	11,0		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	23	13	34	4,371	0,627
		%	21,0	16,8	32,2		
	4 - 6 yıl	n	12	9	19		
		%	12,0	9,6	18,4		
	7 - 9 yıl	n	4	4	6		
		%	4,2	3,4	6,4		
	10 yıl ve üzeri	n	6	10	10		
		%	7,8	6,2	12,0		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	34	22	50	2,212	0,331
		%	31,8	25,4	48,8		
	Hayır	n	11	14	19		
		%	13,2	10,6	20,2		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	14	12	22	0,046	0,977
		%	14,4	11,5	22,1		
	Hayır	n	31	24	47		
		%	30,6	24,5	46,9		
	Toplam	n	45	36	69		
		%	45,0	36,0	69,0		

p<0.05*

Çizelge 34 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yaş değişkenine bakıldığında istatistiksel olarak anlamsal farklılaşma tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz? Sorusuna 22 – 25 yaş aralığında olanların evet cevabı çoğunlukta olurken, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş, 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanların ise hayır cevabı çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. 22 – 25 yaş aralığında olanlar çoğunluğu sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünürken, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş, 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanların çoğunluğu ise sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünmemektedir. Cinsiyet, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı,

WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde ise istatistiksel olarak herhangi bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Çizelge 35. Soru 13 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			13. Sizce Doping Kullanımı Serbest Bırakılmalı Mı?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	6	6	49	3,876	0,144
		%	3,7	4,5	52,9		
	Erkek	n	3	5	81		
		%	5,3	6,5	77,1		
	Toplam	n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	9	8	42	22,968	**0,003***
		%	3,5	4,3	51,1		
	26 - 29 yaş	n	0	1	27		
		%	1,7	2,1	24,3		
	30 - 33 yaş	n	0	0	24		
		%	1,4	1,8	20,8		
	34 - 36 yaş	n	0	0	12		
		%	,7	,9	10,4		
	37 yaş ve üzeri	n	0	2	25		
		%	1,6	2,0	23,4		
	Toplam	n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Göreviniz	Yönetici	n	1	0	33	4,458	0,108
		%	2,0	2,5	29,5		
	Antrenör	n	8	11	97		
		%	7,0	8,5	100,5		
	Toplam	n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	8	7	65	5,621	0,060
		%	4,8	5,9	69,3		
	Bireysel spor	n	1	4	65		
		%	4,2	5,1	60,7		
	Toplam	n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	5	8	73	2,270	0,686
		%	5,2	6,3	74,5		
	2. Kademe	n	2	1	37		
		%	2,4	2,9	34,7		
	3. Kademe ve üzeri	n	2	2	20		
		%	1,4	1,8	20,8		
	Toplam	n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	6	8	56	5,903	0,434
		%	4,2	5,1	60,7		
	4 - 6 yıl	n	1	1	38		
		%	2,4	2,9	34,7		
	7 - 9 yıl	n	1	1	12		
		%	,8	1,0	12,1		
		n	1	1	24		

	10 yıl ve üzeri	%	1,6	1,9	22,5		
Toplam		n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	7	4	95	6,828	**0,033***
		%	6,4	7,8	91,9		
	Hayır	n	2	7	35		
		%	2,6	3,2	38,1		
Toplam		n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	5	3	40	2,498	0,287
		%	2,9	3,5	41,6		
	Hayır	n	4	8	90		
		%	6,1	7,5	88,4		
Toplam		n	9	11	130		
		%	9,0	11,0	130,0		

p<0.05*

Çizelge 35 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yaş ve WADA hakkında bilginiz var mı değişkenine bakıldığında istatistiksel olarak anlamsal farklılaşma tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı? sorusuna tüm yaş gruplarında çoğunluğun hayır cevabı verdiği ve 22 – 25 yaş aralığında olanların doping kullanımı serbest bırakılmamalı düşüncesi, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş, 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksek düzeydedir. WADA hakkında bilgisi olanların doping kullanımı serbest bırakılmamalı görüşünde olanlar çoğunlukta olup, hayır cevabı verenlerin düzeyleri, WADA hakkında bilgisi olmayanların doping kullanımı serbest bırakılmamalı görüşünde olanlara göre daha yüksek düzeydedir. Cinsiyet, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Çizelge 36. Soru 14 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			14. Okulunuzda Eğitim ve Öğretim Süresince İlaç (Doping) Kullanımı Hakkında Ders veya Bilgi Veriliyor Mu?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	7	21	33	2,502	0,286
		%	10,6	19,1	31,3		
	Erkek	n	19	26	44		
		%	15,4	27,9	45,7		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		

Yaş	22 - 25 yaş	n	14	12	33	19,331	**0,013***
		%	10,2	18,5	30,3		
	26 - 29 yaş	n	7	6	15		
		%	4,9	8,8	14,4		
	30 - 33 yaş	n	0	13	11		
		%	4,2	7,5	12,3		
	34 - 36 yaş	n	3	6	3		
		%	2,1	3,8	6,2		
	37 yaş ve üzeri	n	2	10	15		
		%	4,7	8,5	13,9		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
Göreviniz	Yönetici	n	7	18	9	12,114	**0,002***
		%	5,9	10,7	17,5		
	Antrenör	n	19	29	68		
		%	20,1	36,3	59,5		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	13	25	42	0,162	0,922
		%	13,9	25,1	41,1		
	Bireysel spor	n	13	22	35		
		%	12,1	21,9	35,9		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	16	26	44	0,313	0,989
		%	14,9	26,9	44,1		
	2. Kademe	n	6	13	21		
		%	6,9	12,5	20,5		
	3. Kademe ve üzeri	n	4	8	12		
		%	4,2	7,5	12,3		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	14	25	31	7,307	0,293
		%	12,1	21,9	35,9		
	4 - 6 yıl	n	9	8	23		
		%	6,9	12,5	20,5		
	7 - 9 yıl	n	1	6	7		
		%	2,4	4,4	7,2		
	10 yıl ve üzeri	n	2	8	16		
		%	4,5	8,1	13,3		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	23	27	56	8,092	**0,017***
		%	18,4	33,2	54,4		
	Hayır	n	3	20	21		
		%	7,6	13,8	22,6		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	18	7	23	23,043	**0,000***
		%	8,3	15,0	24,6		
	Hayır	n	8	40	54		
		%	17,7	32,0	52,4		
Toplam		n	26	47	77		
		%	26,0	47,0	77,0		

p<0.05*

Çizelge 36 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yaş, göreviniz, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiki bakımdan anlamlı farklılığa rastlanılmıştır ($p<0.05$). 22 – 25 yaş, 26 – 29 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanların çoğunluğu okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi veriliyor mu? Sorusuna hayır cevabı verirken, 30 – 33 yaş ve 34 – 36 yaş aralığında olanlar ise kısmen cevabı vermiştir. 22 – 25 yaş aralığında olanların okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmediği düşüncesinde olanların düzeyleri, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş ve 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanlara göre daha yüksektir. WADA hakkında bilgisi olanların okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmiyor diyenlerin düzeyleri, WADA hakkında bilgisi olmayanların okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmiyor diyenlere göre daha yüksektir. Taki hakkında bilgisi olmayanların okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmiyor diyenlerin düzeyleri, Taki hakkında bilgisi olanların okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmiyor diyenlere göre daha yüksektir. Cinsiyet, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi ve yöneticilik ve antrenörlük yılı değişkenlerinde istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Çizelge 37. Soru 15 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			15. Sporcular Arasında Kullanılan Yararlı ve Zararlı İlaçlar Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	19	30	12	2,220	0,330
		%	21,1	25,6	14,2		
	Erkek	n	33	33	23		
		%	30,9	37,4	20,8		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	25	21	13	3,916	0,865
		%	20,5	24,8	13,8		
	26 - 29 yaş	n	8	12	8		
		%	9,7	11,8	6,5		
	30 - 33 yaş	n	8	10	6		
		%	8,3	10,1	5,6		
	34 - 36 yaş	n	3	6	3		

	37 yaş ve üzeri	%	4,2	5,0	2,8		
		n	8	14	5		
		%	9,4	11,3	6,3		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Göreviniz	Yönetici	n	10	9	15	11,014	**0,004***
		%	11,8	14,3	7,9		
	Antrenör	n	42	54	20		
		%	40,2	48,7	27,1		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	21	41	18	7,046	**0,030***
		%	27,7	33,6	18,7		
	Bireysel spor	n	31	22	17		
		%	24,3	29,4	16,3		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	29	39	18	9,137	0,058
		%	29,8	36,1	20,1		
	2. Kademe	n	16	18	6		
		%	13,9	16,8	9,3		
	3. Kademe ve üzeri	n	7	6	11		
		%	8,3	10,1	5,6		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	20	33	17	10,499	0,105
		%	24,3	29,4	16,3		
	4 - 6 yıl	n	16	12	12		
		%	13,9	16,8	9,3		
	7 - 9 yıl	n	4	5	5		
		%	4,9	5,9	3,3		
	10 yıl ve üzeri	n	12	13	1		
		%	9,0	10,9	6,1		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	46	45	15	21,019	**0,000***
		%	36,7	44,5	24,7		
	Hayır	n	6	18	7		
		%	15,3	18,5	2,3		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	28	17	3	20,962	**0,000***
		%	16,6	20,2	11,2		
	Hayır	n	24	46	32		
		%	35,4	42,8	23,8		
Toplam		n	52	63	35		
		%	52,0	63,0	35,0		

p<0.05*

Çizelge 37 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Göreviniz, çalıştırdığınız branş, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Antrenörlerin sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli

bilgiye sahip olduklarını çoğunlukla kısmen olarak ifade ederken, yöneticiler sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını çoğunlukla hayır olarak ifade etmektedir. Takım sporları ile uğraşanların okulunuzda sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını çoğunlukla kısmen olarak ifade ederken, bireysel sporlar ile uğraşanların sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını çoğunlukla evet olarak ifade etmektedir. WADA hakkında bilgisi olanların sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeyleri, WADA hakkında bilgisi olmayanlara göre sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeylerine göre daha yüksektir. Taki hakkında bilgisi olanların sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeyleri, Taki hakkında bilgisi kısmen olanlara göre sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeylerine göre daha düşüktür. Cinsiyet, yaş, antrenörlük derecesi ve yöneticilik ve antrenörlük yılı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir **(**p>0.05).

Çizelge 38. Soru 16 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			16. Gen Dopingi Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	22	27	12	2,187	0,305
		%	22,4	23,2	15,5		
	Erkek	n	33	30	26		
		%	32,6	33,8	22,5		
	Toplam	n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	23	23	13	4,262	0,236
		%	21,6	22,4	14,9		
	26 - 29 yaş	n	9	13	6		
		%	10,3	10,6	7,1		
	30 - 33 yaş	n	8	14	2		
		%	8,8	9,1	6,1		
	34 - 36 yaş	n	6	0	6		
		%	4,4	4,6	3,0		
	37 yaş ve üzeri	n	9	7	11		
		%	9,9	10,3	6,8		
	Toplam	n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Göreviniz	Yönetici	n	8	11	15	8,092	**0,014***
		%	12,5	12,9	8,6		
	Antrenör	n	47	46	23		

		%	42,5	44,1	29,4		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	31	32	17	4,979	0,470
		%	29,3	30,4	20,3		
	Bireysel spor	n	24	25	21		
		%	25,7	26,6	17,7		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	36	25	25	5,711	**0,049***
		%	31,5	32,7	21,8		
	2. Kademe	n	13	17	10		
		%	14,7	15,2	10,1		
	3. Kademe ve üzeri	n	6	15	3		
		%	8,8	9,1	6,1		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	23	30	17	3,077	0,163
		%	25,7	26,6	17,7		
	4 - 6 yıl	n	12	16	12		
		%	14,7	15,2	10,1		
	7 - 9 yıl	n	4	6	4		
		%	5,1	5,3	3,5		
	10 yıl ve üzeri	n	16	5	5		
		%	9,5	9,9	6,6		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	38	36	32	18,431	0,083
		%	38,9	40,3	26,9		
	Hayır	n	17	21	6		
		%	16,1	16,7	11,1		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	16	17	15	38,776	0,519
		%	17,6	18,2	12,2		
	Hayır	n	39	40	23		
		%	37,4	38,8	25,8		
Toplam		n	55	57	38		
		%	55,0	57,0	38,0		

p<0.05*

Çizelge 38 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Göreviniz ve antrenörlük derecesi değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Antrenörlerin gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeyleri, yöneticilerin gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeylerine göre daha yüksek düzeydedir. 1. Kademe antrenörlük belgesine sahip olanların gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeyleri, 2. Kademe ve 3. Kademe ve üzeri antrenörlük belgesine sahip olanların gen dopingi hakkında kısmen yeterli bilgiye sahip olma düzeylerine göre daha yüksektir. Cinsiyet, yaş, çalıştırdığınız branş, antrenörlük ve

yöneticilik yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde ise istatistiksel açıdan anlamsal farklılıklara rastlanılmamıştır (p>0.05).

Çizelge 39. Soru 17 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			17. Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	15	21	25	2,372	0,335
		%	11,8	20,7	28,5		
	Erkek	n	14	30	45		
		%	17,2	30,3	41,5		
	Toplam	n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	14	19	26	18,297	0,833
		%	11,4	20,1	27,5		
	26 - 29 yaş	n	6	10	12		
		%	5,4	9,5	13,1		
	30 - 33 yaş	n	5	8	11		
		%	4,6	8,2	11,2		
	34 - 36 yaş	n	0	5	7		
		%	2,3	4,1	5,6		
	37 yaş ve üzeri	n	4	9	14		
		%	5,2	9,2	12,6		
	Toplam	n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Göreviniz	Yönetici	n	5	6	23	8,562	**0,017***
		%	6,6	11,6	15,9		
	Antrenör	n	24	45	47		
		%	22,4	39,4	54,1		
	Toplam	n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	14	22	44	1,512	0,083
		%	15,5	27,2	37,3		
	Bireysel spor	n	15	29	26		
		%	13,5	23,8	32,7		
	Toplam	n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	14	30	42	9,558	0,222
		%	16,6	29,2	40,1		
	2. Kademe	n	8	17	15		
		%	7,7	13,6	18,7		
	3. Kademe ve üzeri	n	7	4	13		
		%	4,6	8,2	11,2		
	Toplam	n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	16	21	33	9,187	0,799
		%	13,5	23,8	32,7		
	4 - 6 yıl	n	5	15	20		
		%	7,7	13,6	18,7		
	7 - 9 yıl	n	3	4	7		
		%	2,7	4,8	6,5		
		n	5	11	10		

	10 yıl ve üzeri	%	5,0	8,8	12,1		
Toplam		n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	27	41	38	4,979	**0,000***
		%	20,5	36,0	49,5		
	Hayır	n	2	10	32		
		%	8,5	15,0	20,5		
Toplam		n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	20	22	6	1,313	**0,000***
		%	9,3	16,3	22,4		
	Hayır	n	9	29	64		
		%	19,7	34,7	47,6		
Toplam		n	29	51	70		
		%	29,0	51,0	70,0		

p<0.05*

Çizelge 39 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Göreviniz, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir (p<0.05). Antrenörlerin gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeyleri, yöneticilerin gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeylerine göre daha yüksektir. WADA hakkında bilgisi olanların gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeyleri, WADA hakkında bilgisi olmayanların gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeylerine göre daha yüksektir. Taki hakkında bir bilgiye sahip olmayanların gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeyleri, Taki hakkında bir bilgiye sahip olanların gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmemeli düzeyine göre daha yüksek düzeydedir. Cinsiyet, yaş, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi ve antrenörlük ve yöneticilik yılı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p<0.05).

Çizelge 40. Soru 18 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			18. Sporcu Yakalanmadığı Sürece İlaç (Doping) Kullanabilir.				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	7	4	50	0,491	0,782
		%	6,1	4,9	50,0		
	Erkek	n	8	8	73		
		%	8,9	7,1	73,0		
Toplam		n	15	12	123		

		%	15,0	12,0	123,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	9	8	42	11,108	0,196
		%	5,9	4,7	48,4		
	26 - 29 yaş	n	1	2	25		
		%	2,8	2,2	23,0		
	30 - 33 yaş	n	2	0	22		
		%	2,4	1,9	19,7		
	34 - 36 yaş	n	2	0	10		
		%	1,2	1,0	9,8		
	37 yaş ve üzeri	n	1	2	24		
		%	2,7	2,2	22,1		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
Göreviniz	Yönetici	n	3	2	29	0,365	0,833
		%	3,4	2,7	27,9		
	Antrenör	n	12	10	94		
		%	11,6	9,3	95,1		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	5	9	66	4,679	0,096
		%	8,0	6,4	65,6		
	Bireysel spor	n	10	3	57		
		%	7,0	5,6	57,4		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	11	6	69	3,925	0,416
		%	8,6	6,9	70,5		
	2. Kademe	n	4	3	33		
		%	4,0	3,2	32,8		
	3. Kademe ve üzeri	n	0	3	21		
		%	2,4	1,9	19,7		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	9	5	56	12,117	0,059
		%	7,0	5,6	57,4		
	4 - 6 yıl	n	3	2	35		
		%	4,0	3,2	32,8		
	7 - 9 yıl	n	2	4	8		
		%	1,4	1,1	11,5		
	10 yıl ve üzeri	n	1	1	24		
		%	2,6	2,1	21,3		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	12	7	87	1,511	0,470
		%	10,6	8,5	86,9		
	Hayır	n	3	5	36		
		%	4,4	3,5	36,1		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	3	5	40	1,523	0,467
		%	4,8	3,8	39,4		
	Hayır	n	12	7	83		
		%	10,2	8,2	83,6		
Toplam		n	15	12	123		
		%	15,0	12,0	123,0		

Çizelge 40 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (p>0.05).

Çizelge 41. Soru 19 ile Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılması

Değişkenler			19. Doping Yaptığı Belirlenen Bir Sporcuya Ülkesi Sahip Çıkmalı				
			Evet	**Kısmen**	**Hayır**	**Ki-Kare**	**p**
Cinsiyet	Kadın	n	12	15	34	3,783	0,151
		%	8,1	17,5	35,4		
	Erkek	n	8	28	53		
		%	11,9	25,5	51,6		
	Toplam	n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Yaş	22 - 25 yaş	n	14	19	26	19,925	**0,011***
		%	7,9	16,9	34,2		
	26 - 29 yaş	n	2	10	16		
		%	3,7	8,0	16,2		
	30 - 33 yaş	n	3	3	18		
		%	3,2	6,9	13,9		
	34 - 36 yaş	n	0	1	11		
		%	1,6	3,4	7,0		
	37 yaş ve üzeri	n	1	10	16		
		%	3,6	7,7	15,7		
	Toplam	n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Göreviniz	Yönetici	n	1	5	28	11,046	**0,004***
		%	4,5	9,7	19,7		
	Antrenör	n	19	38	59		
		%	15,5	33,3	67,3		
	Toplam	n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Çalıştırdığınız Branş	Takım sporu	n	9	23	48	0,677	0,713
		%	10,7	22,9	46,4		
	Bireysel spor	n	11	20	39		
		%	9,3	20,1	40,6		
	Toplam	n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Antrenörlük Derecesi	1. Kademe	n	15	25	46	3,713	0,446
		%	11,5	24,7	49,9		
	2. Kademe	n	4	11	25		
		%	5,3	11,5	23,2		
	3. Kademe ve üzeri	n	1	7	16		
		%	3,2	6,9	13,9		
	Toplam	n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Yöneticilik ve Antrenörlük Yılı	1 - 3 yıl	n	14	19	37	6,850	0,335
		%	9,3	20,1	40,6		

	4 - 6 yıl	n	3	11	26		
		%	5,3	11,5	23,2		
	7 - 9 yıl	n	0	4	10		
		%	1,9	4,0	8,1		
	10 yıl ve üzeri	n	3	9	14		
		%	3,5	7,5	15,1		
Toplam		n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
(WADA) Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	16	27	63	2,255	0,324
		%	14,1	30,4	61,5		
	Hayır	n	4	16	24		
		%	5,9	12,6	25,5		
Toplam		n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		
Taki Hakkında Bilginiz var mı?	Evet	n	7	9	32	3,418	0,181
		%	6,4	13,8	27,8		
	Hayır	n	13	34	55		
		%	13,6	29,2	59,2		
Toplam		n	20	43	87		
		%	20,0	43,0	87,0		

p<0.05*

Çizelge 41 incelendiğinde yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yaş ve Göreviniz değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0.05$). 22- 25 yaş aralığında olanların doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmamalı düşüncesinde olanların düzeyleri, 26 – 29 yaş, 30 – 33 yaş, 34 – 36 yaş ve 37 yaş ve üzeri olanların doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmamalı düşüncesinde olanlara göre daha yüksektir. Antrenörlerin doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmamalı görüş düzeyleri, yöneticilerin doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmamalı görüş düzeylerine göre daha yüksektir. Cinsiyet, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, antrenörlük ve yöneticilik yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

4.2. Tartışma

İnsanlar farklı sebeplerden dolayı spora başlamakta ve bunu devam ettirebilmek için beslenme ve spor arasındaki ilişkiyi dengede tutmaları gerekmektedir (Şimşek, 2024).

(Gündoğdu, 2017) sporcuların, antrenmanın yanı sıra performanslarını artırmak için ek maddelere yöneldikleri belirtilmiştir. Performans artırıcı maddelerin kullanımı sporcular açısından ciddi sorunlara yol açmaktadır. Bu maddeler son yıllarda ekonomik

sebeplerden dolayı spor otoritelerinin, antrenörlerin ve sporcuların daha çok ilgisini çekmekte ve sporcular tarafından etik olmayan davranışlarda artış gözlenmektedir (Arazi, 2014).

Bu çalışmada spor yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgi düzeyleri incelenmiştir. Çalışmaya katılım sağlayan spor yöneticileri ve antrenörlerin demografik özellikleri ile doping hakkında düşünce ve bilgi ölçek maddeleri karşılaştırılmıştır. Çalışma; cinsiyet, yaş, göreviniz, çalıştırdığınız branş, antrenörlük derecesi, yöneticilik ve antrenörlük yılı, WADA hakkında bilginiz var mı ve Taki hakkında bilginiz var mı değişkenlerinden oluşmaktadır.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında (Yıldırım, 2019) tarafından yapılan elit güreşçilerin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma adlı araştırmasında erkek katılımcıların, kadın katılımcılara nazaran çoğunlukta olduğu görülmektedir. (Şimşek, 2024) Tarafından yapılan ergojenik yardımlardan faydalanma ve bilgi düzeylerinin incelendiği araştırmada da erkek katılımcıların çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. (Sargın, 2007) tarafından yapılan beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin doping bilgi düzeylerinin incelendiği çalışmada erkek katılımcıların çoğunlukta olduğu belirtilmiştir. (Yalçınkaya, 2016) tarafından yapılan elit sporcuların doping tutumlarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada erkek sporcuların çoğunlukta olduğu görülmüştür. (Demir, 2012) Tarafından yapılan Türkiye'de durgun su kano ve akarsu kano antrenörlerinin sporda dopingle ilgili düşünce ve bilgi düzeylerinin incelendiği araştırmada erkek antrenörlerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin doping kullanımları ile ilgili bilgiler edinerek sporcularını spor ahlakı çerçevesinde yetiştirmek, doping kullanımından uzaklaştırmak, doping kullanımında oluşabilecek problemler farkına varmalarını, doping kullanımı hakkında sporculara daha fazla bilgi verebilmek ve sporun genetiğine uygun şekilde mücadele etmelerini sağlamayı amaçladıkları söylenebilir.

Yaş değişkenine bakıldığında yapılan çalışmada en yüksek katılımın 22 – 25 yaş aralığında olduğu, en düşük katılımın ise 33 – 36 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Genç ve Aksoy (2024) tarafından yapılan araştırmada 18 – 22 yaş grubunun çoğunlukta olduğu ve 23 – 25 yaş grubunda ise düşük katılım olduğu belirtilmiştir. (Atalay, 2019)'un yaptığı doping bilgi ve düşünceleri adlı araştırmasında 20 – 25 yaş aralığında olanların doping bilgi ve düşünce katılımlarının (1205 kişi) çoğunlukta, 26 yaş ve üzerinde ise düşük katılım (122 kişi) olduğu belirlenerek ve yine yaş ilerledikçe katılımın düştüğü

tespit edilmiştir. (Seyhan, 2016) Genç sporcular ile yaptığı doping bilgi ve düşünce düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi araştırmasında katılım sağlayanların çoğunluğunun 16 yaş grubunda olduğu, araştırmaya katılım sağlayan 17 yaş grubunda ise katılımın daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe dopinge olan ilginin, bilgi araştırmasının ve doping hakkındaki düşüncelerin azaldığı söylenebilir. Yaş ilerledikçe spor ahlakının arttığı, etik davranışlara önemin fazlalaştığı ve farkındalığın arttığı düşünülmektedir.

Göreviniz Değişkenine bakıldığında antrenörlerin yapılan araştırmaya katılımlarının yöneticilere göre çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Antrenörler sporcularla antrenman yapıtğı, birebir ilgilendikleri ve onların sporculuk yaşantısında yol haritası görevi gördüğünden kaynaklı doping bilgi düzeylerini arttırıp sporcularını riskli durumlardan, etik dışı davranışlardan korumak doping ilgi, bilgi ve düşüncelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Yöneticilerin ise işi daha çok antrenöre bıraktığı için dopinge olan ilgileri, düşünceleri ve bilgileri daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir. (Çelik, 2022) tarafından antrenör ve sporcuların doping bilgi ve düşünceleri üzerine yaptığı araştırmada yüksek katılımın antrenörler tarafından olduğu, sporcular tarafından ise katılımın az olduğu belirlenmiştir. antrenörlerin sporcu gelişimleri, yüksek başarı, yasaklı maddelerin sporcuya vereceği zararlardan, yasaklı madde kullanımında karşılaşılacak problemlerden ve spor etiği açısından antrenman bilgisi ve doping bilgi düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Fakat (Bozan, 2019) tarafından yapılan dopingi en çok kullanan atletizm, halter ve güreş branşlarındaki sporcu, antrenör ve yöneticilerin doping bilgi ve düşünce seviyesinin analizi adlı araştırmada ise yönetici katılımının çoğunlukta olduğu, antrenör katılımının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalıştırdığınız branş türü değişkenine bakıldığında takım sporlarında faaliyet gösterenlerin çoğunluğu bireysel sporlarda faaliyet gösterenlere göre daha fazladır. Fakat (Bozan, 2019) tarafından bireysel sporcular üzerine yapılan araştırmada bireysel branşlardan güreş branşı ile uğraşanların katılımlarının çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Atalay (2019) tarafından yapılan Türkiye üniversite sporları federasyonu süper lig müsabakalarına katılan sporculara yönelik yapılan doping bilgi ve düşünce düzeylerinin incelenmesi adlı araştırmada takım sporları ile ilgilenenlerden en yüksek katılım sağlayan branş futbol (240 kişi) olurken, bireysel sporlar ile ilgilenenlerden en yüksek katılım sağlayan branş ise güreş (441 kişi) olmuştur. Alpak (2008) tarafından bireysel sporlardan haltercilerin doping bilgi ve düşünce düzeyleri üzerine yapılan araştırmada makro

çoğunluğunun %76,9 unun daha fazla bilgi sahibi olmayı dilediğini belirtmiştir. Tüm bu düşüncede olan sporcuların performansını arttırmak için ilaç kullanmış olan sporcu oranı (%72,3) olduğu ve bununda oldukça fazla olduğu belirtilmiştir. Şimşek ve Kartal (2024) tarafından yapılan sporcuların ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve faydalanma düzeylerinin incelenmesi adlı araştırmada ferdi sporlar ile uğraşanların çoğunlukta olduğu, takım sporları ile ilgilenenlerin ise azınlıkta olduğu ifade edilmiştir. Bireysel sporlar ile uğraşan sporcuların müsabakalarda birebir mücadele içerisinde oldukları, takım sporları gibi birçok kişi ile beraber karşı tarafa üstünlük sağlama durumu olmadığından dolayı ve bireysel sporcuların sergileyecekleri performans sporcuyu başarıya götüreceği düşüncesinden kaynaklı doping hakkında bilgi edindikleri, düşüncelerinde yer aldığı ve ilgi gösterdikleri düşünülmektedir.

Antrenörlük derecesi değişkenine bakıldığında alan yazın incelemesinde yapılan araştırmalar sonucunda antrenörlük derecesi değişkeni ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

Yöneticilik ve antrenörlük yılı değişkenine bakıldığında en yüksek katılımın 1 – 3 yıldır (70 kişi) ilgilenenler arasında olduğu, en düşük katılımın ise 7 – 9 yıldır (14 kişi) olduğu tespit edilmiştir. (Şimşek, 2024) tarafından yapılan araştırmada sporculardan çoğunluğunun 1 – 3 yıl deneyim sahibi olduğu, en düşük katılım ise 7 yıl ve üzeri deneyim sahibi olanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Alpak (2008) tarafından bireysel sporlardan haltercilerin doping bilgi ve düşünce düzeyleri üzerine yapılan araştırmada büyük bir çoğunluğunun 1 – 12 yıl (%75,4) deneyimine sahip olduğu, en düşük katılımın ise 13 yıl ve üzeri (%24,6) olduğu tespit edilmiştir. Yönetici ve antrenörlerin çalışma deneyim süreci yaşantılarının ilk yıllarında doping hakkında bilgi ve düşünce sahibi olma istekleri yıllar geçtikçe azaldığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebi olarak da idealist olma ruhunu, ilk dönemlerdeki heyecanlarını kaybettiklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Fakat (Işık, 2015) yaptığı gelişim çağındaki basketbolcuların doping bilgi ve düşünceleri üzerine yapılan araştırmada 7 yıl ve üzeri (411 kişi) çalışma deneyimine sahip olanların çoğunluğu, 1 – 3 yıl (115 kişi) çalışma deneyimine sahip olanlara göre daha yüksektir. (Bozan, 2019) tarafından bireysel sporcular üzerine yapılan araştırmada çalışma yılına bakıldığında en yüksek çalışma yılına sahip olanların 3 – 4 yıl (%38,7) olduğu, en düşük çalışma yılına sahip olanların ise 1 – 2 yıl (%9) olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bu durumun sebebi ise yönetici ve antrenörlerin ilk gün gibi çalışmaya, gelişmeye, bilgi edinmeye gayret göstermeleri, idealistliklerinden vazgeçmemeleri, sporcuları sporun

hukukuna uygun yetiştirme ve geliştirme politikasından taviz vermeyip başarılar elde etmeyi amaçladıklarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

WADA hakkında bilginiz var mı değişkenine bakıldığında alan yazın incelemesinde yapılan araştırmalar sonucunda WADA hakkında bilginiz var mı değişkeni ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

Taki hakkında bilginiz var mı değişkenine bakıldığında alan yazın incelemesinde yapılan araştırmalar sonucunda Taki hakkında bilginiz var mı değişkeni ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu kapsamda sonuç olarak çalışmaya katılım sağlayan spor yöneticilerin ve antrenörlerin doping hakkındaki düşünce ve bilgileri incelendiğinde; spor yöneticilerin ve antrenörlerin bilgi ve düşüncelerini ifade ederek performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip olduklarını (%62), yüksek performansa sadece doping kullanarak ulaşılamayacaklarını (%79,3), psikolojik dopinge inandıklarını (%76,7), doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşündükleri (%94), başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip olmadıklarını (%70,7), doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşündüklerini (%91,3), dopingin büyük yan etkileri olduğunun bilincinde olunduğunu (%86), doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi bilinmediği (%48), doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası olmadığını (%40), devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı (%88,7), çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcuların bulunmadığı (%73,3), sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünmediklerini (%46), doping kullanımının serbest bırakılmamalı (%86,7), okulunuzda eğitim ve öğretim süresince ilaç (doping) kullanımı hakkında ders veya bilgi verilmediği (%51,3), okulunuzda sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye kısmen sahip olunduğu (%42), gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı (%46,7), gen dopingi olarak tabir edilen yöntem doping sınıflamasına kısmen girmeli (%38), sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (doping) kullanmamalı (%82), doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmamalı (%58) sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre, spor yönetici ve antrenörlerin tamamına yakını dopingin serbest bırakılmasına kesinlikle karşı çıktıklarını ve dopingin kullanılmaması gerektiğini, spor ahlakına aykırı olduğunu ve haksız rekabete sebebiyet verdiğini ifade etmişlerdir.

5.2. Öneriler

Doping, sporun temel değerlerine ve etik kurallarına zarar veren, sporcuların sağlığını riske atan ve adil rekabeti tehdit eden bir sorundur. Bu nedenle, doping kullanımını önlemek için hem disiplinli denetimler hem de sporcuları bilinçlendirici eğitimler gibi çok yönlü stratejilerin benimsenmesi gerekmektedir.

Sporculara düzenli olarak eğitim programları sunularak dopingin sağlık üzerindeki zararları ve sporun ruhu üzerindeki olumsuz etkileri açıklanmalıdır. Ayrıca, spor etiğini vurgulayan ve sporcular arasında güvenilirlik sağlayan bir kültür oluşturulması için etkin iletişim stratejileri geliştirilmelidir.

Doping kullanımının spor dünyası üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için etkili önlemler almak önemlidir. Bu önlemleri inceleyecek olursak;

- Eğitim ve Bilinçlendirme: Doping konusunda spor yöneticileri, antrenörler ve sporcular arasında düzenli eğitimler düzenlenmeli ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Özellikle genç sporcuların ve spor eğitimi alan öğrencilerin bu konuda bilinçlendirilmesi önerilmektedir.
- Etik Kuralların Vurgulanması: Fair play ve spor ahlakı konuları sürekli vurgulanmalı ve bu değerlere zarar veren doping kullanımının etik olmadığı anlatılmalı ve önerilmektedir.
- Doping Kontrol ve Denetimlerin Güçlendirilmesi: Spor federasyonları ve devlet kurumları doping kontrol ve denetimlerini daha sıkı bir şekilde yapmalı ve cezaların caydırıcı olması önerilmelidir.
- Okullarda Doping Bilgisi Eğitimi: Okullarda sporculara yönelik dopingin zararları, etik olmayan yönleri ve doğru performans arttırma yöntemleri konusunda düzenli eğitimler sağlanmalıdır. Ayrıca, öğretmenler ve antrenörler de bu konuda bilinçlendirilmesi önerilmektedir.
- Politika Geliştirme: Devlet düzeyinde dopingle mücadele için etkili politikalar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu politikalar, eğitimden, denetimlere kadar geniş bir yelpazeyi kapsaması önerilmektedir.
- Uluslararası İşbirliği: Uluslararası spor organizasyonları ve diğer ülkelerle işbirliği içinde dopingle mücadele konusunda ortak standartlar ve stratejiler belirlenmesi gerektiği önerilmelidir.
- Taki hakkında spor yöneticilerine ve antrenörlere seminerler düzenlemesi önerilebilir.

Dopingin spor dünyasında yarattığı olumsuz etkileri azaltmak ve sporun etik değerlerini korumak için bilinçli sporcuların, antrenörlerin, yöneticilerin ve toplumun katılımı büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yapılan bilimsel çalışmalar, dopingle mücadelede daha etkili stratejiler geliştirilmesine rehberlik ederken, sporcuların eğitimi ve bilinçlendirilmesi de temel bir gerekliliktir. Ancak bu şekilde sağlıklı ve adil bir spor ortamı oluşturabiliriz.

KAYNAKLAR

Açıkada, C., & Ergen, E. (1985). *Spor ve bilim*. Büro-Tek Ofset Matbaacılık. Ankara.

Akbaba, G. (1990). Aklınıza takılanlar. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 23, 276, 51.

Akgün, N. (1989). *Egzersiz fizyolojisi* (3. baskı). Ankara: GSG.

Akgün, N. (1993). *Egzersiz fizyolojisi* (Cilt II). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Alpak, A. (2008). Haltercilerin doping ve ergojenik yardımcılar hakkında bilgi düzeylerinin ve doping kullanım sıklığının araştırılması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Anonim. (1998). *Dopingle mücadele kılavuzu*. Ankara: Dopingle Mücadele Vakfı Yayınları.

Araman, A. (2002). Dünyada dopingle mücadele eden kuruluşlar ve doping tarihi. *VII. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 27–29 Ekim, Antalya.

Arazi, H. S. (2014). Prevalence of supplements use and knowledge regarding doping and its side effects in Iranian athlete university students. *Sports Medicine Journal*, 8, 76–81.

Atalay, B. (2019). Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu Süper Lig müsabakalarına katılan sporcuların doping bilgi düzeyleri ve doping ile ilgili düşüncelerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Atasü, T. Y. (2004). *Sporda ergojenik yardım ve ergojenik beslenme, doping ve futbolda performans arttırma yöntemleri*. İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.

Atasü, T., Yücesir, İ., & Güner, R. (2004). Sporda ergojenik yardım ve ergojenik beslenme, doping ve futbolda performans arttırma yöntemleri. T. Atasü (Ed.). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.

Avayu, İ. (2007). Spor ve madde kullanımı. *Yeniden Derneği*. http://www.yeniden.org.tr/bilgiler/blg_spor.asp

Aydoğan, A. (2004). Doping. *Eczacı Dergisi*, (9). Ankara: Alp Ofset Matbaacılık Makine Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.

Bahrke, M. Y. (1984). Position stand on the use of anabolic/androgenic steroids in sports. *American College of Sports Medicine*, 25–35.

Başkaya, C. (2004). *Doping: Kazanmak uğruna ölmek*. Ankara: Özgür Üniversite Forumu.

Bozan, O. (2019). WADA verilerine göre Türkiye'de dopingi en çok kullanan atletizm, halter, güreş branşlarındaki sporcu, antrenör ve yöneticilerin doping bilgi seviyesinin analizi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Cicero, T. L. (1990). Abuse liability of anabolic steroids and their possible role in the abuse of alcohol, morphine, and other substances. *NIDA Research Monograph*.

Cida, E. (2003). Doping üzerine genel bir bakış. Alıntı: Kahraman, A. (Ed.), *Osmanlı Devletinde Spor* (T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları / 1697, Yayımlar Dairesi Başkanlığı Başvuru Kitapları Dizisi / 27). İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 66,4.

Cirelli, E. T. (1990). Doping kullanımı üzerine bir anket araştırması. *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu*, Ankara.

Cowan, D. (1998). Drug abuse. In M. Harries, C. Williams, W. D. Stanish, & L. J. Micheli (Eds.), *Oxford textbook of sports medicine* Oxford, United States: Oxford University Press.

Çelik, B. C. (2022). Doping knowledge levels and opinions of trainers and trainer candidates working with athletes in individual sports. *International Journal of Turkish Sport and Exercise Psychology*, 2(2), 95, 108.

Dah, C., Bogui, P., Yavo, J. C., Gourouza, I., Ouattara, S., & Keita, M. (2002). Doping practices and behaviors among Ivorian football players. *Cahiers d'études et de recherches francophones/Santé, 12*(3), 297–300.

Demir, A. (2012). Türkiye'de durgunsu kano ve akarsu kano antrenörlerinin sporda dopingle ilgili düşünce ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi. (Yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.

Dinçer, N. (2010). Elit sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dopingle Mücadele Vakfı. (1996). *Doping ve bilinmesi gerekenler* (Yay. No: 1). Ankara.

Egesoy, H., Gümüşdağ, H., & Kartal, A. (2013). Gen dopingi ve sportif performans. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(1), 71-85.

Ergen, E., & Dinçer, H. (2002). *Egzersiz fizyolojisi ders kitabı*. Ankara: Star Ofset.

Erges, E. (1992). *Spor hekiminin görevi*. Ankara: Maya Matbaacılık, T.T.B. Merkez Konseyi Spor Hekimliği Kolu Yayını.

Erkiner, K. (2006). *Hukuk boyutunda doping*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Erkiner, K. (2007). *Spor hukuku dersleri*. İstanbul: Atak Matbaası.

Ertaş, Ş. P. (2005). *Spor hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Ertekin, L. (1995). Sporun AIDS'i: Doping. *Aksiyon Dergisi*, (39).

Fotios, C. P. (2006). Doping use among tertiary education students in six developed countries. *European Journal of Epidemiology*, 21, 307–313.

Franke, W. B., & Berendonk, B. (1997). Hormonal doping and androgenization of athletes: A secret program of the German Democratic Republic Government. *Clinical Chemistry*, 43(7), 1262–1279.

Genç, D. A. (1998). *Spor hukuku ders kitabı*. İstanbul: Alfa Basım, Yayım, Dağıtım.

Günay, M., & Cicioğlu, H. (2001). *Spor fizyolojisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Gündoğdu, C., & Çolak, Ç. (2017). Triatlon atletlerinin doping ve anti-doping bakış açısının belirlenmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2), 63–70.

Gündüz, N. (2016). *Antrenman bilgisi*. İzmir: Saray Kitap Evi.

Güner, R. (2000). *Doping*. TFF Dopingle Mücadele Kurulu. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.

Güner, R. (2004). Doping madde ve yöntemlerinin etki ve yan etkileri. In T. Atasü (Ed.), *Doping ve futbolda performans arttırma yöntemleri*. İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.

Güner, R.(2006). *Uyarıcılar*. Retrieved April 13, 2007, from http://www.tr.net/saglik/spor_ve_saglik_uyaricilar.shtml

Gürsoy, Ö. (2007). *Güreş ve doping*. Retrieved from http://www.guresdosyasi.com/makale1.html

Güven, E. (2004). ‘’Spor Dopingle Büyü’yor Makalesi’’, Sayı 43, http://sporvizyon.zaman.com.tr/?bl=2&hn=6656&sy=20040825 [ErişimTarihi:12.04.2007]

Gymuniversal. (2003). *Doping nedir?*. Retrieved from http://www.gymuniversal.com/htmller, [Erişim Tarihi:13.04.2007]

International Olympic Committee (IOC). (1990). *Sport medicine manual: A publication of Olympic Solidarity*. Lausanne, Switzerland: Olympic Solidarity Hurfort Enterprises.

International Olympic Committee (IOC). (2000). *Olympic movement anti-doping code*. https://www.medycynasportowa.pl/download/doping_code_e.pdf [Erişim Tarihi: 1 Nisan 2000]

Işık, S. (2015). *Gelişim çağındaki basketbolcularda doping kullanımı eğilimi ve bilgi düzeyinin incelenmesi* (Master's thesis). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Kalyon, T. (1990). *Spor hekimliği ve sporcu sakatlıkları*. Ankara: GATA Basımevi.

Kalyon, T. (1994). *Spor hekimliği, sporcu sağlığı ve spor sakatlığı*. Ankara: GATA Basımevi.

Kanbir, O. (2007). Sporcu sağlığını korumada genel önlemler. In *Sporda sağlık bilinci ve ilk yardım*.

Kara, S. (1991). Doping amacıyla kullanılan ilaçlar ve etkileri. In *Anti-doping eğitimi*. Ankara.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (31st ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kashkin, K. V. (1989). Hooked on hormones: An anabolic steroid addiction hypothesis. *Journal of the American Medical Association*, 3, 88, 96.

Kılıç, B. (1997). Doping çok kolay, zafer çok tatlı. *Aksiyon Dergisi*, http://arsiv.aksiyon.com.tr/arsiv/159/pages/dosyalar/dos7.html [Erişim Tarihi: 12 Nisan 2004].

Koryürek, C. (2007). Olimpiyat mı Olimpiyad mı?. Retrieved from http://www.atletik.org/koseyazilari/c-koryurek-2-olimpiyatmi%20olimpiyadmi.htm

Kurdak, S. (1996). *Sporda doping ve ilaç kullanımı* (Sporsal Kuram Dizisi-7). Ankara: Author's own publication.

Lippi, G., Franchini, M., & Guidi, G. C. (2008). Doping in competition or doping in sport. *British Medical Bulletin, 86*(1), 95–107.

Livanelioğlu, K. (2008). Sporda gen dopingi. In *Uluslararası Sempozyum Bildirisi*.

Mengüç, D. (2006). *Doping ve ünlüleri*. Serbestleme Blog. Erişim adresi: http://serbestleme.blogspot.com/2006/05/spor-dosyasi.html

Murat, E. (2005). *Doping ve performans arttırıcılar*. Türkiye Bisiklet Federasyonu. Erişim adresi: http://www.bisikletfederasyonu.gov.tr/tr/detay.asp?haber=142&cat=7&scat=41

Norris, J. (1987, Kasım). FDA warns: Steroids may be hazardous to your health. *Schools Without Drugs: The Challenge*. ABD Eğitim Bakanlığı.

Orhan, Ö., & Hazar, M. (2006). Sportif performansın sonu mu yoksa mucize mi; gen dopingi. *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*. Muğla, 3-5.

Orhan, Ö. Ç. (2006). Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümündeki öğrencilerin ergonejik yardımcılar, doping ve sağlık hakkındaki bilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi. *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, 130-131.

Öngel, H. (1997). Sporda etik değerler açısından doping. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Yayınları*. Ankara.

Sargın, C. (2007). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerin doping bilgi düzeyleri (Marmara, Ege ve İç Anadolu örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Schneider, A. J. (2000). Philosophical overview of the arguments on banning doping in sport and values in sport: Elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacturing of winners. London and New York.

Schumacher, Y. S. (2001). Yapay oksijen taşıyıcılar: Dayanıklılık sporlarında yeni doping tehdidi. *International Journal of Sports Medicine*, 22(8), 566, 571.

Seyhan, S. (2016). Genç sporcuların dopinge yönelimine etken olarak doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve diğer bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.

Spor Bilim Web Sitesi. (2003). *Doping*. Erişim adresi: http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=88

Strauss, R. H. (1984). *Sports medicine*. Philadelphia.

Şahin, M. (1998). *Spor ahlakı ve sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayım.

Şenel, Ö., Güler, D., Kaya, İ., Ersoy, A., & Kürkçü, R. (2004). Farklı ferdi branşlardaki üst düzey Türk sporcularının ergojenik yardımcılara yönelik bilgi ve yararlanma düzeyleri. *Spor Metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2*(2), 41–47.

Şimşek, B., & Kartal, A. (2024). Sporcuların ergojenik yardımcılar hakkında bilgi ve faydalanma düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5, 155-163.

Şirin, E. F., & Çağlayan, H. S. (2005). Sporcularda enerji içeceklerinin kullanımı. *Standart Dergisi*, 44(519) 70, 79.

Türkiye Cimnastik Federasyonu (TCM). (2006). *Doping hakkında*. http://www.turkcimfed.org/yeni/index.php?optincom

Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu (TDMK). (2019). *Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı*. http://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/Turkiye-Dopingle-MucadeleTalimati-2019.pdf

Temiz, O. (2007). *Doping üzerine*. http://www.geocities.com/akademyayadogru/makosman2.htm

Temizer, A. (2009). *Doping: Sporda ilaç suistimali.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Tural, Ş. T. (2011). Sporda gen dopingi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3), 253-260.

Türkiye Doping Kontrol Merkezi. (2007, Nisan 11). http://www.tdkm.hacettepe.edu.tr/

Uslu, B. (2006). Kan dopingi. http://www.tbf.org.tr

Ünal, M., & Ünal, D. (2003). Sporda doping kullanımı derlemeler. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 67, 3.

Üstdal, M. K. (1998). *Sporda yüksek performans nasıl kazanılır.* Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.

World Anti-Doping Agency (WADA). (2024). http://www.wada-ama.org

William, D. F. T. (1986). *Exercise physiology: Energy, nutrition and human performance.* Philadelphia: Lea & Febiger, 409-410.

Yalçınkaya, M. (2016). Elit sporcularda dopinge yönelik tutumun belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yıldırım, A. H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, Y. Ş. (2019). Elit güreşçilerin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi ve kullanma düzeylerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 187-204.

Yüceşir, İ. (1992). Doping suçu: Doping, madde ve yöntemleri. In T. Atasü (Ed.), *Doping ve futbolda performans artırma yöntemleri.* İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.

Yüceşir, İ. (2007). Sporda doping ve dopingle mücadele konusunda akademik görüş. http://www.taf.gov.tr/govde.php?Page=HaberArastirmaOnizleme&HID=176

Yüksel, C. (1997). Performansı etkilemek için kullanılan doping maddelerinden anabolik steroidler üzerinde bir çalışma. *Atletizm Bilim Dergisi*, sayı 27(3), 17.

Zülal, A. (2004). Sporun karanlık yüzü doping. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 14,(3), 44, 47.

EKLER

EK-1 Etik Kurul Kararı

1

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi	: 13.03.2024
Toplantı Sayısı	: 2024/02
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 28

Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Rohat CEBE Başkanlığında toplanarak aşağıdaki karar alınmıştır.

Karar 2024/02-07

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Doç. Dr. Nevzat DİNÇER'in ' Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde Görev Yapmakta Olan Spor Yöneticileri ve Antrenörlerin Doping Hakkındaki Düşüncelerinin ve Doping Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi'' başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Baran Abdullah SARIÇİÇEK ile birlikte yapma talebine ilişkin 22.02.2024 tarihli ve 152605 sayılı yazı görüşüldü;

Yapılan görüşmeler sonucunda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Doç. Dr. Nevzat DİNÇER'in ' Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde Görev Yapmakta Olan Spor Yöneticileri ve Antrenörlerin Doping Hakkındaki Düşüncelerinin ve Doping Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi'' başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Baran Abdullah SARIÇİÇEK ile birlikte yapma talebinin uygun görüldüğüne toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

BAŞKAN
(İmza)
Prof. Dr. Rohat CEBE

ÜYE Prof. Dr. Hamit ADİN	(Katılamadı)	**ÜYE** Prof. Dr. Bilal ŞEKER	(İmza)
ÜYE Prof. Dr. Filiz AKBAŞ	(İmza)	**ÜYE** Prof. Dr. Ömer Faruk ERTUĞRUL	(Katılamadı)
ÜYE Doç.Dr. Veysel ERATİLLA	(İmza)	**ÜYE** Doç.Dr. Ümit DİLEKÇİ	(İmza)
ÜYE Doç.Dr. Reşat ARICA	(Katılamadı)	**ÜYE** Doç.Dr. Yusuf ÇINAR	(İmza)
ÜYE Dr.Öğr.Üyesi Özlem BEZEK GÜRE	(İmza)	**Raportör** Erkan ZENGİN	(İmza)

ASLI GİBİDİR

ERKAN ZENGİN
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ

EK-2 Anket Kullanım İzni

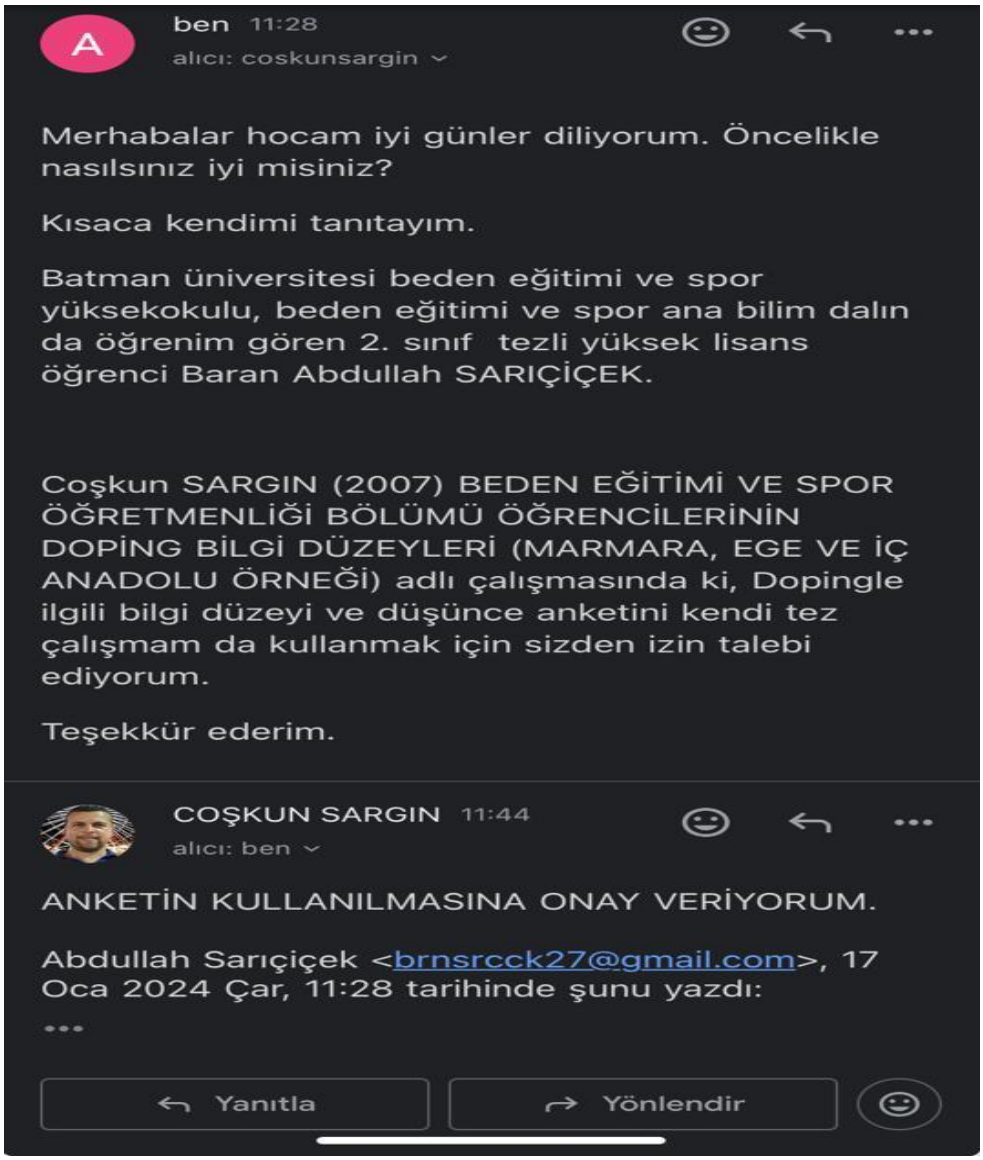

EK-2 Anketi Uygulama İzni

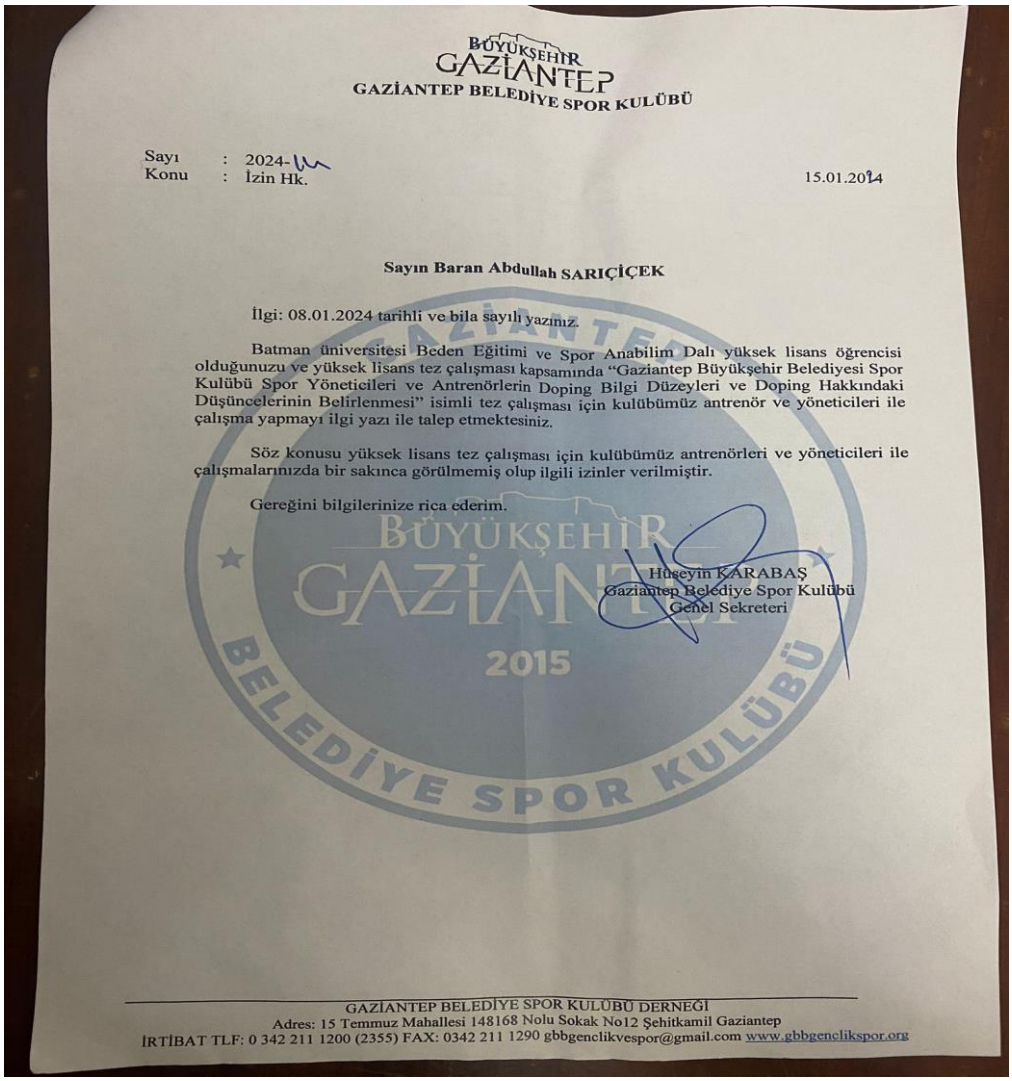

BÜYÜKŞEHİR GAZİANTEP
GAZİANTEP BELEDİYE SPOR KULÜBÜ

Sayı : 2024-
Konu : İzin Hk.

15.01.2024

Sayın Baran Abdullah SARIÇİÇEK

İlgi: 08.01.2024 tarihli ve bila sayılı yazınız.

Batman üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olduğunuzu ve yüksek lisans tez çalışması kapsamında "Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü Spor Yöneticileri ve Antrenörlerin Doping Bilgi Düzeyleri ve Doping Hakkındaki Düşüncelerinin Belirlenmesi" isimli tez çalışması için kulübümüz antrenör ve yöneticileri ile çalışma yapmayı ilgi yazı ile talep etmektesiniz.

Söz konusu yüksek lisans tez çalışması için kulübümüz antrenörleri ve yöneticileri ile çalışmalarınızda bir sakınca görülmemiş olup ilgili izinler verilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Hüseyin KARABAŞ
Gaziantep Belediye Spor Kulübü
Genel Sekreteri

BÜYÜKŞEHİR GAZİANTEP 2015 BELEDİYE SPOR KULÜBÜ

GAZİANTEP BELEDİYE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
Adres: 15 Temmuz Mahallesi 148168 Nolu Sokak No12 Şehitkamil Gaziantep
İRTİBAT TLF: 0 342 211 1200 (2355) FAX: 0342 211 1290 gbbgenclikvespor@gmail.com www.gbbgenclikspor.org

EK-3 Dopingle İlgili Bilgi Düzeyi ve Düşünce Anketi

Bu çalışma, spor yöneticilerinin ve antrenörlerin doping hakkındaki bilgi seviyelerini ve bu konuda nasıl düşündüklerini anlamayı amaçlamaktadır. Cevaplar, yalnızca genel bir analiz yapılmak üzere kullanılacak olup, kişisel bilgiler toplanmayacaktır. Bu nedenle, anketin içinde adınızı belirtmemeniz önemlidir. Katılımınızın dürüst ve samimi olacağına güveniyoruz, katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Araştırmacı
Baran Abdullah SARIÇİÇEK

Demografik Bilgiler

1. Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )
2. Yaş: 22-25 ( ) 26-29 ( ) 30-33 ( ) 34-36 ( ) 37 ve üzeri ( )
3. Göreviniz: Yönetici ( ) Antrenör ( )
4. Çalıştırdığınız branş: Takım sporu ( ) Bireysel spor ( )
5. Antrenörlük derecesi: 1.kademe ( ) 2. Kademe ( ) 3. Kademe ve üzeri ( )
6. Yöneticilik ve antrenörlük yılı: 1-3 ( ) 4-6 ( ) 7-9 ( ) 10 ve üzeri ( )
7. WADA hakkında bilginiz var mı: Evet ( ) Hayır ( )
8. TAKİ hakkında bilginiz var mı: Evet ( ) Hayır ( )

No	Sorular	Evet	Hayır	Kısmen
9	Performans arttırıcı ilaç(Doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?			
10	Sizce yüksek performansa sadece doping kullanarak mı ulaşılabilir?			
11	Psikolojik dopinge inanıyor musunuz?			
12	Doping kullanımını haksız rekabete yol açtığını düşünüyor musunuz?			
13	Başarılı olmak için her yolu denerim düşüncesine sahip misiniz?			
14	Doping kullanımının fair play (centilmenlik) ruhuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz?			
15	Dopingin büyük yan etkileri olduğunu biliyor musunuz?			
16	Sizce doping konusu sporcular, idareciler ve antrenörler tarafından yeterince iyi biliniyor mu?			
17	Sizce doping kullanılmaması (anti doping) konusunda devletin etkili bir politikası var mı?			
18	Sizce devlet dopingin zararları, spor ahlakına ters düştüğü ve haksız rekabete yol açtığı konularında devamlı eğitimler düzenleyip teşvikte bulunmalı mı?			
19	Çevrenizde doping yapan sporcu veya sporcular var mı?			
20	Sporda doping kullanımının başarıyı ve performansı olumlu etkileyeceğini düşünüyor musunuz?			
21	Sizce doping kullanımı serbest bırakılmalı mı?			
22	Spor salonların da İlaç (doping) kullanımı hakkında bilgi veriliyor mu?			
23	Sporcular arasında kullanılan yararlı ve zararlı ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?			
24	Gen dopingi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?			
25	Gen dopingi olarak tabir edilen yöntem sizce doping sınıflamasına girmeli mi?			
26	Sporcu yakalanmadığı sürece ilaç (Doping) kullanabilir.			
27	Doping yaptığı belirlenen bir sporcuya ülkesi sahip çıkmalı mı?			